

STRAŠEN GLAS SILVESTROVE SMRTI

"Toda kakšen zakon bi lahko popravil zlo, posebno takrat, ko je zlo del nas samih in ima take obrambe in tako globoke korenine, da se jih niti sami ne zavedamo? Za kristjana obstaja samo ena obramba; to je tista, o kateri je govoril škof iz Caserte: Moliti! Moliti za odpuščanje, ki ga sami ne moremo dati, moliti za dejanje odpuščanja, ki uhaja našim revnim silam; to pomeni prepustiti vse v roke Boga," je prepričljivo zapisal Carlo Bo na prvo stran dnevnika Corriere della Sera v ponedeljek, 17. t.m.

Strašna smrt fantiča, ki je bil pri Neaplju najprej žrtev spolnega zlorabljanja okrutnih pedofilov in nato pretepen do smrti, razkosan in zažgan, je pretresla te dni vso Italijo, preplavila sredstva javnega obveščanja in se prek njih globoko dotaknila tudi nas samih. Smrt malega Silvestra Delle Cave se uvršča v niz podobnih smrti nedolžnih otrok, katere je sprijenost starejših najprej oropala nedolžnosti, nasmeha in nato še mladega in nedozorelega življenja. Preveč podobnih smrti je v naši družbi, da bi lahko ostali ravnodušni. Tudi mi, ki se delamo, da se nas te smrti ne tičejo, ker "mi nismo taki", ne moremo ostati ravnodušni. Nobena cenena moraliziranja ni v tej trditvi in ga tudi noče biti, ker je v takih primerih, kot je pošastna smrt malega Silvestra, odveč vsaka beseda in vsako v nebo segajoče in upravičeno vpitje.

V naši družbi je nekaj bolnega. To dokazujejo ljudje, sosedje, ki so za spolno zlorabljanje malega Silvestra vedeli, a o tem niso spregovorili niti ene same besedice; tega niso storili niti takrat, ko so bili orožniki spolnim izprijemcem že na sledi. Naša družba je bolna, če vemo, da je glavni obtoženec bil že znan po pedofilskih dejanjih in je nemoteno nadaljeval s svojim zločinskim početjem. Strašno je namreč dejanje, ki otroku vzame vsako svobodo in iz njega naredi živega mrtveca, ga oropa nasmeha, normalnega življenja in normalne človeške toplote. Za taka dejanja ni nikdar dovolj ostrih besed, ki bi izrazile dovolj trdo obsodbo. A besede žal niso dovolj, slediti morajo dejanja. Da se podobne stvari ne bodo nikjer več dogajale! Za dosego tega pa se mora potruditi vsak izmed nas: država mora poskrbeti za ustrezno, pravično in hitro zakonodajo, ki strogo kaznuje pedofile, spolne iztirjence in podobne zločince, šola mora poskrbeti za osveščanje naših otrok in za pravilno vzgojo, starši moramo bdeti nad vsakodnevnim življenjem naših otrok in še in še bi morali naštevati.

V času, ko imamo starši vedno manj časa za svoje otroke, ko nas ritem življenja sili v neprestano podaljševanje delovnega urnika in je naših drugih obveznosti, ki nas oddaljujejo od družine, vedno več, mora vsa družba paziti na naše edino bogastvo, ki se ga premalo zavedamo, in to so otroci. Najbrž se ta trditev sliši preveč plehka, cenena, a to ni.

- JURIJ PALJK

SE BO SLOVENIJA MOGLA IZOGNITI PRIZNANJU NEMŠKO GOVOREČE MANJŠINE?

JANKO KULMESCH

Trenutne motnje med Slovenijo in Koroško morda marsikoga presenečajo, dobri poznavalci avstrijske politike pa so jih napovedali že leta 1993; tedaj sta se tedanji slovenski zunanji minister Lojze Peterle in njegov avstrijski kolega Alois Mock zmenila, da bosta posebni strokovni komisiji proučili vprašanje nemško govoreče manjšine.

Avstrija in še posebej Alois Mock sta osamosvajanje Slovenije od vsega začetka odločno podpirala. Ko je slovenska država postala samostojna, pa so Avstrijci začeli prihajati na dan s konkretnimi zahtevami do Slovenije. Med drugim nočejo priznati veljavnosti avstrijske državne pogodbe; to pomeni, da je zanje "obsoleten" tudi njen člen 7, o katerem vrhu tega menijo, da je itak že izpolnjen.

Nadaljnji dve zahtevi, ki jih je tedanji avstrijski zunanji minister Mock leta 1993 posredoval Peterletu, zadevata priznanje nemško govoreče manjšine v Sloveniji ter vračanje njenega, leta 1945 konfisciranega premoženja. Peterle in Mock sta se takrat tudi domenila, da bo vprašanje nemško govoreče manjšine vsaka stran znanstveno proučila. Slovenija je s to nalogo zadolžila prof. Dušana Nečaka, Avstrija prof. Stefana Karnerja. Po besedah sedanjega avstrijskega zunanjega ministra Wolfganga Schüssla naj bi študija odgovorila predvsem na vprašanje, ali v Sloveniji nemško govoreča manjšina danes še obstaja. Od tega naj bi bila odvisna tudi nadaljnja avstrijska prizadevanja za priznanje manjšine.

Študije sicer še niso uradno predložili, vendar je prof.

Karner že večkrat poudaril, da se ne more zanikati obstoj nemško govoreče manjšine. Po njegovem mnenju jih živi v Sloveniji okoli 2000. Hkrati avtor študije poudarja, da je treba razlikovati med priznanjem manjšine ter vračanjem njenega premoženja. Zadnje je namreč že urejeno s posebnimi pogodbami med Avstrijo in bivšo Jugoslavijo. Iz tega sledi, da Dunaj glede priznanja nemško govoreče manjšine ne bo popustil. Ljubljana tega morda še noče docela vzeti na znanje, vendar bo morala prej ali slej spoznati, da je avstrijska diplomacija vse drugo kakor nespretna ter nedosledna.

Kaj torej hočejo koroški politiki? Celovec je morda manj diplomatski v tonu, je pa v vsakem primeru usklajen z Dunajem. Poleg tega je treba vedeti, da se koroške stranke že pripravljajo na naslednje deželnozborske volitve (vigredi 1999, morda že jeseni 1998). Voditelj svobodnjaške stranke (FPÖ) Haider resno razmišlja, da bi spet kandidiral za deželnega glavarja in ima za to tudi odlične izgledne. Svobodnjaška stranka pa je hkrati tudi tista, ki že nekaj let zelo vehementno zahteva priznanje nemško govoreče manjšine. Očitno so Ausserwinklerjevi socialdemokrati in Zernattova ljudska stranka prepričani, da lahko na volitvah uspejo samo tedaj, če nemškonacionalnih volivcev ne prepuščajo Haiderju. Skratka, gre za staro koroško igro.

FOTO FERDINAND NEUMÜLLER

Slovenija sicer upa, da ji Dunaj ne bo sledil oz. da vprašanja nemško govoreče manjšine ne bo povezal z vključevanjem Slovenije v Evropsko zvezo.

Takšna ocena pa se lahko izkaže kot zelo usodna. Čim dalje se bo Slovenija skušala izogibati priznanju nemške manjšine, tem višjo ceno bo za to morala plačati. Kajti: čim krajši bo za Slovenijo postal rok vstopa v EU, tembolj odprta bo za razna avstrijska izsiljevanja. Z Italijo je že imela ustrezne izkušnje. Še bolj merodajno pa je, da se bo v Evropi dolgoročno uveljavil samo tisti, ki je v manjšinski politiki docela verodostojen. Le tako je namreč mogoče preprečiti škodo, ki bi jo utrpeli manjšine same - s tem pa tudi koroški Slovenci.

DEVIN-NABREŽINA

NEUSPEH NAJ NAM BO NAUK

Slovenska narodna skupnost je na občinskih volitvah v devinsko-nabrežinski občini doživela neuspeh. V novem občinskem svetu še zdaleč ne bo imela toliko svojih predstavnikov, kot bi ustrezalo dejanskemu razmerju med obema jezikovnima skupnostima. Tako namreč jasno izhaja iz volilnih rezultatov.

Vprašanje slovenskega župana se ne postavlja več od trenutka, ko se je jeziček na tehtnici odločno prevesil na stran italijanske govorečega prebivalstva. Ne moremo pri tem molče mimo dejstva, da so nove razmere nastale predvsem zaradi množične naselitve istrskih prebežnikov italijanskega jezika in narodnosti v občino, čemur je treba dodati še druge dejavnike, med njimi zlasti stanovanjske zgradbe, ki so zrastle na povečini od slovenskih lastnikov odkupljeni zemlji.

Umetno naseljevanje je, kot spet potrjujejo tudi volilni izidi zadnje nedelje, doslej v vseh pogledih svoj glavni namen. Vodilna vloga v občini je že vseh zadnjih sedem let v rokah ljudi italijanskega jezika in narodnosti. Zadnji slovenski župan je namreč bil Bojan Brezigar, čigar mandat je potekel leta 1990. Od tedaj so se do upravnih volitev prejšnje nedelje zvrstili trije italijanski župani, četrti pa bo gotovo izvoljen v nedeljo, 30. novembra.

Zanimivo je, da so se na čelu občine že začeli razvrščati župani iz vrst istrskih naseljencev, ki se kadrujejo v okviru levih italijanskih strank. Slednje so, kot jasno izhaja iz volilnih izidov, povsem zanemarile vprašanje vzgajanja kadrov iz vrst domačega slovenskega prebivalstva. To pa utegne prej ali slej postati celo ena izmed učinkovitih oblik asimilacije oziroma raznarodovanja.

- DRAGO LEGIŠA / STRAN 2

1
ČETRTEK
20. NOVEMBRA
1997

02 Miro Oppelt
OKREPITI DIALOG

Visoko čislam učenjaka,
ki nam preganja temo zmot,
a bolj še cenim poštenjaka,
ki ve in hodi pravo pot."

(SIMON GREGORČIČ)

03 Marjan Drobež / intervju
BRUNO PODVERŠIČ

05 Jurij Paljk
SINODA AMERIŠKE CELINE

06 Andrej Bratuž
OKCITANCI OD FRANCIJE DO ITALIJE

06 Marija Kacin
TRŽAŠKI ŽIGA ZOIS

07 Klara Krapež
KLAVDIJ TUTTA V LJUBLJANI

08 Matjaž Rustja
OBČNI ZBOR SKK

10 VOLČIČ ZAČEL VOLILNO KAMPANJO

12 Erika Jazbar
SPOZNAJMO DRUGE V ALPAH

12 Miran Mihelič
TONOVCOV GRAD PRI KOBARIDU

15 Erik Dolhar
OHRANITI DOM "ERVATTI"!

S 1. STRANI

NEUSPEH
NAJ NAM
BO NAUK

Slovenska skupnost je na teh volitvah zbrala 748 glasov (njen neodvisni županski kandidat 39 glasov več), kar pomeni, da je v bistvu ohranila svoje tradicionalne glasove vse od prvih povojnih let, četudi je v odstotkih nekoliko nazadovala, kar je posledica večjega števila volilnih upravičencev. Res pa je, da je SSK v okviru "oljke", kamor se prišteva in jo uvrščajo, zdaj v občini postala stranka relativne večine. Demokratska stranka levice (PDS) je namreč dobila 730 glasov, lista županskega kandidata Voccija pa 256. Naj še omenimo, da je Stranka komunistične prenove, katere kandidat je bil prav tako Vocci, prejela 485 glasov.

Kot smo omenili na začetku, bo novi župan izvoljen na ožjih volitvah (balotaži) 30. novembra. Tedaj bodo volivci izbirali le med dvema kandidatom. To bosta Vocci, ki politično pripada Oljki, in Vlahov, ki je kandidat Berlusconijevega in Finijeva "pola svoboščin". Katerega kandidata bodo podprli volivci "lipove vejice", ne bi smelo biti dvoma in bodo od svojih legitimnih predstavnikov gotovo pravočasno dobili nasvet.

Že zdaj pa si dovolj opozoriti volivke in volivce, naj množično grejo na volišča in naj se ne ponovi to, kar smo opazili po naših vaseh zadnje nedelje, ko se je marsikdo po nepotrebnem in povsem zgrešeno odrekal eni svojih glavnih državljanjskih dolžnosti in pravic.

Potek dogodkov v tej občini zasluži pozornost celotne zamejske skupnosti, saj nudi kopico snovi za razmišljanje, čemur naj sledita ustrezno ravnanje in ukrepanje. Slika v devinsko-nabrežinski občini se namreč utegne ponoviti tudi drugod po našem zamejstvu. Iz tega neuspeha se moramo nekaj koristnega naučiti!

K R A T K E

V NEDELJO, 16. t.m., je bil na Madžarskem referendum o priložnosti države Atlantski zvezi. Udeležilo se ga je nad 50 odstotkov upravičencev, ki so se v veliki večini izrekli za priključitev. Madžarska, Češka in Poljska so bile povabljeni, naj se pridružijo obrambni zvezi NATO leta 1999, ko bo zveza obhajala 50-letnico.

JE INŽ. MARIO Melis plačal odkupnino zločincem, ki so bili pred 9 meseci na Sardiniji ugrabili njegovo 28-letno hčer Silvio in jo izpustili pred nekaj dnevi? Znano je, da so zločinci najprej zahtevali 3 milijarde odkupnine, nato pet, a končno pristali na eno milijardo. Zakon preperečuje izplačevanje odkupnin predvsem s tem, da se takoj blokira vse imetje neposredno prizadetega in njegovih ožjih sorodnikov. Inž. Melis je javno grajal takšne predpise in ne preveč prepričljivo izjavil, da ni bila izplačana nobena odkupnina. Razširila pa se je govorica, da je odkupnino izplačala državna tajna služba.

POTEM KO je že bilo v obtoku najmanj 10 milijonov novih kovancev po tisoč lir, so se pristojne oblasti zavedele, da zemljevid Evrope, upodobljen na eni strani kovanca, ne ustreza sedanjemu stanju na stari celini. Tako manjka Nizozemska, ni upoštevana združitev obeh Nemčij v eno samo državo, Primorska, Istra in Reka pa pripadajo Italiji, kot je bilo določeno s tako imenovano rapalsko pogodbo. Kako je mogoče, da se tako grobe napake ni nihče zavedel toliko dni? Poznavalci razmer pa nas tolažijo, da so se v povojni zgodovini Italije pripetili že štirje podobni primeri. Nemčiji se je Italija za pomoto opravičila. Sloveniji in Hrvaški pa še ne.

NA OBČINSKIH in pokrajinskih volitvah v nedeljo, 16. t.m., je bilo kakih 10 milijonov upravičencev. Za župane v Rimu, Neaplju in Benetkah, kjer je volilo skoraj 5 milijonov upravičencev, so bili že v prvem krogu potrjeni Rutelli, Basolino in Cacciari, ki vsi pripadajo "oljki". Ta je na splošno okrepljena, kar posredno velja tudi za Prodijevo vlado. V globoko krizo je zašel "pol svoboščin" in je postala še bolj sporna vloga njegovega voditelja Berlusconijsa. Bossijeva Severna liga ni dosegla predvidenih rezultatov.

Islamski integralizem nadaljuje svoj pohod. Izkoristil je napeti trenutek, ko se ponovno zgrinjajo oblaki vojne v Zalivu. Na desetine mrtvih tujih turistov v dolini templjev pri Luxorju v Egiptu so opozorilo zmernim arabskim režimom, naj ne popuščajo ameriškim pritiskom. Alžirska tragedija se razširja postopoma na celotno sredozemsko obalo Severne Afrike. V Egiptu še nima katastrofalnih razsežnosti, kakršne beležimo ob nemoči in ohromelosti Evrope v Alžiriji, a dokazuje, da integralisti represiji navkljub lahko udarijo na ukaz dobro organiziranih mrež.

Svet slovenskih organizacij je na svoji zadnji seji obravnaval vrsto vprašanj, ki zadevajo najnovejše dogajanje v življenju manjšine, v prvi vrsti nezadostno zvišanje prispevka za manjšine, ki ga je slovenska vlada predlagala v osnutku proračuna za tekoče leto. SSO zato protestira nad takim ravnanjem in poziva vse sile slovenskega parlamenta, naj neustrezno postavko popravijo, da bo, kolikor je mogoče, krila dejanske in ugotovljene potrebe manjšine.

Poglobljena analiza je bila posvečena nedeljskemu občnemu zboru zadruga Primorski dnevnik. SSO je na podlagi poteka in izida občnega zbora ugotovil, da je nad toliko opevano voljo po skupnem reševanju našega edinega dnevnika prevladala logika politike in ideologije. Levi tabor je strnjeno in organizirano volil svojo listo in uveljavil svojo premoč, ki je bila očitna. SSO je v zvezi s članstvom ugotovil nadalje, da je med bralci, ki so dosežali bili zunaj kroga dnevnika, zmoglo nezaupanje, kar se je jasno pokazalo ob včlanjevanju, ki nikakor ne odraža dejanskega razmerja bralcev. Lista Prozornost in plurali-

ISLAMSKI INTEGRALIZEM BURI DUHOVE

OKREPITI DIALOG

MIRO OPPELT

Islamski integralisti v bistvu izkoriščajo vse večji prepad med Severom in Jugom in bedo zaostalih območij. Njihov cilj je preprečitev zblizanja med arabskimi laičnimi nacionalisti in verskimi fundamentalisti. Zadali so udarec egiptovskemu gospodarstvu, ki sloni na dohodkih iz turizma. Po lanskim atentatih se je egiptovski kosmat dohodek povečal za skoro pet odstotkov. Ljudstvo je treba ohraniti v bedi, da bo odzivno. V ozkem nilskem pasu živi 64 milijonov ljudi, vsako leto se prebivalstvo večja za milijon. V starem Egiptu sta na tem pasu

živela dva milijona ljudi. Skrajni integralisti so udarili v trenutku, ko so nekateri vidni voditelji skrajnih gibanj pozvali na premirje. Izkoristili so nevarni zastoj pomiritevne procesa na Bližnjem vzhodu, ko je palestinsko vprašanje zamrznjeno.

Arafat je nevarno ošibljen, saj Netanjahu s svojim pristopom dejansko podpira hezbollah. Nad vsem pa lebdi zalivsko žarišče. Amerika koleba med novim napadom na Saddama in kompromisom. Odprto pa še vedno drži vojno opcijo, da bi obračunala s Saddamom, tokrat pa nima pri zavez-

nikih in Arabcih podpore izpred sedmih let. Papež je pozval na dialog ob spoštovanju pravice in mednarodnega prava, torej tudi ob spoštovanju resolucij Združenih narodov. Gospodarski embargo je prizadel predvsem iraško ljudstvo. Vsako leto umre v Iraku 150.000 otrok zaradi pomanjkanja hrane in zdravil. Beda ni spravila Saddama Husseina z oblasti, nasprotno med ljudstvom je utrdila njegov lik. Treba je preprečiti, da postane Islam ideologija upora Juga proti Severu. Za to pa je potreben dialog, težaven, dolgotrajen, zapleten, a je edina pot k pomiritvi in sodelovanju v Sredozemlju. Toda Evropa je še vedno gluha za velike izzive.

SSO O OBČNEM ZBORU ZADRUGE
PRIMORSKI DNEVNIK

zem, ki jo je SSO podprl, je bila močna zlasti po strokovni plati, kar je nudilo jamstvo za upravljanje lista. Prisotni so bili tudi člani, ki so že sodelovali pri reševanju podjetja, tudi z osebnimi jamstvi. Pritegnila je dokaj veliko glasov članov zadruga, ki so se občnega zbora neposredno udeležili, večji uspeh pa ji je preprečilo veliko število glasov s pooblastili za drugo listo, ki jih je sistematično zbirala. Da ni lista št. 1 bila deležna večjega uspeha, je krivo

tudi dejstvo, da je bil nekaj dni pred občnim zborom objavljen seznam ljudi, ki naj bi dejansko upravljali družbo Prae, kar ni v pravem duhu načel zadruga. To je bil nekakšen podaljsek liste in še zdaj ni jasno, koga so člani zadruga dejansko volili in izvolili. SSO je vsekakor vzel na znanje izid občnega zbora in da je lista Prozornost in pluralizem dobila v novem upravnem odboru dva zastopnika, ki bosta lahko sledila in nadzorovala delo večine. Ne-

mudoma pa bo treba začeti uresničevati temeljne namerne zadruga, to je sanacijo podjetja in pluralizacijo uredništva.

Poleg tega bo treba čimprej uresničiti resolucijo, odobreno na občnem zboru, za razbremenitev osebnih bančnih jamstev, ki so omogočila premostitev kritičnega stanja v najbolj kočljivem trenutku reševanja zadruga.

Končno je izvršni odbor SSO obravnaval tudi bližnje nadomestne volitve v goriškem senatnem okrožju in podprl Mitjo Volčiča kot skupnega kandidata Oljke.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

KREPITEV MANJŠINSKEGA
PLURALIZMA NI LE PRILOŽNOST,
AMPAK TUDI DOLŽNOST

Ob nastajanju novega Primorskega dnevnika je prav, da se dodatno zavemo pomena pluralizma, ki naj bi imel v naših skupnih medijskih vse več prostora. Pluralizem je namreč temelj vsakršnega resničnega razvoja. Malo pluralizma, se pravi šibka obstojnost različnih mnenj, stališč, pogledov, pomeni, da je trenutna smer določene skupnosti malo perspektivna. Dosti pluralizma, se pravi stalna javna soočenja bistvenih različnih pogledov ob vsaki pomembni zadevi pa pomeni, da je trenutna smer določene skupnosti zelo perspektivna.

Kvaliteta oziroma nekvaliteta medijskega pluralizma pa je seveda v prvi vrsti odvisna od širših političnih razporeditev. Na to velja še posebej pomisliti bodisi na naš manjšinski prostor kakor tudi na razmere v Republiki Sloveniji. V slednji se je v zadnjem času javno soočenje različnih pogledov na temeljne probleme bistveno utišalo in zameglilo. Posledično se o celi vrsti temeljnih problemov javno sploh več ne govori. Zdi se, da so nasledniki povojnega režima uspeli prepričati javnost in tudi del pomladnih politikov, da ni razlogov za resnejša in globlja razmišljanja. Važno naj bi bilo predvsem to, da se več ne prepiramo, da pozabimo na preteklost, vse strani pa na svoje posebnosti ter se v današnjem času lepo in prijateljsko dogovorimo za skupno delovanje. Del pomladne politike je sprejel tukaj navedena pomiritvena stališča in to do takšne mere, da si je celo prenehal prizadevati za

uveljavitev bistvenih načel identitete svojih volivcev. Rezultat takšnega mehkega sporazuma je upadanje moči pluralizma vseh vrst, vračanje že znanega povojnega strinjanja o vseh stvareh, prav tako pa seveda družbeni zastoj, saj se v takšni neprilodni slogi nikomur nikamor ne mudi.

Podobno bo lahko tudi z manjšino, v kolikor bi uradni zastopniki enega in drugega njenega dela ubrali sorodno pot sporazumevanja na vrhu. V takšnem primeru bi slej ko prej dobili pluralizem brez javnega ukvarjanja z bistvenimi problemi, brez celovitega upoštevanja identitete ene in druge strani, na udaru pa bi se našel vsakdo, ki bi v interesu vseh odpiral temeljna vprašanja preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Še slabše bi bilo seveda dejstvo, da bi se baza upravičeno čutila prevarano ali vsaj nerazumljeno in to na obeh straneh ter da bi pričela odstopati od javnega in političnega življenja. Zaradi vsega tega, kakor tudi zaradi situacije v Sloveniji, ki je dinamično medijskega pluralizma trenutno močno zmanjšala, je prav, da smo znotraj manjšine ob prvem koraku novega Primorskega dnevnika še posebej pozorni. Nikakor se namreč ne bi smeli pustiti zavesti tako razumljeni pluralnosti, ki predlaga na videz koristno pot varljivega in neosnovanega soglasja ter polagoma oslabi vsako skupnost, ki se zanjo odloči.

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 65.000,

INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

PREJELI SMO

ENOTNOST
V PLURALIZMU

Bil sem na prvem občnem zboru Zadruga Primorski dnevnik, ki je bil 9. novembra letos v prostorih tržaške pomorske postaje. Tam sem se zavzel za enotno listo, ker sem bil mnenja, da je enotnost glede rešitve Primorskega dnevnika danes kravo potrebna. Vsak razdor je škodljiv, ko gre za rešitev edinega slovenskega dnevnika v Italiji. Jutri, ko bodo vsi problemi finančnega značaja okrog PDK in družbe PRAE rešeni in ne bo torej več dolga, se bomo lahko šli dve, tri ali celo več list na volitvah Zadruga, danes ne: danes moramo s skupnimi močmi najprej rešiti, kar se sploh rešiti še da po finančnem zlomu, ki je zadel Primorski dnevnik. Moj apel in apel drugih enako mislelih zadrugarjev je bil glas vnebovpijočih v zamejski puščavi! Žalibog! Toda o tem bo že zgodovina (ta je res neizprosna!) spregovorila svoje, ko bo za to prišel čas. Toda, kar se je zgodilo, se je pač zgodilo! Kljub vsemu pa hočem izluščiti tudi pozitivne plati tega občnega zbora. Dve listi sta bili torej predstavljeni na občnem zboru Zadruga PDK: ena izraz tabora, v katerem se zbirajo ljudje, katerih politično in ideološko gledanje je sredinsko, konservativno, tudi sloneče na krščanskih vrednotah; druga lista pa je bila izraz levčarskih, laičnih, naprednih, morda tudi ateističnih sil.

Zmagala je druga lista, ker je bila bolj organizirana. Če bi se predstavniki prve liste bolj pripravili, si poiskali več pooblastil, bi morda bilo enako sorazmerje med obema listama. Pa to ni važno. Zame je važno, da so volitve potekale demokratično, da ni bilo ne prepiranj ne ostrih polemik na občnem zboru in da so poraženci športno sprejeli nedeljski izid volitev.

Toda še nekaj drugega je zame pomembno: da smo končno prišli do ključa, ki nam bo v prihodnosti omogočal priti do pametnega in primerne predstavnika Slovencev v Italiji. Takšen je demokratičen ključ pri Slovincih v Italiji, ko si želimo izoblikovati nam primerno politično predstavništvo v odnosu do oblasti v Italiji in Sloveniji. Ključ dveh taborov, ključ dveh različnih idej, ključ dveh različnih programov, kateremu pa je in mora biti baza enotnost, enotnost v pluralizmu! Nič več ne bo treba najeti avtobusa, ki bo naše skupno predstavništvo vozil v Bruselj na razgovore z evropskimi voditelji, kot se je žal zgodilo v preteklosti, nič več ne bo treba sedem ali več komponent in ljudi, da smo pred tako množično zastopanstvo pred svetom lahko samo v veliki zadregi. Koliko ljudi zastopa nemško manjšino na Južnem Tirolskem? Koliko ljudi zastopa italijansko manjšino v Sloveniji? En sam! Mi pa moramo pred javnostjo nastopati kar s sedmimi komponentami in predstavniki! To je že smešno in tudi otroče.

V tem oziru nam je bil prvi občni zbor Zadruga Primorski dnevnik za zgled. Naši ljudje se prištevajo v glavnem k dvema taboroma, k dvema različnima političnima in ideološkima stališčema: to je resnica, to je naša realnost.

Skupno predstavništvo, ki ga sestavljata dva zastopnika naše politične in ideološke stvarnosti: to je nauk in lekcija nam vsem, ki smo se množično (več kot tisoč ljudi) udeležili prvega občnega zbora Zadruga Primorski dnevnik. V tem oziru je bil ta občni zbor zares zgodovinski!

- DRAGO ŠTOKA

INTERVJU / BRUNO PODVERŠIČ

GORIŠKA BRDA SO
ZARADI SVOJIH VRLIN NEKAJ
IZJEMNEGA V SLOVENIJI

MARJAN DROBEŽ

Goriška Brda, ki so jih v preteklosti označevali zlasti kolonski odnosi, ko je bila zemlja v največji meri last grofov in druge tuje gospode, zdaj doživljajo bujen razcvet svojega gospodarstva, kulture in vsega drugega, kar sodi k civilizaciji. Ti dosežki so plod zelo pridnih rok in velike ljubezni do domače zemlje, saj ji Brici nemanjajo vse svoje znanje, čas in voljo. Življenje v Brdih do potankosti pozna Bruno Podveršič iz vasi Gradno, ki pooseblja svoje okolje, živi z njim; poleg tega, da je na svoji kmetiji dober gospodar, je tudi zavzet javni delavec, politik in sploh vsestransko dejaven. Z njim smo se pogovarjali o mnogih temah, ki zadevajo Goriška Brda v prejšnjih časih in tudi njihov sedanji razvoj ter utrip.

Pogosto zasledimo trditev, da Goriška Brda že ležijo v Evropski zvezi. To naj bi izhajalo zlasti iz hitrega razvoja civilizacije na tem območju, upoštevanje blaginje, ki si jo Brici seveda zagotavljajo s trdim delom. Kaj bi po vašem mnenju lahko pomenilo zatiranje, da so Goriška Brda že v Evropi?

Res obstaja trditev, da smo pri nas že del sedanje velike evropske integracije. Takšno mnenje ni nastalo v zadnjem času, temveč izhaja iz obdobja, ko smo bili še pod Jugoslavijo, saj smo tukaj čisto obmejno območje z Italijo, torej na vratih Zahoda. Brici smo tudi bili v stalnem stiku z ono stranjo, kot se temu reče, kar je bilo sicer težko v najhujših časih zaprte meje. Upoštevati je nadalje treba, da ima skoraj vsak Bric kakšno zemljišče na sosednjem območju v Italiji. V stikih smo bili zmeraj tudi z ljudmi onstran meje, v nekem smislu tudi z njihovimi idejami in razmišljanji. V Italiji smo tudi kupovali razne potrebščine in tja prodajali razne pridelke, kolikor je bilo to v tedanjih razmerah mogoče. Mi smo bili torej že v preteklosti v nekem smislu - rekli bi tehničnem - že del razvite Evrope.

Vendar tisti, ki to pravijo, zlasti poudarjajo bitno naraščanje blaginje, predvsem življenjskega standarda vinogradnikov, tistih z območja Medane in od drugod. Poglejte, tukaj v Brdih vidimo take nove stanovanjske hiše, kakršnih, denimo, tudi v Ljubljani ni veliko. To so razkošne, velike, moderne zgradbe.

Tudi to je eden izmed znakov blaginje, kakršno imajo ponekod v

zahodni Evropi. Blaginja vinogradnikov je sad trdega dela ne samo sedanjega rodu, ampak tudi prejšnjih generacij, ki so desetletja posvečale svoje življenje in delo zemlji. Ustanovitev občine Brda nam je zagotovila samostojnost in omogočila nov zagon v vseh dejavnostih in odnosih. Rad bi spomnil na to, da so bili v preteklosti vinogradniki prisiljeni oddajati svoj pridelek grozdja Kmetijski zadrugi, kar se je po osamosvojitvi Slovenije spremenilo, tako da so vinogradniki, ki so bili za to sposobni, začeli svojo pot. Ker pa je vino osebna, individualna zadeva, pridobi na vrednosti, če ga pridelava in prodaja samostojni in neodvisni kmet, pridelovalec.

V Brdih je okoli 150 samostojnih pridelovalcev grozdja oz. vinarjev, kar je polovica vseh samostojnih pridelovalcev grozdja in vinarjev v Sloveniji. Kako pa vi presoimate vinogradništvo? Površin zanje že zmanjkuje, vino ima ceno, trg je zagotovljen, torej kakšne so nadaljnje možnosti glede na to, da ni več veliko prostora za nove nasade? Omenjam tudi trenja, domnevna ali resnična, izrazita ali manj izrazita, med zasebnim sektorjem, med vinarji, ki ste jih omenili, ter Kmetijsko zadrugo oziroma vinsko kletjo na Dobrovem.

Ta trenja in nasprotja so bila resnična, kar je glede na razmere, kakršne so bile, tudi razumljivo. Toda zdaj izginjajo, vsak dan jih je manj. Vendar bodo morali kmetje oz. vinogradniki in pridelovalna vinska klet v prihodnje bolj sodelovati, ker pač prodajajo isti produkt, to je vino. Kar se tiče vinogradništva, je to v zadnjih desetletjih zelo napredovalo. Pridelek vina se je zelo povečal, mogoče tudi na škodo kakovosti. Ta sedanji zagon, ki ga nekateri utemeljujejo s kontingenti, ki da so potrebni za sprejem Slovenije v EZ, je po mojem mnenju dosegel zgornjo mejo. Povem naj, da je bil leta 1946, torej eno leto po vojni, pridelek vina okoli 600 vagonov, zdaj pa smo za štirikrat preseglji to količino. Takšen zagon vinogradništva

pomeni nevarnost, da bi v Goriških Brdih šli v monokulturo.

Ta monokultura je že skoraj prevladujoča. Vi pogosto opozarjate na pomen sadjarstva, zavzemate pa se tudi za ponovno gojenje oljk, ki so v Brdih nekoč že rasle.

Dokazano je, da briški kmetje, tudi koloni, niso nikoli živeli izključno niti ne predvsem od grozdja oz. vina. Brda so v preteklosti živela bolj od sadja in živinoreje. Kolon je na primer grozdje moral oddati zemljiškemu gospodu, zase pa je moral zagotoviti dohodke od drugih dejavnosti. Ne gre pozabiti, da so Brda zanimiva, privlačna in nekaj izjemnega v Sloveniji tudi zato, ker imajo različne pejsaže. Vsaka monokultura namreč prinese tudi monotonost v krajino. V Brdih je skratka potrebno pridelovati predvsem grozdje, oljke in smokve (fige). Uradno je ugotovljeno, da je olje, pridelano pri nas, visoke kakovosti in nosi naziv extra deviško olje.

Prosim, da razmišljava o nekem drugem področju. Brda se namreč po ustanovitvi svoje občine poskušajo intenzivno mednarodno uveljaviti...

Občina Brda ima programe za mednarodno sodelovanje. K temu smo v nekem smislu tudi primorani, ker pač mejimo na sosednje občine v Italiji. To so predvsem Gorica, Števerjan, Dolenje in Praprotno. Brda so kot zemljepisna celota razdeljena med tri občine, namreč občino Brda in občini Števerjan in Dolenje. Že dejstvo, da je ena občina v Sloveniji, dve pa v Italiji, zahteva stike in sodelovanje. Sodelovanje bo postalo nujno - tudi za razvoj vinogradništva in vinarstva - z vstopom Slovenije v EZ. Mi smo na taki zemljepisni točki, ki povezuje Slovenijo z goriškega območja z rojaki v Beneški Sloveniji. Zaradi tega se zavzemamo tudi za kulturno sodelovanje med obmejnimi kraji. V okviru tega je bil pri nas predstavljen Trinkov koledar iz Benečije, v občini Špeter pa smo predstavili Goriška Brda. Menim, da bodo morala Brda prevzeti vlogo povezovalca slovenskega narodnega gibanja od Trsta do Kanalske doline. Naša želja je tudi, da bi bilo eno od središč med-

narodnega sodelovanja v starem gradu v Vipolžah, ki pa bi ga morali obnoviti.

Imamo vtis, da obstaja samo načelno soglasje o nujnosti tesnejšega sodelovanja med občinami, ki sestavljajo Brda ter ležijo v Sloveniji in Italiji; kot da je zmeraj več zadržkov, čimbolj se kaže možnost, da bo Slovenija sprejeta v EZ. Kot da nastaja neka konkurenčna tekma, zlasti med vinogradniki oz. vinarji v števerjanski občini, manj med tistimi v Krminu, ter vinogradniki in vinarji v občini Brda.

Stanje je tako, da moramo sodelovati in se pogovarjati, zlasti zato, ker so Brda razdeljena med dve državi in ker na obeh straneh živimo v glavnem Slovenci. Pogovarjamo se predvsem o vinogradništvu in vinu, tako v Števerjanu kot tudi v Krminu. Tamkajšnji pridelovalci tržijo vina pod blagovno znamko Collio, pri nas pa se bo blagovna znamka vin imenovala Brda.

Iz Goriških Brd se je v obdobju po drugi svetovni vojni izselilo precejšnje število ljudi. Slišali smo podatek, da bi imela Brda 7 tisoč prebivalcev, če ne bi bilo omenjenega izseljevanja, in ne okoli 6 tisoč, kot jih imajo sedaj. Ti problemi so v javnosti manj znani. V Brdih je nekaj vasi oz. zaselkov, ki so povsem prazni.

Vsekakor se je iz Brd veliko ljudi odselilo ali zbežalo, kot se je reklo tedaj. Precej prebivalcev se je izselilo tudi v večja središča po Sloveniji. Leta 1955 je močan val naših prebivalcev odšel na slovensko obalo, ker tukaj niso dobili zemlje ali pa so pričakovali, da bo v novih okoljih življenje boljše. Nekateri obmejne vasi so ostale prazne, torej brez prebivalcev, iz različnih razlogov. Tam je potekala t.i. železna zavesa, prek meje so bežali ljudje, za katerimi se je v posameznih primerih izgubila vsaka sled. V takih razmerah ljudje niso bili voljni živeti. Izseljevali so se zaradi političnega pritiska in vzdušja, ki je bilo v vaseh ob meji še posebej nevzdržno, pa tudi spricho odročnosti in revščine, ki je bila v obdobju po letu 1947 sicer značilna za celotna Brda.

Brici smo tedaj postali neke vrste invalidi v dušah in srcih zato, ker smo izgubili Čedad, Krmin in Gorico, naše naravne in gospodarske centre. Ena izmed posledic tedanjih razmer in časa sta vasi Slapnik in Brezovk, ki sta ostali brez ljudi, nekoč pa so tam živeli največji in najbogatejši kmetje.

Gospod Bruno Podveršič je široko razgledan in dejaven na mnogih področjih. Bil je poslanec republiške Skupščine, ki je delovala v času vojne za Slovenijo. Zdaj je tudi podžupan občine Brda in nemara nam bo kdaj lahko kaj povedal o svojih izkušnjah v tej krajevni upravi.

3

ČETRTEK
20. NOVEMBRA
1997

DVANAJSTERI:

ZVONE ŠTRUBELJ

NJIHOV UČITELJ
JE IMEL OBLAST (3)Ruska ikona, konec 15., začetek 16. stoletja.
Spodaj Kristus Kralj, ob njem dvanajsteri apostoli
ob prihodu Svetega Duha

Ali to pomeni, da je bil Jezus oblasten?

Spremljamo duhovno rast dvanajstih Jezusovih učencev. Iz navadnih ribičev in preprostih judovskih vernikov so postali velikani duha. Nazarečan jih je preoblikoval in iz njih napravil enkratne in neponovljive osebnosti. Kako se je to zgodilo v tako kratkem času?

V prvem razmišljanju sem predstavil pogoje, v katerih so živeli prvi Jezusovi učenci, in kaj jih je vodilo, da so po prvem srečanju z Jezusom postali trdno jedro Jezusove skupnosti. V drugem prispevku smo se zaustavili pri težavah, ki so jih dvanajsteri srečevali na poti z Jezusom. Vrženi so bili v objem negotovosti, iztrgani iz tradicionalnega judovskega okolja. Znašli so se na poti tveganja, edinstveni duhovni avanturi naproti.

Evangelisti večkrat primerjajo Jezusa s pismouki in farizeji in pri tem ugotavljajo, da je on govoril in delal z oblastjo, ki ji ni bilo para. Pismouki in farizeji so se vedno sklicevali na tradicijo in na Postavo, Jezus pa? Da, to je vprašanje, ki se ga bomo dotaknili v tem prispevku.

"Strmeli so nad njegovim naukom, kajti učil jih je kakor nekdo, ki ima oblast, in ne kakor pismouki" (Mk 1,22). Evangelist Marko s to močno ugotovitvijo začenja pripoved o Jezusu. V čem je torej obstajala Jezusova oblast?

Prav gotovo ni šlo za politično ali versko oblast, ki jo je Jezus večkrat opravičeno odklanjal ali pa jo je priznal in s tem določil tudi njene prave pristojnosti in tudi njene meje. Od svojih poslušalcev in še posebej od svojih učencev je zahteval, da poslušajo njegovo besedo in da hodijo za njim, če želijo. Svoje prilike je večkrat sklenil z znanim stavkom: "Kdor ima ušesa, naj poslušaj!" ali pa "Kdor more, naj razume". V takih in podobnih trditvah zaslutimo, v čem je bila Jezusova oblast.

Izvirala je najprej in predvsem iz tega, kar je on sam bil, iz globin njegove biti. Prav od tam so namreč vrele na dan njegove besede in njegov nauk o božjem kraljestvu. Naslovljene so bile tistim poslušalcem, ki so bili pripravljene sprejeti Jezusa in njegov nauk na tej isti ravni, na ravni svojega najgloblje bitja. To je bila Jezusova moč ali, če hočemo, njegova oblast. Bila je tako diskretna in obzirna, kot je lahko dobronamerna beseda matere ali očeta svojemu otroku ali pa iskren in kristalno čist nasvet najboljšega prijatelja.

Jezus je dvanajstere na ta način duhovno rojeval. Postali so njegovi duhovni sinovi, on pa njihov "duhovni oče". Jezusovo oblast lahko razumemo le s pojmom duhovnega očetovstva. Kaj točno ta izraz pomeni v Jezusovem primeru, bomo videli v nadaljevanju.

ŠTIRI NOVI CERKVENI
DOKUMENTI

Slovenski katoliški tednik Družina že vrsto let izdaja drobne rumene knjige žepnega formata; te izhajajo v zbirki z naslovom *Cerkveni dokumenti* in so kot nalašč za vse tiste, ki skušajo spoznati vodilne dokumente Cerkve. V roke jih bodo radi jemali tudi tisti, katerim niso dovolj samo časnikarska poročila o temeljnih resnicah, ki jih Cerkev oznanja in ima za temeljna izhodišča. Tokrat bomo skušali v nekaj besedah pokazati glavno vsebino štirih novih knjižic, ki so izšle pred kratkim.

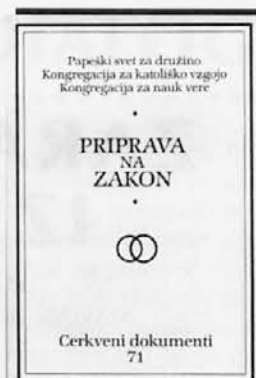
Italijanska škofovska konferenca je izdala dokument z naslovom *Direktorij družinske pastorale za Cerkev v Italiji*, ki ga je v slovenščino prevedla Iva Srebotnjak, uvod v knjigo pa je napisal dr. Rafko Valenčič, glavni urednik zbirke *Cerkveni dokumenti* in profesor na ljubljanski Teološki fakulteti. Knjiga je načrt o tem, kako mora Cerkev delovati na pastoralnem področju z družino in zakonci. Objavljeni dokument dopolnjuje Apostolsko pismo o družini iz leta 1981, ki je nekaka "magna charta" Cerkve v zakonski in družinski pastorali.

Dr. Rafko Valenčič je prevedel tudi drugo knjigo, ki je izšla v zbirki *Cerkveni dokumenti*; to je knjiga, ki nosi naslov *Priprava na zakon*. Ta dokument je pripravil papeški svet za družino v sodelovanju s Kongregacijo za katoliško vzgojo in Kongregacijo za nauk vere. V bistvu se v knjižici podajo smernice za pravo na zakrament zakona ter za vzgojo bogoslovcev glede vprašanj, ki zadevajo zakon in družino. V knjigi je tudi objavljeno znano pismo škofom

katoliške Cerkve glede prejetja obhajila ločenih in spet poročenih vernikov. V knjigi *Priprava na zakon* so torej zbrani trije cerkveni dokumenti, ki imajo veliko težo prav danes, ko se moderna družina večkrat podira. Seveda so dokumenti prvenstveno namenjeni pastoralnim delavcem in duhovnikom, po njih pa bodo segli tudi vsi tisti, ki bi radi vedeli, kako Cerkev gleda danes na družino, temeljno celico življenja, kot jo rad poimenuje sveti oče.

Dr. Angelca Žerovnik je uredila zbornik simpozija Svetovnega slovenskega kongresa, ki je potekal oktobra lani na temo *Etična vzgoja*. V knjigi so zbrana predavanja udeležencev seminarja na žgoče družbene teme, kot so: Razmerje med kulturo in etiko, Etika in morala, Pomen življenjskih nazorskih izkušenj za etiko in moralo, Etika in šola, Refleksija etike in morale v šolskem pouku ter Religijski pouk. Na posvetu se je zbralo veliko slovenskih izvedencev, knjiga pa prinaša njihove posege v celoti. Med pisci naj omenimo strokovnjake, kot so: dr. Hubert Požarnik, dr. Marija Švajncner, dr. Lojze Gosar, dr. Igor Saksida, dr. Bogomir Novak, dr. Nada Jeromen in drugi. Gotovo je to zbornik, ki je še posebej zanimiv za v Republiki Sloveniji živeče intelektualce in razmišljujoče ljudi, saj se tiče prav problema etične vzgoje mladih ljudi, ki je bila v času Jugoslavije seveda enostransko marksistično obarvana.

Dr. Ivan Štuhec je uredil zbornik mednarodnega simpozija na temo *Lastnina in kapital*. Sedaj ga je Družina izda-

la in mu dala podnaslov *Družbeni red in privatna lastnina v primeru privatizacije, s posebnim oziranjem na banke*. Tudi ta posvet je potekal lani februarja v Mariboru, kjer sta ga organizirala Institut za filozofijo in družbeno etiko teološke fakultete Univerze v Ljubljani in soroden institut Univerze na Dunaju. Izdaja, ki jo je za knjižni trg pripravila Družina, je dvojezična, saj so predavanja tekla tako v slovenskem kot nemškem jeziku. Predavanja na tem posvetu so pokazala, kako je nujen interdisciplinarni dialog in kako svet ekonomije in financ ne more služiti človeku, če pri tem ne upošteva etičnih kriterijev, ko se odloča samo na podlagi strokovnih spoznanj in iskanja dobička. V zborniku je tudi odmevno predavanje dr. Antona Stresa, ki je v uvodnem posegu pokazal na kontinuiteto idej med marksizmom in liberalizmom, ki bistveno vplivajo na sedanje stanje v deželah prehoda iz planskega v tržno gospodarstvo, torej tudi na slovensko gospodarstvo v tranziciji. Dr. Stres se je v tem predavanju zavzel predvsem za visoke etične kriterije, ki bi morali vladati v gospodarskem svetu in svetu financ, kjer se ne bi smelo gledati samo na dobiček, ampak predvsem na človeka.

JP

ALI BOG
RES NI
"MODEREN"?

Nekje sem bral, da danes ni več "moderno" govoriti o Bogu, kajti Bog je večni, se ne spreminja, človek pa ja in še kako. Zanimiva trditev, ki skuša omalovaževalno pahiniti v preteklost vse, kar spominja na pred 2000 leti razodetega Boga. Zanimiva tudi zato, ker ni nastala v zadnjih letih, ampak v prejšnjem stoletju kot sad razsvetljenstva, dobe, ki je obrnila reflektorje zgodovine na človeka, Boga pa je pustila ob strani, v temi.

V tehnologizirani družbi, osnovani na zakonitostih znanstvenih ved, na logiki predmeta in ne osebe, se je načelo sveta brez Boga zlahko uveljavilo. S sabo pa je prineslo vrsto posledic. Ko se je Solženicyn vrnil iz gulaga, simbola razčlovečenosti novega veka, se je emblematično vprašal: zakaj se KGB piše z veliko začetnico, Bog pa z malo? To je pomenilo: v svetu, v katerem Bog ni več Bog, tudi človek postane ne-človek. Marsikdo, ki je preživljal izkušnjo taborišča, si je potem sam zavestno vzel življenje, prevelika je bila praznina...

Sodobni miselni tokovi sicer napovedujejo, da bo tretje tisočletje - v nasprotju z drugim - tisočletje religije, intuicije, iracionalnega..., tega, kar slutimo in ne nujno razumemo. Zgodovina se pač ciklično ponavlja in človek - bitje ne samo glave in ne samo čustev - išče ravnovesje.

Kaj je to (po razodetju), zaradi česar Bog je Bog? Od Adama dalje nam svete knjige pripovedujejo o Bogu, ki išče človeka. Človek beži, Bog mu sledi, da bi ga kot oče izgubljenega sina ali - če hočemo - kot Cankarjeva mati skesanega objel. Kristus je otipljiva beseda tega, kako se Bog sklanja nad človekom. Bog zavrača kipe, podobe, stopa z oltarja in se daje človeku v roke; ni si izbral ne vladnih palač ne akademskih knjižnic, ampak jasli, kjer ga lahko najde tudi najpreprostejši in najrevnejši. To, kar Boga dela Boga, je preprosto - očetovska ljubezen. Bogu (kot vsakemu očetu) ne more biti vseeno, če je sin srečen ali ne...

Ali ni nadutost misliti, da se Bog ne sklanja tudi nad današnjim, "modernim" človekom? Kaj se je sploh bistvenega spremenilo od Adama dalje? Ali ni vsakdo izmed nas, ki je izgubil stik z Bogom, ki prinaša "ljubezen, veselje, mir, potrpežljivost, blagost, dobrotljivost, zvestobo, krotkost, samoovladanje" (Gal 6,5), Adam, ki beži? In Kristus nam vsak dan znova pravi: pridi, oče ni strog možakar z belo brado, ampak večno mlad vir življenja. Trpljenja nam na tem svetu nihče ne more odvzeti; toda tudi trpljenje lahko ima svoj smisel. Oče nas čaka, rad bi se usedel k mizi na našem domu.

DD

SONČNA PESEM ŠT. 8

Izšla je osma številka lista za kulturo mladih, kot sama sebe označuje revija *Sončna pesem*. Nasmeljani gorenjski fantič na platnici uvede temo osme številke, ki je tokrat poglobila tematiko Evrope.

Uroš Urbas v uvodniku piše o papeževem zbiranju mladih okrog sebe in seveda razmišlja tudi o pomenu pariškega srečanja mladine s sv. očetom. Primož Krečič, duhovni mentor soudeleženi pri izdajanju *Sončne pesmi*, piše o Evropi kot obljubljeni deželi pod pomenljivim naslovom *Skupni evropski dom? Zdaj ali nikoli!* Seveda je dobri Krečičev zapis kot nalašč, da se tudi mladi slovenski bralci streznijo in spoznajo, da zahteva t.i. Evropa tudi velike žrtve, predvsem na gospodarskem področju.

Uroš Urbas se je o Sloveniji in njihovem vstopanju v Evropo pogovoril z nadškofom dr. Alojzijem Šuštarjem, ki je velik poznavalec Evrope in Zahoda, saj je na Zahodu prebil večino svojega življenja. Bogdan Batič piše o Združenih Evropi in o novostih amster-

damske pogodbe. V reviji je tudi anketa, v kateri odgovarjajo seveda prav mladi, o Evropi in njeni prihodnosti. Sledi zapis o glasbeni skupini Genrosso, ki prepeva verske popevke; o tej skupini, ki ima korenine v gibanju Ognjiščarjev, je v Sončni pesmi tudi fotoreportaža. O denarju piše Boštjan Ošljaj. V reviji je kot vedno tudi notna priloga, tokrat je to pesem *Cujte in molite* Jake Glavana, dodali pa so še božično pesem Alojzka Razkuščka *Otroci! Veselje novej glasji*. Sončna pesem tokrat predstavlja cerkniški deklinski nonet, ki si je nadel ime grške muze petja Aeda.

Anka Grohar je napisala zapis o pariškem duhovniku Guyu Gilbertu, ki je svoje delo posvetil zavrženim ljudem z mestnih ulic in je pred kratkim o svojih delovnih izkušnjah govoril mladim v Stični. O Egiptu in slovenskih sledih v njem je pripravil zapis Bogdan Batič, medtem ko je Tadeja Kosec napisala razmišljanje o študentski organizaciji ŠOU.

V Sončni pesmi najdejo svoje mesto tudi nagradna

krizanka in zapis o srečanju v Stični ter daljše poročilo o Medjugorju in pogovor z obiskovalci tega hercegovskega kraja, kjer naj bi se prikazala Mati Božja. Kristina Vencelj je prispevala lep članek o razstavi zahodno-evropske umetnosti v Narodni galeriji v Ljubljani, medtem ko je Tatjana Kren pripravila pogovor z mlado teologinjo Alenko Šverc, ki poučuje verouk na škofijski gimnaziji v Mariboru. Prav to gimnazijo, ki nosi ime po velikem Slovincu Antonu Martinu Slomšku, v svojem zapisu predstavlja Marjetka Raušl.

Zadnji stran so sončniki, kot sodelavci Sončne pesmi sebe imenujejo, posvetili mislim pisatelja Hermana Hesseja.

ZUT

SREČANJE Z ŽIVIM JEZUSOM KRISTUSOM, POT K SPREBRNITVI IN
OBČESTVU ZDRUŽENIH IN SOLIDARNOSTI V AMERIKI

S 1. STRANI

STRAŠEN GLAS
SILVESTROVE
SMRTI

Mi pa res postajamo vsak dan bolj brezbržni, naše družine niso žive, naša šola je ponižana, učitelji neupravičeno zasmejavani, politika prevečkrat dobesedno spridena in to tudi zaradi nas. Naša družba, novodobna kapitalistično-liberistična družba, ki teži za dobičkom in enači človekovo dostojanstvo z denarjem, je odraz našega načina življenja, v katerega smo vključeni, a se ga tudi oklepamo.

Ko padajo pred našimi očmi druga za drugo vrednote, za katere so še naši očetje in naše matere živeli v upanju, da bodo tudi naše vrednote, da bodo tudi naši temelji zdravega življenja, se moramo zamisliti nad našim početjem, nad našo družbo, katere del smo in ki jo tudi mi soustvarjamo. Gre namreč za nas in za našo prihodnost, za naše otroke in za človeško dostojanstvo, ki se ne meri z bolj ali manj debelo denarnico, ampak po poštenem in človeka vrednem življenju!

SINODA AMERIŠKE CELINE

JURIJ PALJK

V nedeljo, 16. t.m., se je v Rimu s svečanim bogoslužjem, ki mu je prisostvoval tudi papež Janez Pavel II., pričela vseameriška škofovska sinoda... "Sinoda Amerik", kot jo imenujejo, poteka pod geslom *Srečanje z živim Jezusom Kristusom, pot k spreobrnitvi in občestvu združenih in solidarnosti v Ameriki*.

Sveti oče si je že pred leti zamislil sinode za vse celine; takrat je tudi želel, da bi bile opravljene do jubilejnega leta 2000, ko bi rad pripravil bogoslužje vseh zedinjenih kristjanov. Papež Wojtyła si prizadeva pripeljati kristjane, združene v Enem, v tretje tisočletje; njegov veliki sen je tudi veliko srečanje treh monoteističnih veroizpovedi na gori Sinaj, kjer naj bi se srečali Judje, kristjani in mohamedanci, predstavniki treh velikih veroizpovedi, ki so izšle iz Abrahamovega rodu. Zato si sv. oče prizadeva, da bi si

node na vseh celinah obrodile sadove že pred začetkom tretjega tisočletja, saj se zaveda, da se mora Cerkev najprej v sebi duhovno prenoviti, če hoče dostojno opravljati svoje evangeljsko poslanstvo.

Naj spomnimo, da beseda sinoda pomeni duhovno prenovno, spreobrnjenje, obenem pa označuje cerkveni zbor.

Od 16. t.m. pa vse do 12. decembra letos bodo škofje in kardinali iz Kanade, ZDA ter latinske Amerike v Rimu skušali pripraviti skupne iztočnice za duhovno prenovno krajevnih Cerkva. Opazovalci se sprašujejo, ali bodo tako različne krajevne Cerkve sploh lahko prišle do skupnega programa in stališč. Opozarjajo tudi na nevarnost, da bi vseameriška sinoda lahko dala premalo poudarka velikim težavam, ki jih imajo predvsem v Latinski Ameriki z ekonomskimi in socialnimi vprašanji in s t.i. "nemaniči",

ljudmi, katerim je bila že ob rojstvu odvzeta pravica, da bi sami imeli košček zemlje, katerega bi lahko obdelovali in tako dostojno živeli. Zbrani škofje se bodo gotovo dotaknili vseh teh vprašanj, kot bodo gotovo tudi veliko govorili o kričočih socialnih razlikah med ameriškimi državami in o zadolženosti nekaterih. Pred nami je torej izredno zanimiva sinoda, za katero je sv. oče v nedeljo tudi molil.

Pri angelskem čiščenju pa se je minulo nedeljo papež spomnil tudi krize na Bližnjem vzhodu, kjer obstaja velika nevarnost ameriškega vojaškega posega v Irak. Papež je odločno zahteval, naj se sprte strani poslužujejo odprtega dialoga za reševanje krize in naj ne pride do oboroženega spopada, hkrati pa se je zavzel za odpravo krivic in za človečanske pravice, ki so v temeljih teptane v Iraku.

BESEDA ŽIVLJENJA

JEZUS KRISTUS, KRALJ
VESOLJSTVA

SILVESTER ČUK

KRALJ, KI DELI
OBLAST Z NAMI

V knjižici *Poznaš Kristusa?, ki je pred nedavnim izšla tudi v slovenskem prevodu, pater Tomaš Špidlik na vsem razumljiv način predstavi sodobnost Kristusove osebe. V duhu evangelija današnjega praznika, s katerim zaključujemo to bogoslužno leto, obrazloži tudi pomen njegovega naslova "kralj", ki je svetopisemsko utemeljen, nima pa prav nič skupnega z naslovi vladarjev tega sveta. Vsi kralji, kakor so se pač imenovali oblastniki v vseh časih svetovne zgodovine, so se mogli obdržati na prestolu le z močno roko - s prisilo, z nasiljem. "Brez vojske in policije bi vse države propadle", piše Špidlik. "V Kristusovem besednjaku pripadeta pojma nasilje in prisila splošnemu pojmu 'svet', ki korenito nasprotuje mesijanskemu sporočilu o svobodi. Jasna je namreč Jezusova trditev: »Moje kraljestvo ni od tega sveta«. Rad bi postal kralj vseh, povezal bi vse vesolje, vendar pa se njegovo kraljestvo začne samo v trenutku, ko ga nekdo svobodno izbere kot svojega voditelja in gospodarja - prijatelja. Prijatelj zato, ker v trenutku, ko komu postane kralj, temu tudi posreduje oblast, da bi kraljeval z njim."*

Kristus ima do nas podobno razmerje, kot vlada med dvema človekoma, ki sta pripravljena za vedno povezati svoji življenji v zakonski skupnosti. "Kar je moje, je tvoje", pravi on in ona mu enako odgovori. Pa tudi najbolj idealna zakonska skupnost ne dosega tolikšne edinosti, kot je tista, ki zavladava med Kristusom in nami, če se mu povsem odpremo. "Po posvečujoči milosti smo čistokrvni kraljevski rod", piše p. Albin Škrinjar. "Kristus kralj že sedaj v nas kraljuje, v nas zmaga, nas visoko dviga in nas dela silno bogate."

Jezus s svojim naukom in s svojim življenjem vse postavlja na glavo: kar je v človeških očeh veliko, je v božjih neznamno; kar bi po človeških merilih zmagovalo, dejansko izgublja. Pred sodnikom Pilatom stoji Jezus kot nemočen obtoženec, ki ga čaka sramotna smrt na križu, dejansko pa gre nasproti dokončni zmagi - zmagi resnice, božje resnice o svetu in o človeku. "Res je, kralj sem," reče Pilatu, "ker sem zato prišel na svet, da pričujem za resnico." Pilat v svoji duhovni slepoti sprašuje: "Kaj je resnica?" Jezus mu ne odgovarja z besedami, temveč bo vsem odgovoril z najvišjim dejanjem ljubezni - darovanjem svojega življenja. Veliki teolog Hans Urs von Balthasar pravi: "Resnica je Očetova ljubezen do sveta, ki jo Sin predstavlja v svojem življenju, smrti in vstajenju. Križ je dokaz za resnico, da Oče tako zelo ljubi svoje stvarstvo, da je vse dopustil."

Svoje pričevanje pred Pilatom je Jezus sklenil s stavkom: "Kdor je iz resnice, poslušaj moj glas". Kaj pomeni biti iz resnice? P. Albin Škrinjar odgovarja: "To pomeni biti tako razpoložen, da se resnice oklenem... Verska resnica in vsaka resnica, ki nas uči, kako je treba živeti, zahteva od človeka žrtev. Mnogi se boje žrtev, zato beže od resnice. Pred resnico, ki jim ni ljuba, ljudje radi zapro oči. Ljudje tega sveta večkrat zamiže pred sleherni versko resnico."

Če hočemo "sovladati" s Kristusom, mora biti naše srce odprto njegovi resnici in njegovi luči. Kanonik Josip Šimenc, priljubljen pridigar v ljubljanski stolnici, je nekoč dejal: "Če si Boga izgubil, si ga hotel izgubiti. Resno zasliši svojo voljo, pa boš videl, da si ga odslovil, ne pa izgubil." Ali pa mu sploh nisi pustil vstopiti!

ODNOSI CERKEV-
DRŽAVA NA
MADŽARSKEM

Na zadnji konferenci slovenskih škofov na koncu oktobra so škofje iz sosednjih držav poročali o odnosih med Cerkvijo in državo v svoji deželi. Posebno zanimivo je bilo poročilo ogrskega zastopnika, ki je položaj v svoji državi takole orisal: finančno vprašanje med Cerkvijo in državo je bilo takole rešeno: nacionalizirano cerkveno imetje, ki ga Cerkev nujno potrebuje, je bilo Cerkev takoj vrnjeno, ostalo bo vrnjeno postopno do leta 2011. Za tisti del pa, ki ga država ne

bo vrnila Cerkev, bo plačevala primerno najemnino. Končno še to: država dovoli, da verniki eden od sto davkov določijo za Cerkev, ki pa mora plačevati veroučitelje in vzdrževati katoliške šole.

Na konferenci so tudi povedali, da evropski parlament v Strasbourgu budno spremlja razvoj odnosov med Cerkvijo in državo v nekdanjih komunističnih državah. Ob vsem tem se človek vprašuje, zakaj v Sloveniji takšno nasprotovanje, da bi dosegli dogovor med državo in Cerkvijo. Naj bi se Slovenija zgledovala pri Madžarski!

STATI IN OBSTATI (10)

OTMAR ČRNILOGAR

STOPILO BOM K
BOŽJEMU OLTARJU

Svet je pri maši trenutek, ko na duhovnikove besede "To je..." kruh in vino postane Božji Sin, tisti iz Getsemanija, s Kalvarije. Ob teh besedah se ne počutim varnega, kakor se Mojzes ni čutil varnega pred gorečim grmom. Predaleč so besede namenjene, tja v milijarde svetlobnih let in daljav. Besede spremenjenja bodo ostale skrivnost, ki je še v večnosti ne bomo dojeli. In prav je tako. Bog in Božje je in mora ostati skrivnost, sicer bo večnost dolgočasna.

Škof Janez Jenko mi je nekoč rekel, da mora pri vsakem povzdigovanju obuditi vero v Jezusovo pričujočnost. Kakšna vera, kako velik mož vere! Ne vem, ali je res razumel, zakaj tako ravna, slutil pa je. Slutil je, da nam Jezus ni dal v roke le svoje modrosti, marveč Sebe, za čase preteklosti, katerih začetka ne poznamo, in za prihodnost, ki jo pred nami skrbno skriva njegov Oče. Jezus za seboj ni pustil le nekaj filozofskih sporočil kakor Sokrat ali Platon, marveč Sebe samega.

Pri spremenjenju ne gre za stresanje idej. Gre za Telo in Kri, gre za Božjega Sina, za Rešitelja človeštva za nazaj in za naprej. Zato je tisti dvakratni "To je, To je" tako usoden in za duhovnika mojzovski grozljiv. S "To je, To je" drezamo v samo Božje stvarstvo. Po Jezusovem naročilu, naj to delamo v njegov spomin, premikamo vesolje v odrešenje, in tega ne z Jezusovimi idejami, z nekakšnim miselnim sistemom, marveč z Njim samim.

Sta pa med mašo še dva trenutka, ki duhovnika iztirita.

Prvi je tam pred očenašem, ko je treba vzeti v roke Sveto Rešnje Kri in Sveto Telo, vernikom oboje pokazati in reči:

"Po Kristusom, s Kristusom in v Kristusom, // tebi vsemogočnemu Bogu Očetu // v občestvu Svetega Duha // vsa čast in slava na veke vekov."

Ob teh besedah se mi duša zalomi. Med Bogom in verniki se znajdem, kakor Abraham med Sodomo in Jahvejem. Saj se zavedam, da moja fara ni Sodoma, da so v klopih ljudje, za katere se meni kakor Abrahamu ni treba pogajati z Bogom glede

njihove pravičnosti. Vendar, imeti v rokah na pateni Božjega Sina, ob sebi Svetega Duha, in Stvarniku vesolja ponujati v dar njegovega Sina v imenu človeštva in za človeštvo - tedaj se počutim kakor zmedena mravlja. Samo nazareška Marija je bila lahko bolj iz sebe kakor jaz pri maši, ko se moram z Božjim Sinom postaviti med Stvarnika in vesolje in mu v imenu vsega, kar je, izraziti čast in slavo, ki njemu ni potrebna, koristi pa nam. Samo Marija je lahko zaslutila, da s svojim "zgodil se po tvoji besedi" ustvarjalno posega v vesolje, v mikro in makrokozmos in to "na vse veke vekov".

Doksologija "Per ipsum et cum ipso...", ob katere nastajanju se omenja Hipolit, nazadnje mašnika in Jezusa pretopi v leguro. Tisti na pateni postane takorekoč eno s tistim, ki ima pateno v rokah. Jezus in mašnik nista več dva, marveč kakor eden. Kakor baker in kositer ustvarita bron, tako Jezus in mašnik pri doksologiji postaneta zvon, ki odmeva Bogu čast. V doksologiji se mašnik poisti z Jezusom in kot eden stopata pred Boga Očeta, Stvarnika vsega, pred tistega, ki tudi rajnim ni markiral steze le v kakšen šool ali tartar, marveč v svojo izbo, v nebesa, k sebi domov, tja, odkoder smo prišli.

A še pri maši trenutek, ki mašnika mora vreči s tira. O sveta nebesa! Sveto hostijo je treba zgrabiti, jo visoko dvigniti, vernikom pokazati in izjaviti, da je Jagnje Božje. In verniki besedo vzamejo zares. In zares verujejo, da nase jemlje grehe sveta.

Vajeni smo metafore, a da bi si Božji Sin pustil reči "jagnje", je pa le prehuda. Janez, Elizabetin in Zaharijev sin, je tega kriv. Doli pri Jordanu je nazareškemu Jezusu dal vzdevek "jagnje", seveda Božje Jagnje, za daritev.

Kanaanci so bogu Molohu otroke klali in jih v ognju žrtvovali. Indijanci so bogovom mladeniče žrtvovali. Abraham naj bi bil sina edinca daroval. In ko se je Bog odločil, da bo človeka odrešil in izpopolnil, je zahteval žrtev, in to žrtev lastnega Sina. Zato je dobil ime "Jagnje Božje", ker je na svoja pleča naložil ves greh sveta od prvega do zadnjega Adama.

To je zopet tisti mašni trenutek, ki mora mašnika iztiriti. Le kdo naj njegove besede jemlje resno, dobesedno? Um odpove in razum opeša. Ostanle skrivnost, ki ji pride okom samo vera, uvidenje, da je za življenje potrebno tudi tisto, česar ni moč razumeti - žrtev; ali kakor so davni Kelti mislili: za življenje je treba žrtvovati življenje.

DALJE

OKCITANCI OD FRANCIJE DO ITALIJE

OD TRUBADURJEV DO NASIH DNI

ANDREJ BRATUŽ

Južna Francija je dežela z mikavnim podnebjem, milo sredozemsko klimo, bogatim vinorodnim gričevjem. Mesta še danes bolj ali manj spominjajo na srednjeveške trdnjave, drugod pa moderna tehnika že kaže svoj obraz...

Srednji vek še najbolj diha ta z obzidjem prepasani Carcassonne in mogočni Avignon s še danes impozantno belo papeško palačo in starodavnimi cerkvami ter z znanim porušeni mostom na Rodanu. Napoleonske sledove imata pristanišče in vojaški center Toulon, kaj drugega pa prav tako v eni ali drugi obliki spominja na davne čase tudi na prehodu tisočletja.

Vse to in še kaj je dežela, ki jo imenujemo tudi Provanso in so v njej nekoč živeli in peli slavni srednjeveški pevci trubadurji. Tu se je razvil slavni jezik "langue d'oc", okcitanški jezik, ki ga še danes govorijo in pišejo. Po nekdanji slavi je v našem času zaslovel pesnik Mistral, ki je celo prejel Nobelovo nagrado. Če so v srednjem veku in v renesansi potujoči pevci z lutnjo ponesli preko svoje dežele in še drugam provansalsko pesem in glasbo, pa danes živi domači jezik spet svoje življenje, čeprav kot manjšinski v drugo-jezični državi. Del te manjšine pa je živ tudi v zahodni Italiji, in sicer v Piemontu (pokrajina Cuneo), kjer skuša tamkajšnja okcitanška skupnost ohraniti svoje tradicije, svoj jezik in svojo kulturo. Manjši del jih živi tudi v severni Španiji.

Kdo pa so pravzaprav Okcitanzi? To so prebivalci dežel med Pireneji v Španiji in alp-

skim delom z južno Francijo in Piemontom. Danes je govor predvsem o Okcitanjih v Franciji in Italiji, kot smo že zapisali. Francosko ozemlje, na katerem prebivajo Provansalci ali Okcitanzi, ima poleg omenjenih mest še veliko drugih in večjih središč. Sem lahko štejemo že Marseille, ki je drugo mesto v Franciji, in pa Toulouse, ki ga nekateri imajo za pravo duhovno prestolnico te dežele. Poleg njih pa še Perpignan in Montpellier s staro univerzo ob francoski sredozemski obali. V širšem merilu spadajo sem še večja mesta, kot Bordeaux, Nica itd.

Kaj pa provansalski oz. okcitanški jezik? Tega delijo navadno v stari, srednji (od 14. do 19. stol.) in moderni. Težko je sicer reči, koliko ljudi ga danes dejansko govori. Bolj je jezik ostal živ na podeželju kot pa v mestih. Računajo, da ga na splošno v celoti govori okoli dva milijona ljudi, medtem ko se ga občasno poslužuje približno osem milijonov Okcitancev. Treba je vedeti, da je tudi tu negativno vplivala francoska centralistična politika kot do ostalih manjšin. Danes imajo Okcitanzi sicer nekaj oddaj na francoskem radiu in TV, kot npr. v Marseillu ali v Toulousu. Knjižne izdaje so tudi med njimi razširjene, marsikdaj pa tudi lokalni francoski časopisi prinašajo kake članke v okcitanškem jeziku.

Kot že omenjeno, so Okcitanzi v glavnem razdeljeni med Francijo, Italijo in delno tudi Španijo. Politično je njih vloga in organizacija raznolika, seveda glede na posamezne države. Mimogrede smo že kdaj omenjali vlogo okcitanške manjšine v Italiji. Tu imajo predvsem svojo politično stranko oz. organizacijo Movimento autonomista occitano - Okcitanško avtonomistično gibanje (MAO), ki je tudi vedno nastopalo v okviru manjšinske povezave v Italiji zlasti za evropske volitve. Gibanje deluje v domačem okviru in z uspehom nastopa predvsem na krajevnih upravnih volitvah. Drugačen je položaj v Franciji, kjer so sicer Okcitanzi marsikje politično prisotni. Naj med drugim omenimo Narodno okcitanško stranko (Partit Nacionalista Occitanle PNO) pa še Socialistično okcitanško stranko Partit Socialista Occitan (PSO), poleg nekaterih drugih strank in političnih gibanj.

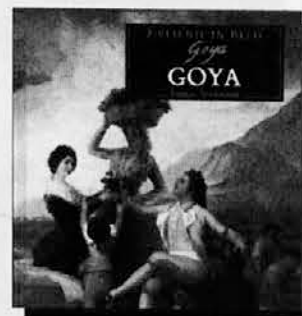
V teh vrsticah smo videli seveda le bežen oris zanimive in jezikovne skupnosti romanskega izvora, ki danes prebiva v treh evropskih državah. Različne so seveda situacije v državah, kjer Okcitanzi prebivajo. Vsekakor pa se tako ali drugače le kaže volja po ohranitvi jezika in tradicij in to v skladu z zgodovinskim in političnim okvirom, v katerem danes živijo.

NOVOSTI ZALOŽBE MLADINSKA KNJIGA (2)

Knjigo o življenju in delu enega najbolj slavnih in obnem najbolj spornih slikarjev 20. stoletja, kar je Andy Warhol vsekakor bil, je napisal Trewin Copplestone, v lepo slovenščino je angleško besedilo preli Niki Neubauer, ki je zgledno poskrbel za vse slovenske prevode vseh šestih del. O Warholu danes vemo marsikaj, malokdo pa ve, da je začel kot slikar reklamnih oglasov, šele kasneje pa je postal eden od utemeljiteljev ameriškega pop arta. Vsemu svetu so znani njegovi kričeči portreti znanih ljudi, med katerimi je gotovo najbolj poznana Marilyn Monroe.

Janice Anderson je napisala življenjsko zgodbo o enem največjih španskih slikarjev in tudi kritično ocenila njegovo delo. Francisco De Goya je namreč znamenit klasični slikar in obenem ga štejejo tudi za enega prvih sodobnih slikarjev. Vsekakor je Goyo zelo težko stlačiti v uveljavljene kalupe, ker je bil velik portretist, slikal pa je tudi vsakdanje življenje, s svojimi živimi barvami pa se je priljubil vsem ljubiteljem umetnosti.

Janice Anderson je prispela tudi življenjski zgodbi velikega slikarja 17. stoletja Petra Paula Rubensa, ki je v svoji slikarski delavnici v Antwerpnu s sodelavci naslikal ogromno slik tedanjih vladarjev, motivov iz tedanjega življenja, mitoloških, zgodovinskih in religioznih slik. Zaradi dimenzij in lepote njegovih naravnost epskih slik, ki so mu jih naročali

visoki cerkveni dostojanstveniki, španski, angleški, francoski kralji in drugi, imamo danes Petra Paula Rubensa za enega največjih evropskih slikarjev 17. stoletja.

Paul Klee in njegovo likovno delo sta predmet monografske knjige Linde Doeser. Klee velja za enega temeljnih sodobnih slikarjev, saj je bil med obema vojnama kot član slavne šole Bauhaus v središču umetniškega in kulturnega dogajanja in slikarskega eksperimentiranja. Zaradi njegove samosvoje likovne govornice in poetike ter samosvojega pogleda na svet in likovno umetnost Paula Kleeja ne moremo preprosto likovno opredeljevati. S svojo likovno govorico in slikami, ki so polne poezije, si je med ljubitelji umetnosti pridobil veliko občudovalcev, med slikarji pa veliko epigonov, ki pa umetnika niso nikdar dosegli.

Hieronymus Bosch, o katerem je za zbirko *Umetnostne monografije* napisal besedilo Trewin Copplestone, je eden najbolj nenavadnih in vznemirljivih evropskih slikarjev v vsej zgodovini slikarstva na

stari celini. Bosch, ki je živel v 15. stol. in je umrl leta 1516, je namreč slikal pošasti, čudne živali, fantasičen in mestoma grozljiv svet; strašen je njegov naslikani pekeli, v katerem ljudje trpijo grozljive muke. Njegova dela so vsa polna nam danes nejasnih simbolov, ki pa so jih ljudje v 15. stol. gotovo razumeli. Danes imamo Boscha radi predvsem zaradi njegovih slik, ki nam čarajo pred oči sodobne eksistencialne strahove, katerih je naše življenje polno.

Nathaniel Harris je napisal kratko življenjsko zgodbo in podal jasen pregled veličine umetniškega dela velikega renesančnega umetnika Michelangela Buonarrotija, ki je že v času življenja veljal za enega največjih vsestranskih umetnikov vseh časov. Zlata doba italijanske renesanse je dosegla vrh likovne umetnosti in Michelangelo je bil njen vidni, če ne največji predstavnik. Med ljubitelji umetnosti je njegovo delo tako poznano, da ga ni potrebno posebej predstavljati, knjiga v zbirki *Umetnostna monografija* pa predstavlja tudi slovenskemu bralcu večino najbolj pomembnih Michelangelovih umetnin.

Umetnostne monografije predstavljajo za Mladinsko knjigo gotovo velik projekt, saj so prvo tovrstno sistematično delo na Slovenskem in že zato so vredni naše pozornosti. Zaradi svojih preglednih zapisov in preglednega vpogleda v umetniška dela pa imajo tudi pedagoški pomen, vsakemu ljubitelju umetnosti pa bodo kakovostne barvne reprodukcije umetniških del prava poslastica.

JP / KONEC

6

ČETRTEK
20. NOVEMBRA
1997

PODLISTEK

TRŽAŠKI ŽIGA ZOIS

NEKAJ NOVIH PODATKOV O NJEGOVEM ŠOLANJU V ITALIJI (1)

MARIJA KACIN

Prihodnjo nedeljo, 23. t.m., bo poteklo 250 let, kar se je v Trstu rodil Žiga Zois, osrednja osebnost slovenskega razsvetljenstva, mentor in mecen. Ne bi se tu ustavila ob njegovi izredni osebnosti in razgledanosti ter ob njegovem pomenu za slovensko slovstvo. Prav tako ne ob krožku, ki ga je ustanovil v Ljubljani in ki je združeval najvidnejše osebnosti slovenske kulture tistega časa. Zelela pa bi ob tej obletnici posredovati nekatere nove podatke v zvezi z italijanskim okoljem, v katerem se je Žiga šolal.

Šolanje v Italiji, in sicer v Reggio Emiliji, je bilo za Žigovo intelektualno formacijo zelo pomembno. O tem času njegovega življenja je bilo do nedavnega znano samo to, kar sta omenila Richter in Kidrič. Franc Ksaver Richter¹⁾, profesor zgodovine in avtor življenjepisa, ki je izšel leto dni po mecenovi smrti, pravi, da je Žiga živel v Reggio le malo časa, ker ga je osemdesetletni oče poklical nazaj v Ljubljano in ga uvedel v trgovinske posle. Francè Kidrič pa je preko italijanskega generalnega konzulata v Ljubljani prejel pismo prefekta v Reggio Emilia z dne 15. aprila 1925, ki po Cottafavijevi publikaciji "I Seminari della diocesi di Reggio nell'Emilia" (1907) poroča, da je bil Žiga tam leta 1763²⁾. V obširnem zapisu, ki je izšel v Domu in svetu ob stoletnici Zoisove smrti, pravi Viktor Steska, da se je "mladi Žiga" učil najprej doma v Ljubljani, potem pa ga je oče poslal v Reggio na Modenskem v plemiško akademijo³⁾. Tudi Ivan Prijatelj navaja, da je bil Žiga Zois gojenec "modenske viteške akademije v Reggio"⁴⁾.

Trditve o Žigi Zoisu - gojencu kakega plemiškega zavoda so neosnovane in "modenske viteške akademije v Reggio" ni bilo,

Zoisov doprnski kip v bronu, postavljen l. 1992 na zgradbi Breg 22 v Ljubljani. Avtor je akademski kipar Mirsad Begić iz Ljubljane.

pač pa je obstajal v bližnji Modeni Collegio San Carlo (Zavod sv. Karla), ki so mu, prav tako kot tovrstnim zavodom v Parmu in v Bologni, pravili Collegio dei Nobili.

Ti zavodi so bili običajno v tesnem stiku z dvorom; bili so pod pokroviteljstvom in avtoriteto vojvode, ki jim je dajal privilegije in ni dopuščal interferenc. "Hauendo noi istituito il Collegio de Nobili in questa nostra città, il quale da noi immediatamente dipenda..."⁵⁾ (Ker smo mi v tem našem mestu ustanovili plemiški zavod, ki naj bo od nas neposredno odvisen...) poudarja na primer Ranuccio I. Farnese, ki je leta 1604. ustanovil tovrstni zavod v Parmu. Njegov naslednik Ranuccio II. pa v opomin jezuitom tako pribije: "Il Collegio de Nobili di Parma è nostro, non della Compagnia"⁶⁾ (Plemiški zavod v Parmu je naš, ni Družbin). Naj dodam, da je Ranuccio II. v zvezi z zavodom odločal prav o vsem, celo o tem, ali smejo gojenci nositi lasuljo in kakšne barve naj bo lasulja za praznične dni in kakšne barve za ostale.

Ti Collegi dei Nobili so bili nadalje zelo ekskluzivni aristokratski zavodi. Zgoraj omenjeni Ranuccio II. Farnese je na primer za vsakega kandidata za vstop v zavod osebno preverjal, ali je polnokrvni plemič in ali ima njegova rodbina za sabo dovolj zgodovine in tradicije. Tudi gojenci modenskega

plemiškega zavoda sv. Karla, ki je bil ustanovljen leta 1626, so izhajali iz znanih in v takratnem družbenem in političnem življenju vplivnih družin⁷⁾. V prvih desetletjih so bili to, poleg plemičev iz bližnje okolice, predvsem Benečani (Contarini, Morosini, Mocenigo, Corvaro) in Florentinci (Strozzi, Pucci, Antinori, Guicciardini). V XVIII. stoletju so gojenci pričeli prihajati iz bolj oddaljenih krajev in pokrajin: iz Koroške, iz Ljubljane, Gradca, z Dunaja. Iz Gorice je prišel tja s svojim bratom Ludvikom tudi grof Karel Mihael Attems - Petzenstein, bodoči prvi goriški nadškof; pred njim pa je bil gojenec plemiškega zavoda sv. Karla njun starejši brat Sigizmund⁸⁾.

V teh ekskluzivnih aristokratskih zavodih so se ali pa naj bi se šolali in vzgajali bodoči pripadniki vodilnega razreda. Kakšne so bile intelektualne sposobnosti posameznih gojencev in kakšna je bila njihova zavzetost do študija, to je seveda drugo in, mislim, v marsikakem primeru upravičeno vprašanje. Zgovorne utegnejo biti v tem pogledu nekatere utemeljive, na podlagi katerih so bili posamezni gojenci pri posameznih predmetih pripuščeni v višjo stopnjo. Takole se glasijo: "per ordine del signor Padre" (na ukaz gospoda očeta) ali pa "per premura de li signori Parenti" (po posredovanju gospodov sorodnikov). Nadalje: "per letà" (zaradi starostne meje) in "per poter dirsi che ha fatto con ordine tutti li suoi studi" (zato da se lahko reče, da je redno opravil vse svoje študije). Izdelali so seveda tudi "per proprio merito" (po lastni zaslugi) ali pa "per dovere di giustizia" (ker je tako pravično)⁹⁾.

DALJE

¹⁾ Sigmund Zois, Freyherr v. Edelstein, von Professor Richter; Gedruckt bei Gassenberg 1920; stran 5

²⁾ Francè Kidrič: Dobrovsky in slovenski prepoved njegove dobe; Ljubljana 1930; stran 204, op. 113.

³⁾ Baron Žiga Zois, (1747-1819); Ob stoletnici njegove smrti sestavljal Viktor Steska; Dom in svet, 1919, stran 278.

⁴⁾ Ivan Prijatelj: Duševni profili slovenskih prepovediteljev; Ljubljana 1935; stran 1 in stran 45.

⁵⁾ Anna Maria Matteucci: Emilia terra di collegi; stran 11; v knjigi: Il Collegio e la Chiesa di San Carlo a Modena; a cura di Daniele Benati, Lucia Peruzzi, Vincenzo Vandelli. Artioli Editore in Modena; Dicembre 1991.

⁶⁾ Ibidem.

⁷⁾ Albano Biondi: I secoli del San Carlo; stran 32; ibidem

⁸⁾ Lojzka Bratuž: Karel Mihael Attems - Slovenske pridige; Založništvo tržaškega tiska; Trst 1993; stran 201.

⁹⁾ Albano Biondi, ibidem; stran 48.

BOGATA TRETJA STEVILKA PASTIRČKA

V puste, deževne dni je posijalo iskrivo sončece: izšel je Pastirček, nenadomestljivi mesečni prijateljček zamejskih otrok. Gotovo ga sedaj šolarčki že pridno prelistavajo, rešujejo izpopolnjevanke in zagonetne (za bistroglavčke še malo ne!) novembrske anagrame. Odgovarjajo na Natašina vprašanja in seveda razvzlučujejo uganke. Naš najmlajši drobiž že išče polža, ki sta se izgubila na listu in seveda barva s pisanimi barvicami vse risbe, ki jih ponuja revija. Malčki hočejo namreč, da bi bil njihov Pastirček čim lepši, saj jih ob koncu šolskega leta, na Pastirčkovem dnevu, čakajo razstava in nagrade.

Urednik g. Marijan pričakuje vaše dopise in risbice. Čim več jih boste poslali na uredništvo, tem več možnosti boste imeli, da bodo vaši prispevki objavljeni. Sicer pa je Pastirčkova pošta zmeraj zelo bogata: polno je risbic in pisemc. Le tako naprej, dragi bralci! Na abecede zdravja pa tudi ne pozabite! Če se vas poloti otožnost, si zapojte in zaigrajte pesmico, ki sta jo za vas izbrali M. Feinig in D. Cavdek. V Pastirčku boste našli še pesmice o Medvedovem plesu, o požrešnem jazbecu in o krizantemi, kraljici jesenskih rož.

Zlata Volarič vam razkriva, kakšen zaklad je iskren prijatelj. Kako se je zgodilo z Matjaževim budilko, pa pripoveduje Mariza Perat. Izpod peresa Janeza Povšeta boste lahko prebrali (ali bolje zai-grali) prizorček *Iz življenja prijazne zajčje družine*. Zvedeli boste, kako je tata Zajec "dal dober zgled". Ana Rupil predstavlja dve knjižni novosti: Grške mite za otroke M. Williamsa in Žabje solze T. Žerdin in J. Reichman. Ljuba Smotlak odstira zavese nad preteklostjo in opisuje, kako so pred leti obhajali praznik Vseh svetnikov in Vernih duš. Na Pastirčkovih straneh se predstavljajo učenci pevške osnovne šole J. Abram. Lepo opisujejo svoj domači kraj, razgibano šolsko življenje in dejavnosti v vaški skupnosti. Superkuharhari svetuje svojim sladkosnednim Fižolčkom, naj si pripravijo okusen skutin kolač. Dragi spretni kuharji, želimo vam dober tek in še veliko zabave ob skrivnicah in drugih igrakah, ki jih boste našli na Pastirčkovi platnici. Pri tem ne pozabite prebrati, kdo so srečni izžrebanci; morda ste ravno vi med njimi!

- IVA KORŠIČ

MePZ GALLUS IN ŽENSKI ZBOR GM TRST

NASTOP NAŠIH PEVSKIH ZBOROV V AREZZU

V toskanskem mestu Arezzo je bilo v soboto, 15. novembra, 14. državno tekmovanje pevskih zborov, ki sta se ga udeležila tudi Ženski pevski zbor Glasbene matice in zbor Jacobus Gallus (oba zbora delujeta v okviru GM). Zbora sta za svoj nastop prejela 172,17 točk in 4. mesto v kategoriji moških in ženskih zborov ter 162,50 točk in 8. mesto v kategoriji mešanih zborov.

ŽPZ Glasbene matice je pod vodstvom Tamare Stane-se izvedel spored, ki je vseboval obvezno skladbo *Sub tum praesidium* Giovannija Pierluigija Da Palestrine, nato pa še *Der Wassermann* Roberta Schumanna, *Koprive* in *Tre canzoncine triestine* Pavleta Merkúja ter *Quot sunt apes* Zdeneka Lukaša. Zbor Jacobus Gallus je pod vodstvom Janka Bana izvedel obvezno skladbo, Palestrinovo *Gaudent in coelis*, nato *Ave maris stella* Edvarga Griega ter *Balado o narodu, Parcè a mi Signor?* in *Il Re è nudo* Pavleta Merkúja.

Naj še omenimo, da je na letošnjem tekmovanju v Arezzu nastopil še en zbor iz Trsta, in sicer moški zbor Max Reger pod vodstvom Adriana Martinolija, ki je v svoji kategoriji zasedel 3. mesto (2. mesto je zasedel ženski zbor Orfea iz Barija). V kategoriji mešanih zborov je drugo mesto zasedel zbor Città di Roma iz Rima, tretje pa zbor S. Cecilia iz Piazzole sul Brenta. Prvih nagrad niso podelili.

Upoštevaajoč strogost komisije pri ocenjevanju in interpretiranju izvajanja posameznih skladb, je treba nastop naših zborov oceniti kot pozitiv-

no izkušnjo, zlasti za Ženski pevski zbor Glasbene matice, ki je po zelo dobri uveljavitvi na letošnji reviji *Naša pesem* v Mariboru nastopil prvič na kakem zborovskem tekmovanju v Italiji. Tržaške pevke so solidno izvedle svoj spored, le pri zadnji skladbi *Quod sunt apes* je zbor nekoliko popustil. Zboru Jacobus Gallus je šlo nekoliko slabše, a tu je treba tudi upoštevati utrujenost pevcev, saj je zbor nastopil krepko po enajsti uri zvečer, nekatere pevke pa so imele za sabo že nastop z Ženskim zborom GM. Temu je verjetno treba pripisati razlog za nižanje in pomanjkanje bleska pri nekaterih pesmih, zlasti pri obvezni *Gaudent in coelis*, čeprav se je zbor na splošno dobro odrezal, predvsem z Merkújevima *Balado o narodu* in *Il Re è nudo*.

Za konec naj še povemo, da so si člani in članice obeh zborov v sicer kratkem prostem času ogledali srednjeveško mesto Arezzo, zbor Gallus pa se je na poti domov v nedeljo, 16. t.m., ustavil tudi v Marzabottu, kjer so tržaški pevci počastili spomin na žrtve pokola, ki so ga tam l. 1944 zagrešili nacistični okupatorji.

IŽ

GORICA / KONCERTNA SEZONA SCGV KOMEL

OČARLJIVA KOMUNIKATIVNOST MLADE SKUPINE EVASION

DANIJEL DEVETAK

Srečanja z glasbo koncertne sezone 1997/98 SCGV Emil Komel so se začela z navdušujočim in neobičajnim koncertom. Na oder velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici je v sredo, 12. t.m., stopila instrumentalna skupina *Evasion* iz Tržaške.

Sestavlja jo šest mladih profesionalnih in sposobnih glasbenikov, ki izhajajo iz tržaške Glasbene matice in delujejo v zamejstvu; to so: flavtistka Tamara Tretjak, kitarist Marko Feri, harmonikar Igor Cante, pianistka Claudia Sedmach, kontrabasist Aleksander Ipavec in tolkalec (in bobnar) Dario Savron. Skupina, ki obstaja slabih pet mesecev, je izvedla prijeten, svež in skrbno pripravljen koncert dveh sodobnih - na naših odrih manj znanih - avtorjev.

Prvi je bil francoski skladatelj Claude Bolling (1930), ki je na osebni in izpoveden način sintetiziral in spojil klasično glasbeno govorico s sodobnejšo jazzovsko. Skupno sedem skladb iz *Picnic suite* je enkrat z igrivimi in virtuosističnimi, drugič z nežnimi in otožnimi toni (duo flavta-kitara) res prijetno presenetilo občinstvo; izvajalci so pokazali izredno sposobnost vzajemnega poslušanja, poleg te pa živo in radostno zaljubljenost v lepo glasbo,

Med koncertom v Kulturnem centru 12. t.m. (Foto Bumbaca)

ki nastaja, ko skupno in hkrati vsak na svoj način "izgovarjajo" isti glasbeni stavek. Po-ustvarili so harmonične in ritmične vzgibe našega stoletja, take, ki iščejo nove in drzne rešitve, obenem pa ohranjajo kontinuiteto s tradicijo klasičkov.

Drugi avtor, na katerega je skupina *Evasion* zelo navezana in mu skuša prodreti do mozga, je Argentinec italijanskega rodu Astor Piazzolla (1921-92), mojster t.i. "intelektualnega tanga", žalostne misli in nostalgije glasbe, ki so jo člani skupine *Evasion* po potrebi igrali tudi z agresivnostjo, zvesti avtorjevi poetiki. Piazzollov jazz, v katerem zasledimo kontrapunkt in fugo, označuje tudi improvizacija, resna preizkušnja za tiste, ki iščejo glasbo v sebi in ne samo na notnem črtovju. V tej "grenki" glasbi, zako-

reninjeni v ljudski melos, se od daleč lahko zaslišijo sledovi velikanov, kot so Bach, Rachmaninov, Ginastera, Bartok in Stravinskij. Vse to in drugo smo začutili med izvajanjem skladb *Café 1930*, *Oblivion*, *Vajamos al Diablo*, v katerih so intimnim liričnim impresijam sledile otožne evokacije in pa diabolčne disonance.

Z osmizo stilov in z dognanimi dialogi med različnimi - bolj ali manj klasičnimi - instrumenti so mladi glasbeniki izpričali, da je glasba čudovito in vitalno sredstvo sporazumevanja. S svojim pristopom do skladateljev, do soizvajalcev in do publike so dokazali, da odločno stopajo po odlični poti glasbe kot komunikacije, pri poslušanju katere ni mogoče ostati mrzli in brezbrizni.

7

ČETRTEK
20. NOVEMBRA
1997

PRIMORSKI UMETNIK V LJUBLJANI

KLAVDIJ TUTTA - SLIKARSKA RAZSTAVA NA INSTITUTU JOŽEF STEFAN

KLARA KRAPEŽ

Umetnost in znanost gresta skupaj z roko v roki, saj sta bistveni element vsake kulture. Narod brez njiju ne bi mogel obstajati, ker ne bi imel dovolj temeljev za lastno rast. Tako bi lahko zapisali ob postavitvi slikarske razstave Klavdija Tutte, ki je do 9. januarja prihodnje leto na ogled v prostorih Instituta Jožef Stefan v Ljubljani. Postavitev namreč dokazuje, da so lahko tudi "znanstveni" prostori domovnje čiste umetnosti in ne zgolj raziskovalne dejavnosti.

Slikarstvo Klavdija Tutte je številnim poznavalcem likovne umetnosti dobro znano. Njegove žive in močno poudarjene barve na platnih odsevajo izreden ritem valovanja, s čimer avtor poudarja svojo mediteransko naravnost. Kolorit je najbolj razpoznaven na platnih z menhirji in minotavri, v zadnjem času pa se slikar znova vrača v pastelne tone - tako preko akvarelov in slik kot tudi lesenih objektov, katerih ciklus predstavlja določeno novost v njegovem likovnem izrazu. Tutta sicer že od začetka svojega ustvarjanja ohranja svojevrstno

Klavdij Tutta na Sinjem vrhu 97

govorico in elemente, s katerimi potrjuje originalnost in razpoznavnost lastne biti, obenem pa vse to ves čas dopolnjuje z novimi življenjskimi izkušnjami. Zadnja dela so tako polna pravljíčnosti in radoživosti, ki ju je v njegovo

življenje vnesla hčerka, hkrati pa odsevajo tudi močno čustveno noto, po kateri je Tutta prav tako znan. Slikar opazovalca nehoti pripelje do nove perspektive, skozi katero se odraža smisel za igro in radoživost, akvareli pa so tudi polni svetlobe in otroške preprostosti. Na tokratni razstavi so dopolnjeni tudi z nekaterimi platni iz t.i. ciklusa *Pravljíčnih pejsažov*, v katerih je Tutta združil sestavljanje slik in objektov in se tako oddaljil od običajnega umetniškega formata. Likovno govorico platna je dopolnil s preprostim predmetom (ki je v primeru tokratnih razstavnih eksponatov zgolj lesena palica, veja), mu v nekaterih primerih dodal še barvo in tako dosegel novo strukturo. Umetniško iskanje se pri njem ne izraža le v novih kompozicijah, ampak tudi v vsebini, saj 15 slik odseva avtorjevo prepričanje o ohranjanju človečnosti, kar je bistveno poslanstvo kulture. Njegove slike se preko umetniškega dejanja obračajo k posamezniku in v njem iščejo prav to, kar bi moral vsakdo med nami iskati znotraj sebe in v drugih.

RAZPIS TEKMOVANJA V ZNANJU SLOVENSKEGA JEZIKA ZA CANKARJEVO PRIZNANJE 1997/98

Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm vabi dijake slovenskih višjih in nižjih srednjih šol v Italiji, da se tudi v šolskem letu 1997/98 v čim večjem številu udeležijo tekmovanja v znanju slovenskega jezika.

Tekmovanje bo kot prejšnja leta potekalo v dveh krogih, najprej na deželni, potem na vseslovenski ravni.

Deželno tekmovanje za dijake slovenskih šol v Italiji bo v sredo, 4. februarja 1998, ob 15. uri; kot doslej bo na Liceju F. Prešeren v Trstu in na Liceju P. Trubar v Gorici.

Zmagovalci deželnega tekmovanja se bodo skupaj s tekmovalci iz ljubljanske regije udeležili finalnega vseslovenskega tekmovanja v Ljubljani. To tekmovanje bo v soboto, 21. marca 1998, ob 9. uri.

Na obeh tekmovanjih bodo dijaki opravljali dva preizkusa znanja:

- test iz jezika in književnosti (v Trstu 60 minut, v Ljubljani 45 minut),

- pisno nalogo (v Trstu 120 minut, v Ljubljani 90 minut).

Preizkusa bosta povezana z razpisno temo in predpisano literaturo. Tema letošnjega tekmovanja je *umetniško delo Cirila Kosmača*. V pripravah naj dijaki preberejo in raziščejo naslednja dela:

I. stopnja (2. in 3. razred nižje in I. razred višjih srednjih šol):

Ciril Kosmač, *V gaju življenja*;

II. stopnja (vsi razredi poklicnih in strokovnih šol, ki so letos prvič uvrščene v posebno skupino):

Ciril Kosmač, *Tantadruj* in druge novele;

III. stopnja (2. in 3. razred višjih srednjih šol):

Ciril Kosmač, *Prazna ptičnica*;

Ciril Kosmač, *Pomladni dan*;

IV. stopnja (4. in 5. razred višjih srednjih šol):

Ciril Kosmač, *Pot v Tolmin*;

Ciril Kosmač, *Balada o trobenti in oblaku*;

Ciril Kosmač, *Tantadruj* in druge novele.

Seznam strokovne literature za dijake in mentorje je na vseh nižjih in višjih srednjih šolah na Tržaškem in Goriskem ter v Narodni in študijski knjižnici v Trstu.

Zaključna slovesnost s podelitvijo priznanj najboljšim udeležencem deželnega tekmovanja bo pred koncem šolskega leta 1997/98 v Trstu (Dvorana Zadrúžne kraške banke na Opčinah). Podelitev zlatih priznanj zmagovalcem finalnega vseslovenskega tekmovanja bo na Vrhniki.

38. REDNI OBČNI ZBOR SSŠ

MANJŠINA NAJ BO BOLJ POZORNA NA SVOJO ŠOLO

V Prosvetnem domu na Opčinah je bil v ponedeljek, 17. t.m., 38. redni občni zbor Sindikata slovenske šole.

FOTO KROMA

Dnevni red ni predvideval volitev novih vodstvenih organov, tako da je bila glavna teža na poročilih in razpravi, kjer so odborniki SSŠ in udeleženci občnega zbora postavili pod drobnogled dosedanje delovanje odbora in ožjega tajništva ter precejšnje število pereh vprašanj slovenske šole v Italiji, ki ostajajo večinoma še nerešena.

Prva tajnica Melita Valič je v svojem poročilu naštel vrsto problemov, začeti s ponovnim priznanjem sindikata, do katerega ni še prišlo; zato so njegovi predstavniki prisiljeni opravljati sindikalno delo v prostem času, ker so brez sindikalnega dopusta. SSŠ se je nadalje zelo ukvarjal z volitvami v pokrajinski šolski svet, v katerega je bilo izvoljenih mnogo slovenskih predstavnikov. Velik problem predstavlja načrt o racionalizaciji šolske mreže, ki pa ga je treba po mnenju SSŠ zamrzniti, dokler se v Italiji ne dodela šolska reforma in dokler ne pride do sprejetja zaščitnega zakona za slovensko manjšino. Sindikatu je doslej uspelo doseči zamrznitev združitve pedagoškega liceja Anton Martin Slomšek z znanstvenim licejem France Prešeren. Nerešen ostaja problem štipendij za izpopolnjevanje zamejskih šolnikov na ljubljanski univerzi. Prav tako nerešena ostajajo vprašanja pravice do strokovnega izpopolnjevanja v Sloveniji, razpisa natečajev za slovenske šolnike in položaja letnih in začasnih suplentov, ki od septembra niso še prejeli plače. Zelo pereče je v tem trenutku vprašanje delovnih mest, še vedno pa čakajo na imenovanje funkcionarja na italijanskem ministrstvu za šolstvo in na priznanje kvalificiranega predstavnika slovenske šole. Dandanes pa sta še bolj potrebna avtonomen zborni organ in imenovanje funkcionarja s pristojnostmi pokrajinskega in deželne šolskega skrbnika.

SSŠ je v zvezi z vsemi temi vprašanji velikokrat posegel pri državnih in krajevnih šolskih in drugih oblasteh, se sestal s predstavniki slovenske manjšine in drugimi šolskimi sindikati (naj tu omenimo le konfederacijo sindikatov 90 iz Slovenije in južnotirolski šolski sindikat nemške manjšine) itd. Skratka, vloženega je bilo veliko truda, čeprav je bilo rezultatov malo. Slovenski šolniki iz Trsta in Gorice pa se morajo v še večji meri včlanjevati v slovenski sindikat, saj, kot je na koncu dejala Melita Valič, "več glav več ve, več ljudi več naredi".

Iz pozdravov gostov in iz razprave je izhajala predvsem potreba po večji angažiranosti zamejskih politikov in, lahko rečemo, celotne manjšine za svojo šolo. Leto pestijo problemi, ki niso samo šolskega značaja, ampak zadevajo vso slovensko narodnostno skupnost, zato bi se morali za šolo vsi zanimati v večji meri kot doslej. Udeleženci so tudi sprejeli resolucijo o univerzitetnem izobraževanju slovenskih učiteljev v matični domovini na podlagi ustreznih konvencij.

Slovenska predstavica v Vsedravnem šolskem svetu Silvana Hvalič je podala poročilo o delovanju tega organa, Zvonko Legiša je poročal o delovanju deželne šolske komisije, Marija Lozej pa je prebrala poročilo Fiorelle Benčić o delovanju pokrajinskega šolskega sveta. Blagajniško poročilo in poročilo nadzornega odbora sta podala Boris Artač in Iva Bone.

Občni zbor so pozdravili Sonja Klanjšček v imenu goriškega tajništva SSŠ, Igor Gabrovec v imenu SKGZ, Alenka Šau v imenu obalnega sindikata, Nadja Maganja v imenu Slovenske skupnosti in Miloš Budin v imenu deželne šolskega sveta F-Jk.

Prisotni so tudi počastili spomn na Stanka Skrinjarja in senatorja Darka Bratino.

IŽ

IZID PRVEGA KROGA VOLITEV V DEVINSKO-NABREŽINSKI OBČINI

BALOTAŽA BO MED VOCCIJEM IN VLAHOVOM

Prvi krog občinskih volitev v občini Devin-Nabrežina, ki je bil v nedeljo, 16. t.m., ni določil novega župana. Potrebna bo balotaža, ki bo v nedeljo, 30. t.m., v njej se bosta pomerila kandidat gibanja Z Voccijem na poti do Oljke, Demokratične stranke levice in Stranke komunistične prenovne Marino Vocci ter kandidat desnosredinskega kartela Romano Vlahov.

Razmišljanje o izidu prvega kroga volitev objavljamo na drugem mestu. Tu naj obnovimo v glavnih obrisih le potek volitev in število glasov. Takoj pade v oči padec udeležbe v primerjavi s prejšnjimi občinskimi volitvami: takrat je volilo 83,8% upravičencev, letos pa le 73,8%, torej kar 10% manj. Kar se tiče županskih kandidatov je položaj sledeč: Marino Vocci je zbral 1.756 glasov (32,4%), Romano Vlahov 1.518 (28%), Giorgio Ret 1.120 (20,7%), Viktor Tance 787 (14,5%) in Pierpaolo Pergolis 235 (4,4%). Med strankami prednjači desnosredinski Pol svoboda, ki je zbral 1.337 glasov (27,7%), sledijo nato občanska lista 2000 s 1.020 glasovi (21,1%), Slovenska skupnost s 748 glasovi (15,5%), DSL s 730 glasovi (15,1%), SKP s 485 glasovi (10%), lista Z Voccijem na poti do Oljke z 256 glasovi (5,3%), Severna liga-Svobodni Sever z 223 glasovi (4,6%) in Združenje za federalno Italijo s 35 glasovi (0,7%). Vseh oddanih glasovnic je bilo 5.033, od katerih je bilo veljavnih 4.834. Neveljavnih glasovnic je bilo 137, belih pa 62.

Takoj potem, ko so bili znani izidi volitev, so se začela ugovarjanja, do kakšnih povezav bo prišlo za drugi krog. Vse-

KANDIDAT	ODSTOTKI GLASOV
VIKTOR TANCE	14,5
MARINO VOCCI	32,4
GIORGIO RET	21,1
ROMANO VLAHOV	28
PIERPAOLO PERGOLIS	4,4

kakor je jasno, da so stranke, ki so izraz Oljke, zmagale in da le zaradi ločenega nastopa ni prišlo do absolutne zmage že v prvem krogu. Na levi sredini prednjači SSK, za njo pa so še DSL, SKP in druge. Sedaj bodo te stranke skoraj gotovo združile sile za skupen nastop v drugem krogu. Upati je, da ne bo prišlo do neveselosti in nepripravljenosti na dialog (pa tudi pomankljivega upoštevanja do-

mače stvarnosti), ki sta botrovali ločenemu nastopu strank leve sredine. Določeno neznanje predstavlja Retova lista 2000, ki je izrazilo sredinska, zato ni mogoče predvideti, koliko njenih volivcev se bo odločilo za Voccija in koliko za Vlahova.

Na listi SSK je največ preferenčnih glasov prejela dosedanja podžupanja prof. Vera Tuta Ban.

TRADICIONALNO SREČANJE SLOVENSkih VERNIKOV

HVALEŽNICA PRI SVETEM JUSTU

V nedeljo, 16. novembra, so slovenski verniki tržaške škofije do zadnjega kotička napolnili stolnico sv. Justa, da bi se udeležili tradicionalne maše hvaležnice, ki jo je daroval škof Evgen Ravignani. Pred oltar so prinesli številne darove v znak hvaležnosti Bogu za dobro letino.

V svoji pridigi je škof Ravignani poudaril nujnost prijateljstva med tu živečima narodoma. Dejal je, da čuti, da je sedaj v Trstu ugoden trenutek za sožitje. Slovenskim vernikom se je zahvalil, da so ga sprejeli kot brata in še dejal, da vsi skupaj gremo edinosti naproti. Nadaljevati je treba po poti, ki jo je začel pokojni škof Lovrenc Bellomi. Škofov vikar msgr. Franc Vončina se je tudi zahvalil vernikom.

FOTO KROMA

Obred je spremljalo petje združenega zbora ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta in otroškega zbora Kresnice od Sv. Ivana pod vodstvom s. Karmen Koren. Kot ponavadi pa je hvaležnici prisostvovalo veliko skavtov in skavtinj v krojih ter narodnih nošah.

ZAHVALA

Slovensko pastoralno središče v Trstu se prav toplo zahvaljuje vsem, ki so na kakršenkoli način sodelovali pri pripravi in izvedbi letošnje skupne hvaležnice v stolnici sv. Justa in tako pripomogli k polnemu uspehu praznika.

OBČNI ZBOR SKK

MATJAŽ RUSTJA

Nekaj mesecev po začetku nove sezone ima SKK vsakoletni občni zbor. V Peterlinovi dvorani se je v soboto, 15. novembra, zbralo nekoliko manj članov kot običajno. Sestajanje se je začelo s poročilom dotedanje predsednice Miriam Čermelj, ki je v prvem delu izvajanja opisala pot kluba v lanskem sezoni. Zares bogata je bila sezona, vsako soboto (od konca septembra do maja) so se zvrstila raznovrstna srečanja, ki so sorazmerno po zanimanju posameznikov privabljala udeležbo. Bilo je prostora za zanimiva predavanja, za mišljalne večere in pustni večer, za predstavitev knjig (npr. *Balerina balerina* Marka Sosiča) in

seveda za Slovenija Party. Že tradicionalno januarsko srečanje ob priznanju osamosvojitve Slovenije je morda najbolj odmeven dogodek, ki ga prireja klub v sodelovanju s Slovensko prosveto. Posebno zanimiv je bil tudi ciklus srečanj, posvečen Rusiji, njeni zgodovini, književnosti in življenjski; gostje večerov so bili priznani zamejski poznavalci Rusije (dr. Jože Pirjevec, dr. Ivan Verč in dr. Martina Kafol).

Drugi del poročila pa se je zaustavil ob problemih SKK. Včasih so se ti pojavljali zaradi maloštevilne prisotnosti na srečanjih, prevladalo pa je mnenje, da je bil lanski najbolj pereč problem (ne)koordinacija in volja do dela v od-

boru: izvrševanje zastavljenih ciljev je prevečkrat padlo samo na ramena predsednice in mentorice g. Lučke Peterlin-Susič. V debati pa je prišla na dan tudi trpka ugotovitev, da večini mladih ni do kulture. Ni jim mar za vrednote, do katerih vodi strma pot, a polna zadoščenja, družba ponuja lažje vrednote na dnu poti.

Sledile so volitve. Po dveh letih predsedovanja se Miriam Čermelj ni več kandidirala, tako da je bila na predsedniško mesto izvoljena Jasna Simič. Blagajniško mesto pa je sprejela Miriam Čermelj; za reklamo bosta odslaj skrbela Iztok Cergol in Edwin Bukavec, ravizor pa bo Aleksij Štoka, poročanje

za glasilo *Rast* pa bo vodila Lucia Lombardo. Mesti podpredsednika in tajnika nista bili dodeljeni, ker bo izbira padla (po sklepu občnega zbora) v naslednjih mesecih na tiste člane, ki bodo pokazali resnično zanimanje.

Formalnemu delu občnega zbora je sledila družabnost. Pred tem pa so bila še obvestila o nadaljnjem delovanju. Do pričakovanega mišljalnega sta še dve srečanja. V soboto, 22. novembra, se bo skupina starejših članov odpravila v Ljubljano na 3. študentski shod, za mlajše pa bo v klubovskih prostorih predvajanje filma Jerry Maguire (igra Tom Cruise). Zadnjo soboto v mesecu pa bo obogatil obisk Igorja Škamperleta, umetnika besede, doma iz Trsta, ki pa živi in dela v Ljubljani. Predstavil ga bo Ivo Kerže.

50-LETNICA PEDAGOŠKEGA LICEJA SLOMŠEK

BISTVEN DOPRINOS SLOVENSKE MANJŠINI

ERIK DOLHAR

Predsednik italijanske republike Oscar Luigi Scalfaro je poslal srebrno kolajno.

"Izobraževanje učiteljev je osnovna naloga naroda, posebno manjšinskega", je v uvodnem pozdravu proslave ob 50-letnici ustanovitve državnega učiteljskega centra, ki je pred nekaj leti preraslo v pedagoški licej Anton Martin Slomšek, med drugim povedala predsednica zavodskega sveta Lučka Faletič Hrovatin.

Akademija, ki je v soboto, 15. t.m., do zadnjega kotička napolnila Kulturni dom v Trstu, se je začela s prihodom na oder dijakov "iz vseh vetrov": v rokah so nosili zastave, s katerimi so pozdravili res nepregledno zbrano množico. Dijaki v pisanih majicah so še obogatili enostavno, a učinkovito scenografijo velikega odra, nad katerim so visele pisane zastave z napisom "50 Slomšek".

K mikrofonu je, kot že rečeno, najprej stopila predsednica zavodskega sveta, ki je pozdravsklenila z željo, da bi kakovost šole še naprej rasla. "V Trstu imamo samo to slovensko učiteljsko, zato je treba zanj še posebej skrbeti".

Velika dvorana tržaškega Kulturnega doma je bila za proslavo ob 50-letnici pedagoškega liceja Anton Martin Slomšek nabito polna (Foto Kroma). Spodaj platnica izrednega izvestja, ki je izšlo ob jubileju.

Poverjeni ravnatelj prof. Samo Pahor je poleg pozdravov predstavnikov najvišjih oblasti iznesel razveselivo novico, da je državni poglavar Oscar Luigi Scalfaro ob tej priložnosti nagradil pedagoški licej s srebrno kolajno. Pisanje čestitke so poslali še italijanski ministrski predsednik Romano Prodi, predsednik deželne vlade Furlanije-Juljske krajine Giancarlo Cruder in drugi predstavniki oblasti. Pri tem morda ni odveč, če

spomnimo, da je učiteljsko ustanovila anglo-ameriška Zavezniška vojaška uprava 8. novembra 1947, ne pa italijanske oblasti...

Slavnostni govornik akademije je bil dolgoletni profesor na Slomšku, pisatelj prof. Boris Pahor. Njegov govor je bil namenoma pretežno zgodovinsko obarvan, ker Pahor pripada tisti generaciji, ki ne samo, da ni imela slovenskega učiteljskega, ampak je bila sploh ob vsakem pouku v materinščini. Za položaj skupnosti, kateri je odvzel jezik, je uporabil prisposobo maske za kisik, ker nam tak instrument seveda onemogoča posredovanje besed, držati jih moramo zase, da se rešimo hudega, vendar pa hkrati srkamo vase odrešilni kisik. Po Pahorjevem mnenju je naša tukajšnja šola na splošno, višja srednja, z njo učiteljske, eden najbolj, poleg južnotirolskega, izdelanih manjšinskih šolskih sistemov v Evropi. "Po zaslugi našega upora in boja smo dosegli vsega spoštovanja vredno nivo, ki je ob sodelovanju ravnateljskega in profesorskega kadra dosegel nemajhne uspehe", je še povedal Pahor in zaključil z mislijo, da "samo če bo prerasla svoje ekonomske in trgovske cilje ter bo priznala prezrtim skupnostim šolanje in kulturni razvoj v njihovem jeziku, kot to zahteva Magna Charta Evropskega sveta, bo jutrišnja Evropa doživela humanistično preobrazbo."

"Mi, ki živimo v ozračju kulturnega sobivanja, smo lahko zato spodbuden napotek za prihodnost. Naj bosta to sklep in geslo za ta lepi jubilej", je svoj slavnostni govor zaključil pisatelj prof. Boris Pahor.

Na vrsti so bile nato glasbene točke bivših dijakov učiteljskega centra. Občinstvu so se predstavili: violončelist Vasja Legiša, violinistka Raffaella Petronio, na klavirju Claudia Sedmach in kitarist Paolo Bembi. Med bivše "učiteljske" sodita tudi kabaretista Boris Kobal in Sergej Verč, ki sta podala tri škeče; v enem

od teh se je Kobal norčeval iz slovenskih duhovnikov, za-to je naletel na nekatere kritike.

Osrednjo točko večera je predstavljal recital s pevske in plesne vloži *Ob petdesetletnici slovenskega učiteljskega*; pri sestavi besedila so sodelovale Alenka Bajc, Nerina Drassich, Mileva Martelanc in Ljuba Smotlak. Za besedilo in režijo je poskrbel Maja Lapornik, pevska vložka ponarodele *Dekle na vrtu* in Prešernove v uglasbitvi Paola Bembi *Pod oknom* je vodila Savica Malalan; plesni vložki so nastali pod vodstvom Ivane Ban, scenografijo pa je pripravil Boris Grgič. Akademija se je zaključila s tremi pesmimi šolskega pevskega zbora: *Ne čakaj na maj* (uglasbitev Borut Lesjak, priredba za mladinski zbor in klavir Aleksander Vodopivec), ponarodela *Vesolja dom* na besedilo Antona Martina Slomška v priredbi Luke Komolca ter še *Slavnostna himna*, za besedilo katere je poskrbel Marij Čuk, uglasbil pa jo je Tullio Možina.

Prireditve se je končala z bogato zakusko, ki so jo pripravile mame dijakinj in dijakov.

Naj na koncu dodamo bolečo noto v razmislek: na slovenskem učiteljskem v Trstu oz. pedagoškem liceju A.M. Slomšek je v teh 50 letih maturiralo 730 dijakinj in dijakov, tečaj za vzgojiteljice v otroških vrtcih pa je končalo 136 gojenk. Od teh jih je žal le manj kot polovica zaposlenih na naših šolah...

OBVESTILA

SLOVENSKO DOBRODELNO društvo v Trstu razpisuje svojo enajsto študijsko stipendijo iz sklada *Mihael Flajban*. Stipendija bo znašala 3.000.000 lir za prvi letnik in 2.500.000 lir za vsako nadaljnje leto redne študijske dobe, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Stipendija je namenjena slovenskim zamejskim visokošolcem, ki se bodo vpisali na univerzo v akademskem letu 1997-98. Podrobnejša pojasnila dobite na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Mazzini 46/1, tel. 631 203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 30. novembra 1997.

MLADINSKI ODBOR Slovenske prosvete obvešča, da so na razpolago informacije o novoletnih izletih za študente v London, Krakov, Prago, New York in Washington ter na Irsko. Izlete organizira Študentska organizacija Univerze v Ljubljani. Informacije na sedežu Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3, Trst, ali na tel. št. 370846 (urad Slovenske prosvete - od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure).

MLADINSKI ODBOR Slovenske prosvete opozarja vse mlade na 31. Teološki tečaj (ciklus predavanj, ki so odprta široki javnosti). Predavanja bodo potekala od 24. do 28. novembra, vsak večer ob 19.30 v dvorani Teološke fakultete, Poljanska 4, v Ljubljani. Vstop je prost, ni se potrebno predhodno prijaviti. Informacije na sedežu Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3, Trst, ali na tel. št. 370846 (urad Slovenske prosvete - od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure).

MLADINSKI ODBOR Slovenske prosvete vabi vse mlade na udeležbo na 3. študentskem shodu, ki bo v Šentvidu pri Ljubljani v soboto, 22. t.m. Na sporedu bodo športne igre (začetek ob 10. uri), srečanje študentskih skupin, predavanje, mladinska maša in ples. Na shod bomo odšli z osebnimi avtomobili. Kdor se želi pridružiti zamejski odpravi, naj se javi na tel. št.

370846 (urad Slovenske prosvete - od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure).

SLOVENSKI KULTURNI klub, ul. Donizetti 3, Trst, vabi v soboto, 22. novembra, ob 18.30 na filmski večer. Predvajali bomo komedijo *Jerry Maguire* (i. Tom Cruise).

SLOVENSKA GLASBENA šola - koncertna pobuda Rojan vabi na Drugo jesensko glasbeno srečanje mladih, ki bo v nedeljo, 23. novembra, ob 18. uri v rojanskem Marijinem domu, ul. Cordaroli 29. Spored bodo oblikovali učenci, ki obiskujejo nižjo stopnjo glasbenih šol ter že uveljavljeni mladi glasbeni poustvarjalci italijanske in slovenske narodnosti iz naše dežele in iz Slovenije.

SLOVENSKI KULTURNI klub, ul. Donizetti 3, Trst, vabi v soboto, 29. novembra, ob 18.30 na srečanje z avtorjem. Gost večera bo pisatelj Igor Škamperle. Predstavil ga bo Ivo Kerže. Člani gledališkega krožka SKK bodo izvajali recital odlomkov iz avtorjevih del.

PRI SV. Justu bo v petek, 28. t.m., maša v spomin na tržaškega škofa A. M. Šterka ob 170-letnici rojstva. Ob 15.30 bo srečanje na pokopališču, ob 18. uri pa na hrvaškem konzulatu.

DAROVİ

ZA SLOVENSKO prosveto: Jelka Terčon Šah v spomin na pokojnega dr. Teofila Simčiča 50.000.

ZA KARITAS v Ajdovščini: N.M. 50.000; V.F. 50.000.

V POČASTITEV spomina dr. Teofila Simčiča darujejo člani glavnega odbora Slovenske Vincencijeve konference v Trstu 100.000 lir za ubogo.

NAMESTO CVETJA na grob dr. Teofila Simčiča daruje Edi Race za Marijin dom v ul. Risorta 100.000 lir in za cerkveni pevski zbor Novi sv. Anton 200.000 lir.

V SPOMIN predragih prijateljic Ivanke in Rezke Furlan daruje Sonja Stubel 50.000 lir za kapelo sv. Leopolda Mandiča v Domju.

DRUŠTVO SLOVENSKEGA IZOBRAŽENCEV

O 30-LETNICI ŽELEZNIŠKE PROGE DIVAČA-KOPER

V ponedeljek, 17. t.m., je bil tradicionalni večer Društva slovenskih izobražencev posvečen 30-letnici odprtja železniške proge Divača-Koper, ki je povezala le-tega s slovenskim zaledjem. O tem je spregovoril ravnatelj železniškega muzeja v Ljubljani Mladen Bogič, ki je orisal nastanek in nenehno rast luke Koper. Za zgraditev pristanišča in železnice si je prizadevala Slovenija sama s svojimi močmi, ker takratna Jugoslavija zaradi velikega števila drugih pri-

stanišč za to ni imela veliko posluha. Tudi dandanes se pristanišče Koper nenehno razvija, zato je predvidena okrepitev železniške povezave z izgradnjo drugega tira in posodobitvijo, ki bo dovršena okoli leta 2000.

Večer sta popestrila kratak videoposnetek o pomenu luke Koper in železniške povezave, nato pa še amaterski videofilm, ki opisuje progo Divača-Koper in ki ga je pripravil dr. Paolo Petronio.

TRŽAŠKA KNJIGARNA - KRUT

Vabljeni ste na odprte razstave
DEZIDERIJA ŠVARE

Umetnika bo predstavila Nives Marvin.

Sreda, 26. novembra, ob 18. uri v Tržaški knjigarni

SSO PRI NOVOGORIŠKEM ŽUPANU ŠPACAPANU

Delegacija Sveta slovenskih organizacij za Goriško v sestavi Janez Povše, Franka Žgavec in Damjan Paulin je na lastno pobudo obiskala župana mesta Nova Gorica Črtomirja Špacapana. V izčrpnem izmenjavi mnenj in stališč je bilo ugotovljeno, da je trenutno medsebojno sodelovanje na najrazličnejših ravneh na resni ravni, kar je še posebej pomembno za manjšino in njeno umeščanje v prostor ob meji v luči nastajanja nove Evrope. Ugotovljeno je bilo, da je v interesu novogoriškega prostora kakor tudi seveda manjšine krepiti vse oblike sodelovanja in odpiranja. Le na ta način se lahko zarisujejo obrisi ugodne prihodnosti za vse prebivalce tega območja. V tem smislu bi veljalo razmišljati tudi o večjih projektih, kjer je na vsak način nujno poglobiti plodno praznovanje 2000-letnice prve pisne

omembe Gorice. Omenjeni dogodek je prav gotovo izjemna priložnost za Novo Gorico, Gorico in slovensko manjšino.

Župan Črtomir Špacapan je še posebej podčrtal priprave, da je sodelovanje na vseh ravneh pomembno tudi zaradi nevarnosti, da bi brez ustreznega odpiranja lahko prišlo ob uresničevanju Evrope ob sedanji meji do neugodnega in izključenega ekonomskega tekmovanja. Takšno možnost moramo vnaprej preprečiti. Na koncu je bil podčrtan pomen tesnejših in pogostejših stikov med manjšinskim in novogoriškim prostorom, pri čemer lahko posebej mediji odigrajo zelo pomembno vlogo. Delegacija SSO je župana Špacapana povabila, naj jo uradno obišče v Gorici, kar je gostitelj načeloma sprejel.

Z ZADNJE SEJE SSŠ

Odbor Sindikata slovenske šole - tajništvo Gorica je na seji razpravljalo o odločitvah predstavnikov krajevnih šolskih sindikatov ob že dolgo napovedanih namerah bodoče racionalizacije šolskega omrežja v našem prostoru. Sindikat se bo v prihodnjih dneh še razgovarjal s predstavniki vsedravnih sindikatov in bo po možnosti tudi sodeloval z njihovimi pobudami.

Na vabilo odbora je bila na seji prisotna tudi ravnateljica Pedagoškega liceja prof. Majda Corsi-Sfiligoj. Odbornikom je predložila upravičeno mnenje ravnateljev višjih šol, ki ne nameravajo pripraviti slavnostne otvoritve Šolskega centra ki po vselitvi Slovenske sekcije ITI združuje vse višje zavode, v kolikor niso še vsa dela v njem dokončana. Svetovala je tudi, naj bi se vsi skupaj zavzeli, da bi na naših časopisih prišlo do stalne rubrike, v kateri bi se ne samo predstavljali posamezni zavodi, ampak naj bi se poudaril tudi vzgojni trenutek posameznega zavoda, ki ne samo pripravlja dijaka na poklic, ter njegovi projekti (civilna zaščita, zdravstvena vzgoja, poučni izleti itd.). Odborniki so se nato razgovarjali o Nižji šoli Trinko. Njen dokončni sedež bo v Kapucinski ulici. Del potrebne vsote za obnovo stavbe je bil, po županovih besedah, nakazan že v letošnjem občinskem proračunu, ostali del pa naj bi občina odobrila v prihodnjem proračunu. Dela za obnovo naj bi se začela marca 1998. Odbor je z veseljem sprejel novico, da je bil končno nakazan de-

nar za manjkajočo opremo laboratorija informatike na Slov. sekciji ITI, tako da bo laboratorij zelo kvaliteten.

Odborniki so nato ugotovljali, kako poteka včlanjevanje novih članov v SSŠ, in so iskali imena novih predstavnikov bodoče šolske deželne komisije, ki se ji je mandat pravkar iztekel. Tradicionalna večerja oz. srečanje vsega šolskega osebja bo v petek, 5. decembra, v Sovodnjah Pri Francetu.

(SI)

POGREB DR. TEOFILA SIMČIČA

V četrtek, 13. t.m., smo se v deževnem dopoldnevu na goriškem pokopališču poslovili od dr. Teofila Simčiča. Čeprav so svojci želeli pogreb v ožjem družinskem krogu, se je od pokojnika poslovilo veliko prijateljev in znancev, ki so se še zadnjič poklonili njegovemu spominu. Mašo so za rajnim darovali štirje slovenski duhovniki: dr. Kazimir Humar, dr. Oskar Simčič, g. Marij Gerdol in Bogdan Bric iz Slovenije. Ob odprtem grobu so o pokojnem spregovorili: stanovski kolega časnikar Ivo Jevnikar, ki je orisal življenjsko pot dr. Simčiča in naglasil to, da bo šele čas pokazal veličino pokojnikovega narodnega dela, dr. Drago Štoka in Maks Komac. Govorniki so poudarili pokojnikove zasluge za narodno-ohranjevalno delo. Dr. Simčič je bil sicer res časnikar, a je nekaj časa deloval tudi kot odvetnik, veliko prostega časa pa je posvetil kulturnemu in političnemu boju Slovencev v Italiji.

JAVNO SREČANJE Z MITJEM VOLČIČEM

Volilna kampanja za izvolitev namestnika umrlega senatorja Darka Bratina v italijanski senat se je začela prejšnji tork z javnim srečanjem v Fogarjevem avditoriju v središču mesta. K predavateljski mizi so poleg kandidata Volčiča sedli predstavniki strank "oljke", ki podpirajo kandidato tega prestižnega časnikarja slovenskega rodu. Kandidat ne potrebuje dodatnih predstavitev, sedaj mora stopiti na dan s programskimi smernicami in obvezami, zaradi katerih bodo volilni upravičenci goriškega senatnega okrožja, v katerem je veliko Slovencev, oddali glas za njegovo izvolitev. Med številnimi udeleženci srečanja so bili tudi politični predstavniki Slovencev v Italiji. Tajnik Slovenske skupnosti Martin Breclj je kandidata opozoril, da Slovenci v Italiji pričakujejo, da se bo zanje zavzel. Povedal je, da bo treba rimske politike prav tako opozarjati, da je Furlanija-Juljska krajina dežela s posebnim statutom zaradi večernostnega prebivalstva in strateške lege; da tarejo manjšince nerešeni problemi, ki čakajo na dokončno ureditev; da mora biti dežela soudeležena pri procesih evropskega vključevanja držav srednje in vzhodne Evrope. Senator Bratina je slednjemu posvečal veliko napora. Volčičeve poklicne izkušnje v središčih mednarodne politike so najboljše jamstvo, da se bo to delo nadaljevalo.

Izvolitev Mitje Volčiča, kandidata "oljke", naj bi tudi botrovala sodelovanju med upravnimi telesi istega političnega tabora, saj sta tako pokrajina kot dežela "oljki". Prav tako bo lahko izvoljeni za "oljko" tvorno sodeloval s politično večino v italijan-

skem parlamentu in z vlado. Bistvenega pomena bo s primernimi zakoni pripraviti naše ozemlje, da izkoristi na čim boljši način svoje kulturne in ekonomske zmožnosti.

Kandidat Volčič je svoje misli osredotočil na perspektive, ki jih ima Goriška na novih evropskih prizoriščih. V času volilne kampanje - volitve bodo 14. decembra - bo namreč svoja programska izhodišča predstavil še v ostalih središčih volilnega okrožja.

Gorica mora zaživeti, mora spet "sanjati velike sanje," je povedal. Programov za razvoj našega ozemlja res ne manjka; preštevilne neuresničene načrte pozna še "izpred 30 let, ko je kot časnikar služboval v Trstu". "Etiška odgovornost bo moje vodilo političnega nastopanja," je zatrdil in odklonil početje tistega, ki hrupno obljublja, a ničesar ne doseže. Imenoval je podrobno vse to, kar na Goriškem čaka na rešitev: sožitje obeh Goric, preobrazbo obmejnih struktur, gospodarski preporod itd. Zagotovil je, da se bo s pripadniki slovenske narodnostne skupnosti posvetoval. Pri svojih nastopih bo uporabljal poznanja v Rimu in Bruslju. S sposobnostjo sinteze, vredne bistrega opazovalca, je o Gorici nazadnje še povedal: podobna je neizkušenemu otroku, ki ne ve, v katero smer bi stopil. "S svojo kandidaturo želim služiti krajem in ljudem, od katerih sem veliko prejel. Vsak dan bom opozarjal ljudi, ki živijo na tem ozemlju, da govor o Evropi ni skupek abstraktnih gesel. Vključevanje v Evropo more prinesiti Goriški velike spremembe, toda le, če bo nanje pripravljena."

IDE

ZAHVALNA NEDELJA V ŠTEVERJANU

IVAN VOGRIČ

Na Martinovo nedeljo, ki je bila letos 15. t.m., imamo v Števerjanu zahvalno nedeljo. Praznovanje smo začeli s slovesno mašo, ki jo je daroval župnik Anton Lazar; Bogu smo se zahvalili za prejete darove v preteklem letu; spodobno je, da se tudi Njemu zahvalimo. V povprečno kmečki vasi, kot je Števerjan, mnogi mislijo, da so le kmetovalci tisti, ki se morajo Bogu zahvaliti za sadove zemlje. Zahvalno nedeljo pa moramo praznovati vsi, ker vsak dan prejemo od Boga dobrote, kot so: zdravje, blagostanje, lepa družina, dobra služba, dobri prijatelji itd.

Pri maši je sodeloval domači zbor pod vodstvom Hermana Srebrniča. Po maši je bil na trgu pred cerkvijo blagoslov traktorjev, kmečkih strojev in motornih vozil, da bi tudi ti pravilno služili pri vsakdanjem

delu. Sledil je masten prigrižek, števerjanske gospodinje pa so prinesle svoje najslajše specialitete. Seveda ni mogla manjkati domača kapljica, tako da se je na trgu veselje nadaljevalo čez poldne.

Tradicija je tudi, da ob zahvalni nedelji domače društvo F.B. Sedej prireja v Sedejevem domu kulturni program. Po blagoslovu smo imeli nastop otroškega zbora, ki je pod vodstvom Valentine Humar zapel nekaj veselih pesmic. Sledilo je nagrajevanje zmagovalcev športnega tedna, ki ga je organiziral Mladinski krožek avgusta letos. Popoldan smo sklenili s tombolo in bogatimi nagradami. K sreči pa je društvo Sedej poskrbelo tudi za bogato zakusko, da smo se vsi skupaj še malo ustavili in poveselili v Sedejevem domu in nihče se ni vrnil domov ne žejen ne lačen.

V KATOLIŠKI KNJIGARNI NA TRAVNIKU

KLEMENTINA GOLIJAJ V GALERIJJI ARS

JURIJ PALJK

V petek, 14. t.m., so v likovni galeriji Ars v Katoliški knjigarni svečano odprli slikarsko razstavo slovenske umetnice Klementine Golijaj. Razstava je na ogled med obratovanjem knjigarne do 6. decembra letos.

Slikarko je v imenu organizatorjev pred res lepim številom obiskovalcev pozdravil dr. Saša Quinzi, ki je tudi predstavil mladega glasbenika Aleksandra Sluga; le-ta je pozornim obiskovalcem razstave na čelo doživeto zaigral Bachov Preludij. Po glasbenem utrinku je o umetnici spregovoril likovni kritik in pozorni spremljevalec likovnega dogajanja na Goriškem in v poamejstvu prof. Joško Vetrh. S njegovim mnenju je Klementina Golija naslikala niz likovnih del, ki "odsevajo praznične barve, barve sanj in želja". Včasih se v njih odražajo tudi drobni utrinki življenja, ki ne prestopajo utripa okrog nas, se želi uveljaviti, utreti lastno pot k svetlobi in sreči. Klementina Golija uspe dati dovršeno in privlačno obliko temu, kar občuti v sebi kot nujno, pa naj gre za vtise ob nežnih oblikah brstja, cvetja, sadeža, figure ali za obris in barvitost krajine, za veduto, letni čas ali katekroli podoba narave, človeka - vedno ustvari dela velike oblikovne elegancije in skrajne kompozicijske lahkotnosti. Njene slike obvladuje izbrana, prečiščena slikarska črta. Z njo skuša umetnica ponovno sestaviti v nežne in prijetne oblike odlomke objektivne stvarnosti, ki so jo udarci modernističnih smeri zdrobili na kosce."

Klementina Golija razstavlja v Gorici niz zadnjih del, ki so povečini narejena v mešanih tehnikah; posebno prihajajo do izraza izredno tankočutni kolaži, katerim slikarka zadnje čase posveča posebno pozornost.

Svetle, jasno čiste barve, kristalno sveža svetloba se čarobno dopolnjuje s slikarskimi kompozicijami, v katerih najdemo nadih krajine, v kateri slikarka živi in z njo druguje že vrsto let v svojem umetniškem opusu. To krajino mlada umetnica iz Kranja, ki je svojo slikarsko šolo in znaje prejela najprej na likovni akademiji Brera v Milanu in potem znanje dopolnila na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost, kjer je opravila podiplomske študije, imenitno dopolnjuje s svojim notranjim

doživljanjem in nam tako ponuja na ogled stvaritve, za katere bi lahko rekli, da so nek spoj naravne krajine in njene notranjega sveta. Izjemno dobra paleta svežih in nevsakdanjih, umirjenih barv dela slike očem prikupne in bogate z notranjo harmonijo, katere ne srečamo ravno veliko v sodobnem slikarstvu. Klementina Golija nam čara s slikami svet svojega notranjega doživljanja in razmišljanja, odslikava pa tudi kraje, kjer živi, seveda na nevsiljiv način in to tako dobro, da se bo gledalec pred njenimi kompozicijami počutil umirjenega in dobro razpoloženega. Človeku daje Golija s svojimi platni in kolaži lepoto, harmonijo s samo seboj in svetom in predvsem veliko notranjo umirjenost, ki je lastna dozorelim umetnikom, za katere velja, da imajo vedno kaj novega povedati.

POKOJNI MILKI MIKLUS

Med gozdovi trnja
užitni sad!
Med slanimi jezери
in okužnimi mlakami
žuboreči izviri
čiste, sveže vode...
V množicah zemljanov
televizijskih potez,
v avreolah
pohotnosti in nasilja,
ošabnosti
in brezsrčnega ravnanja,
nenadoma, se znajdem
nad nežnim cvetjem,
skoraj zakritim
od grmičevja in trave,
nad vijolico,
ki neopazna duhti...
Milka, cvet naših livad,
v svoji evangelijski
drugačnosti!
In zdaj,
ko božja roka te je utrgala,
poslovila si se,
po tihem;
kakor da bi ne hotela
držati nikogar...
A moje srce, ganjeno,
žaluje
in oko po tebi rosi...

- V HVALEŽEN SPOMIN
IVAN STANTA

MLADINSKI ODSEK PD ŠTANDREŽ NASTOPI V KC LOJZE BRATUŽ

IVA KORŠIČ

Prav gotovo imav Štandrežu muza Talija posebno moč. Vsem je znano, da je štandreški dramski odsek njen zvesti služabnik že celih trinideset let. Od časa do časa pa očarljiva modrica ulovi v svoje mreže tudi mlade, ki radi okusijo napor, a tudi opojnost odrskih desk. To se je zgodilo letos, ko je zvalila v svoj krog navdušene fante in dekleta, ki so 19. aprila predstavili na domačem odru delo hrvaške avtorice Norme Šerment *Vidi se, da je tvoja hči*, v sveži režiji Emila Aberška in z živahno glasbo Marjana Mlakarja. Takrat je v prepolni župnijski dvorani raznoliko občinstvo zelo toplo sprejelo njihovo izvajanje. V nedeljo, 16. t.m., pa so nastopili v veliki dvorani KC Lojze Bratuž pred nekoliko manj številno publiko, ki se je morda mladim izvajalcem zdela malce odmaknjena. Toda ti neljubi občutki so izginili, ko so ob koncu igre začutili vso toplino iskrenega aplavza.

To je bil tretji nastop mladih Štandrežev (sicer niso vsi domačini, a se radi shajajo pod štandreškim zvonom). Prvič so se znašli na večjem odru. Zaradi tega jim je začetna neprijetna trema malo zavrla razgibano zagnanost, hitri tempo in sproščen gib, ki so zapečatili njihovo premiersko izvajanje. Razen tega pa so se vsi dobro izkazali in posrečeno orisali svoje like: Federica Bello osamljeno in prijateljskih vezi željno Majo; Dimitrij Brajnik in Neva Devetak, Majine z delom, sprejemi... preobre-

menjene starše; David Vižintin sramežljivega Jureta, Verena Brajnik živčno in čudaško psihiatrinjo; Nataša Ferletič pa zaljubljeno Natašo. Posebej moramo omeniti Kristjana Benedettija, ki je vskočil kot Andrej namesto Manuela Frandolija. V enem tednu je osvojil drobno, a dopolnjujočo vlogo. Za kulisami sta bila šepetalka Martina Brajnik in Božidar Tabaj, tokrat kot tehnični vodja in šarmantni glas Majinega namišljenega prijatelja Leonarda.

Vsekakor so vsi jasno podali sporočilnost dela. S podobnimi težavami se pač spopada večina družin, ki imajo odraščajoče otroke. Zaradi pomanjkanja odkritih pogovorov, različnih pogledov se odrasli in mlajši rod ne razumeta in iz tega izvirajo očitki, prepiri, kot lepo pravi vodilni song igre: "Takrat si starši in otroci/divje skočimo v lase, nekaj let ta vojna traja, potem pa spet vse mirno je." In to se bo dogajalo, "... dokler vrtil se bo naš svet."

LABODJE JEZERO MED BOŽIČNIMI PRAZNIKI

V letošnje koncertno sezono je SCGV Emil Komel vključil tudi baletno predstavo *Labodje jezero P.I. Čajkovskega*. Predstava bo med božičnimi prazniki, in sicer v nedeljo, 28. decembra, v Gledališču v Novi Gorici. Izvajalci so člani Mari-borske opere in baletniki iz Kijeva. Ker je za predstavo veliko zanimanja, organizatorji priporočajo, da zainteresirani takoj rezervirajo vstopnice na tajništvo šole (0481-532163). Predstava je izven abonmaja.

DAROVI

OB 10. OBLETNICI smrti Viktorja Prašnika daruje M. za cerkev sv. Ivana 350.000, za Kulturni center Lojze Bratuž 350.000, za zbor M. Filej 200.000, za misijonarja Zabrela 100.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: N.N. v spomin na teto Metodo 50.000; M.D. 300.000; namesto cvetja na grob pok. Marije Vetrjih druž. Kosič A. 200.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: M.C. za cvetje 5.000; N.N. v zahvalo 100.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: N.N. 5.000 za cvetje.

ZA ŠZ SOČA: družine z Vrha št. 16 namesto cvetja na grob Giuseppeja Raze 300.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: N.N. 10.000 lir.

ZA NOVI glas: Vilko Čekuta Toronto 30.000; Ema Lupin ob zlati poroki 100.000 lir.

ZA MISIJONARJA Danila Lisjaka: v blag spomin na pok. starše Bensa hčerka Marica Kosič B. 300.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: N.N. Mavhinje 70.000 lir.

ZA MePZ Podgora: namesto cvetja na grob Marije Vetrjih druž. Calligaris 50.000 lir.

ZA CERKEV v Sovodnjah: ob 1. obl. pok. Marče Fajt mama Gabrijele 50.000; S. in G. za popravilo orgel 300.000; Gizela in Albin Cijan 400.000; na izrecno željo tete Tee v spomin na sestrično Lijano Batišič Lucijan Fajt, Franc in Dragica Tomšič, Davorin in Zlatka Pelicon, Sandra in Patricija Batišič ter Marko Devetak z družinami 800.000; v isti namen teta Maria Batišič 100.000 lir.

ODBOR in člani Sindikata slovenske šole Gorica v spomin na odbornika Jožka Pahorja 737.000 za osnovno šolo v Romjanu.

ZA SINDIKAT slovenske šole Gorica daruje Anka Černic 50.000 lir.

OBVESTILA

ODBOJKARJI VETERANI so vabljeni na treninge odbojke v štandreško telovadnico vsak ponedeljek s pričetkom ob 21. uri.

V RAZSTAVNIH prostorih Kulturnega centra Bratuž razstavlja

David Faganel. Razstava je odprta vsak dan od 10. do 12. in od 17. do 19. ure.

SCGV EMIL Komel obvešča, da do 23. t.m. sprejema rezervacije vstopnic za *Labodje jezero*, ki bo v nedeljo, 28. decembra, v Novi Gorici. Urnik tajništva: od ponedeljka do petka od 8.30 do 12.30 in od 15. do 19. ure; tel. 0481/532163.

MLADINSKI PEVSKI zbor Vrh sv. Mihaela vabi na tradicionalno Gregorčičevo proslavo, ki bo letos posvečena Ivanu Trinku, v ponedeljek, 24. t.m., ob 20. v dvorani KSC Danica na Vrhu sv. Mihaela.

KD NAŠ prapor, Rajonski svet za Pevmo, Oslavje in Štmaver ter ZSKD priredijo v četrtek, 20. t.m., ob 20.30 v prostorih OŠ J. Abram v Pevmi predavanje Alca Rupla: *Življenje na Soči*.

SLOVENSKO PLANINSKO društvo vabi 20. t.m. ob 20.30 v prostore Feiglove knjižnice v Križni ulici (ul. Croce 3) na predavanje dermatologinje dr. Majde Košuta *Kaj moramo ali bi morali vedeti o klopih*.

V PONEDELJEK, 24. t.m., bo v Feiglovi knjižnici ob 17. uri druga pravljica urica. Barbara Rustja bo pripovedovala zgodbo o slončku Elmerju; otroci, prinesite si košček barvnega blaga!

SLOVENSKO GOSPODARSKO združenje Gorica vabi na predavanje o novostih, ki jih prinašajo proračunski zakon za leto 1998 in povezani zakoni. Petek, 28. t.m., ob 17. uri na sedenju v ul. Roma 20.

V GORICI dajem v najem lepo opremljeno stanovanje v dvonadstropni hiši za eno ali dve osebi. Tel. 0481-532189.

ZAHVALA

Zavod sv. Družine se iskreno zahvaljuje za bogate darove ob hvaležnici župnijam Rupa-Peč, Sovodnje, Štandrež in Štmaver.

ČESTITKE

V soboto, 15. t.m., sta praznovala zlato poroko **Ema in Mirko Muzič** iz Števerjana. K življenjskemu jubileju jima čestita sekcija SSK iz Števerjana in jima voščiti še obilo srečnih skupnih dni.

OB 25-LETNICI GORIŠKE DUHOVNIJE SV. IVANA

Letos, na praznik Kristusa Kralja poteka 25 let, odkar je pokojni nadškof Peter Cocolin v cerkvi sv. Ivana slovesno razglasil ustanovitev Dušnopastirskega središča za slovenske vernike v mestu. Kdor se ob vstopu v cerkev ozre nazaj, bo opazil na steni pritrjeno spominsko ploščo. Na njej so vklesani ime pokojnega nadškofa, letnica 1972 in praznik Kristusa Kralja. To ploščo je v trajen spomin postavil msgr. Močnik, prvi škofijski delegat duhovnije sv. Ivana. Slovensko pastoralno središče že 25 let opravlja pomembno poslanstvo med slovenskimi verniki v mestu. Res je, da so po raznih goriških cerkvah slovenske maše, vendar maša mora biti krona verskega delovanja naše duhovnije. Zato je prav, da

imamo slovenski kristjani svojo cerkev, da se v njej zbiramo k obhajanju zakramentov, praznovanju cerkvenih slovesnosti, poslavljanju od naših dragih. V teh 25 letih se je naša duhovnija že lepo uveljavila. Škoda, da se mnogi pomembnosti te ustanove še ne zavedajo in ne čutijo, da moramo biti Slovenci tudi duhovno povezani v farno skupnost ali občestvo. Mnogi morda še ne vedo, da smo v resnici prava župnija z vsemi pravicami in dolžnostmi, le naš teritorij je vse goriško mesto. Dolžnost nas vseh, ki se pod njenim okriljem zbiramo, je, da jim to resničnost ponovno razložimo in jih povabimo, da Boga častimo skupaj v našem jeziku, z našo pesmijo in molitvijo.

Zato smo vsi vabljeni, da se v nedeljo, 23. t.m., udeležimo praznične zahvalne maše ob 11.30, predstavitev knjižice o naši cerkvi (avtor dr. Verena Koršič) in družabnega srečanja.

POGREB DEKANA ŠREČKA ŠULIGOJA

G. Srečko Šuligoj je umrl v nedeljo, 9. t.m., zjutraj. Že isti dan zvečer so ga prepeljali v Levpo, kjer je ostal na parah v cerkvi, da so se verniki lahko poslovili od njega. V ponedeljek so njegovo truplo prepeljali v Kanal, kjer je prav tako ostal v cerkvi vso noč in na-

NEW SWING QUARTET 28. T.M. V KULTURNEM DOMU

Priznana slovenska vokalna skupina, ki je z izvajanjem črnih pesmi pridobila sloves doma in v tujini, bo nastopila v Kulturnem domu v Gorici v petek, 28. t.m., ob 20.30. Kvartet bo prihodnje leto proslavljal 30-letnico delovanja, kar pomeni prek četrt stoletja uspehov, snemanj, potovanj in nastopov po vsem svetu. New Swingu gre pripisati, da kot "bel ansambel" poje poleg belega tudi pravi črni spiritual in črni gospel. Vse tri značilne oblike petja duhovnih pesmi ansambel oblikuje z lastnim, jasno razpoznavnim izrazom. Koncert sodi v okvir glasbenega festivala *Across the Border*, proslavljanja 20-letnice postavitve temeljnega kamna in 16-letnice otvoritve Kulturnega doma. V uradu tega hrama goriške kulture je v teku predprodaja vstopnic (cena 20.000 lir, znižani 10.000; tel. 0481-33288).

slednji dan. Popoldne je bil pogreb, veličasten, kot bi šlo za škofa. Prihiteleci so verniki iz njegovih nekdanjih župnij, pa tudi drugi, da so napolnili ne samo cerkev, temveč tudi trg okrog nje. Somaševanje je vodil škof Metod Pirih, ki je po evangeliju spregovoril o pokojnem. Poleg škofa je somaševalo še okrog sto duhovnikov, precej tudi iz goriške nadškofije, saj so še vedno živi številni njegovi sošolci. Škofu sta asistirala generalni vikar kopske škofije Renato Podbešič in dr. Oskar Simčič. V cerkvi so se oglasile ljudske pesmi, na koro pa je pel domači zbor. Ob koncu maše so se od pokojnika poslovili zastopnik iz Medane, iz Levpe, njegov sošolec Aleksander Lestan, župnik v Črničah, in celo duhovnik iz zamejstva v furlanščini. Pa tudi Komenec se je poslovil od nekdanjega kaplana Srečka Šuligoja. Po obredih v cerkvi se je razvila dolga procesija na kanalsko pokopališče, kjer bo pok. g. Srečko počival ob drugih kanalskih dekanih.

O pok. Srečko Šuligoju lahko povemo še to, da je njegova mati imela gostilno ob koncu Drevoreda 20. septembra in je tam imel priložnost se naučiti tudi furlanščine; letos je prevedel iz furlanščine *Mežnarjeve pridige*, ki jih je Goriška Mohorjeva družba uvrstila v svoj redni knjižni dar. Zelo se je veselil, da bi videl knjigo natisneno, a je le nekaj dni prej odpotoval v večnost.

MALA CECILIJANKA

Revija otroških in mladinskih zborov bo tudi letos na Marijini praznik 8. decembra ob 15.30 v veliki dvorani Centra L. Bratuž. Zbore, ki so se že prijavili, in tiste, ki se še bodo, prosimo, da pošljejo naslove treh pesmi z imenom zborovodje, skladatelja in avtorja besedila najkasneje do nedelje, 23. t.m., na naslov: Združenje cerkvenih pevskih zborov, Riva Piazzutta 18, Gorica. Naslove lahko oddajo tudi osebno odbornicami Anki Černic ali Lojzki Bratuž. /ODBOR

ZAHVALA

Svoji pokojne
MARIJE VETRIH

se toplo zahvaljujejo vsem udeležencem pogrebnega bogoslužja, pevskemu zboru, vsem, ki so z njimi sočustvovali, g. Žbogarju, jezuitu p. Dalla Vecchia, salezijancu g. Gaetanu Finettu in stolnemu župniku g. Sergiu Ambrosiju. Posebna zahvala gre g. Humarju in župniku pri Sv. Roku g. Ruggeru za spominske besede.

Družina Vetrh

SLOVENSKA GOSPODARSKO PROSVETNA SKUPNOST

vabi na posvet

**SLOVENCİ DANES: NE ZAŠČITENI
NE PRIVILEGIRANI**

Sodelujejo: Boris Gombač, predsednik SGPS, Massimiliano Finazzer Flory, predsednik Fundacije Italija-Evropa, in Milan Koglot, predsednik Slovenske konzulte Severne lige.

Gorica, sredo, 26. novembra 1997, ob 17.30 v sejni dvorani pokrajinskega sveta, Korzo Italija 55.

1897-1997

Posebne ugodnosti
ob
100-letnici

Ul. Carducci 49 - GORICA

11

ČETRTEK
20. NOVEMBRA
1997

VOLITVE NA TRBIŽU

NA TRBIŽU ZMAGAL POL SVOBOŠČIN

ERIK DOLHAR

Že v prvem krogu je bil za novega župana izvoljen Franco Baritussio (NZ).

Na nedeljskih občinskih volitvah na Trbižu je premočno zmagala desnosredinska koalicija Kartela svoboščin, ki si je s svojim županskim kandidatom, 36-letnim profesorjem nemščine Francem Baritussiom, zagotovila 63,9% glasov. Dosedanji župan, kandidat koalicije Oljke in Zelenih Carlo Toniutti, je prejel le 25,2% glasov, županski kandidat Severne lige Murizio Dünnhofer pa 11%. Na Trbižu torej ne bo potreben drugi krog volitev, saj je bil za župana že v prvem krogu neposredno izvoljen Baritussio (*na sliki*), ki je prejel več kot polovico glasov.

Trbiška občina je torej padla v roke desnosredinske koalicije. V tolažbo slovenskemu prebivalstvu, ki je zgodovinsko prisotno v Kanalski dolini, naj le spomnimo, da nas je njihov novi župan Franco Baritussio pred kratkim presenetil na okrogli mizi v Špetru, ko se je kot predstavnik neofašističnega Nacionalnega zavezništva zavzel za premoščanje zastarelih pogledov desnice v odnosu do Slovencev. Takrat je namreč prebral stališče, ki bi ga verjetno podpisal vsak razsoden Slovenec.

Baritussio opredeljuje Kanalsko dolino kot domovino večetnične skupnosti (Italijani, Slovenci, Nemci in Furlani), ki lahko uspešno živi le v sožitju. Pred nedeljskimi volitvami je izjavil, da je olimpijska kandidatura na tromeji najbolj zgovorno sporočilo o miru, sožitju in sodelovanju treh velikih kultur in jezikovnih skupin.

Glede slovenske manjšine meni predstavnik NZ, da bi morala biti občinska uprava pozorna do njenih dejavnosti in naj se spodbuja učenje manjšinskih jezikov, ki so na tromeji tudi s čisto praktičnega, življenjskega vidika potrebni. Prebivalci Kanalske doline bi morali po Baritussiovem mnenju dobro obvladati vse

tri jezike, kar bi jim bilo samo v korist. Te izjave so torej za nas izredno spodbudne.

Kar se zaščitnega zakona naše manjšine tiče, pa ima mladi profesor drugačno mnenje. Čeprav ocenjuje osnutek gibanja Forza Italia kot nezadosten, obenem pravi, da je skupni osnutek (imenuje ga "zakon Caveri") za Kanalsko dolino neprimeren, kajti tu bi po njegovi oceni potrebovali specifičen zakonski instrument, ki povezuje obstoj manjšine s posegi za ohranjanje teritorija in tradicionalnih dejavnosti, na katere je manjšina še vezana in spričo katerih se je do danes tudi ohranila.

Novi trbiški župan Franco Baritussio je pred volitvami izjavil, da med drugimi točkami programa njegove liste in programom Oljke ni kričočih razlik, češ da je stvarnost pač taka, kot je. Po mnenju Kartela svoboščin bo nova uprava alternativna dosedanji, ker po Baritussiovem mnenju ni znala izkoristiti številnih priložnosti.

Razlogov za pesimizem torej zaenkrat naj ne bi bilo. Upati je le, da bo Baritussio tudi v bodoče obdržal podobna stališča, ki ne diskriminirajo slovenske manjšine pod Sv. Višarjami, ter da ne bodo nanj preveč vplivali njegovi strankarski kolegi.

SPOZNAJMO DRUGE V ALPAH

ERIKA JAZBAR

Kulturno društvo Ivan Trinka iz Čedadu poznamo po marsikateri zanimivi in pomembni pobudi; ne nazadnje vsako leto za *Dan emigranta* predstavlja vedno bogatejši *Trinkov koledar*. Tokrat so predsednik Marino Vertovec in drugi kulturni delavci priredili vrsto srečanj, s katerimi nam predstavljajo raznoliko, vendar pogosto zelo podobno realnost jezikovnih manjšin, ki so naseljene na območju Alp.

V mesecu novembru se je in se še bo zvrstil niz kulturnih srečanj v okviru pobude *Spoznajmo se*. Z naslovom *Drugi v Alpah* so v petek zvečer odprli v špetskem centru razstavo o življenju manjšin, ki živijo v Alpah. Razstava prihaja iz občin Pergine in Valsugana in je nastala s pomočjo sredstev Evropske skupnosti in avtonomne dežele Tridentsko-Gornje Poadižje. Protagonisti slik in teksta so Korošci, Cimbri, Ladinci, Slovenci, Furlani, Frankoprovansalci, Mokeni, Okcitanci, Južni Tirolci in skupnost Walser. Potujočo razstavo so že odprli v Turinu in je prvič na ogled tudi v naši deželi (ogledali si jo bomo lahko tudi v Gorici): predstavlja nam s fotografijami in dokumentarnim materialom jezikovne manjšine, ki živijo na omejenem teritoriju: objema torej manjšinske skupnosti, ki živijo na območju Alp od francoske do slovenske meje, in

sicer specifičnih jezikovnih realnosti, med katere spada seveda tudi naša slovenska manjšina v Italiji, s posebno pozornostjo tudi na Beneško Slovenijo.

Razstavo bodo v soboto ob 18. uri odprli v Čedadu v občinskih razstavnih prostorih ob Hudičevem mostu. Na ogled bo do konca meseca od 10. do 13. ure ter od 16. do 18. ure. Isti večer bo ob 20.30 nastopil v mestnem gledališču Ristori Dvojezični zbor iz Celovca s koncertom z naslovom *Alpe Adria v soglasju*, v katerem bosta predstavljena pe-

sem in glasba, ki sta značilni za naše alpsko območje. Glasbeni večer je nastal s sodelovanjem s Krščansko kulturno zvezo iz Celovca.

Serijo pobud KD Ivan Trinka bo sklenil koncert tržaškega zbora *Gallus consort* v cerkvi sv. Jakoba v Ažli v soboto, 29. novembra, ob 20. uri. Koncert bo posebno zanimiv, saj nam bo tržaška glasbena skupina prvič predstavila glasbeni opus monsinjorja Ivana Trinka. Velikega Slovenca poznamo kot duhovnika, pesnika, politika, zgodovinarja, vendar malokrat se poudarja ali pozna tudi njegova glasbena ustvarjalnost. Koncert bo zato edinstvena priložnost, saj bo prvi nastop izključno Trinkovih skladb.

STARI BREGINJ NA FOTOGRAFIJAH

MIRAN MIHELIC

V Tolminu je Goriški muzej odprl fotografsko razstavo Jaka Čopa pod naslovom *Breginj pred potresom*. Razstava sama po sebi govori o arhitekturno najlepšem slovenskem trgu, katerega obnovo starih stavb je preprečila politična ideologija.

Ostremu očesu staroste slovenske planinske in krajinske fotografije ni ušel niti stari Breginj in tako je lahko s svojim fotoaparatom ohranil avtentično pričevanje o tem

prostoru in času do potresa, ki pa je v tem kraju naredil, tudi po videzu, manjšo škodo kot ideološka oblast, ki pri obnovi ni pustila do besede stroki in domačinom. Od potresa razmajan biser breginjske oz. tukajšnje tipične slovenske beneške arhitekture je podrla do tal. Pustila je le vzorec starega jedra. S tem je naredila veliko škodo dokazu o tisočletnem avtohtonem bivanju Slovencev v tem obmejnem prostoru. Namesto da bi dala popraviti te hiše, kot je to nekdanja država pomagala v zamejstvu, je v nadomestilo zgradila montažno proletarsko naselje na najplodnejših površinah in tako uničila še možnost kmetovanja. V kmečki tradiciji je namreč videla, v polpreteklosti s katoliško vero, vzrok za neuspeh komunistične ideologije na vasi. Prej je imela vsaka hiša svoje gospodarsko poslopje, po potresu pa so kmetom ponudili skupni zadružni hlev.

Na razstavi se nam torej dobri stari Breginj predstavlja z vso svojo ljudsko toplino in iznajdljivostjo. Brez Čopove ljubezni do slovenske krajine bi se večji del slikovnih dokumentov te enkratne zapuščine izgubil. Njegove breginjske podobe so zato dokument in pripoved obenem; pripoved o ljudeh njihovi krajini, nespameti in neznanju politične garniture, ki je v bistvu še vedno na oblasti v državnem in krajevnem merilu.

Čop je pohvalil sodelavce domačinov, ki so k razstavi prispevali svoj delež, in povedal, da je njen glavni namen pridobiti čimveč dokumentarnega gradiva o starem Breginju in potem v tem nekdanjem trgu odpreti stalno razstavo. Ta naj bi motivirala arhitekto in urbaniste, da bi v bodoče na lokaciji starega Breginja po potrebi prebivalcev zidali naselje v starem slogu, prirojenem sodobnim potrebam notranje ureditve hiš.

KOBARIŠKI MUZEJ IN ARHEOLOŠKI INŠTITUT ZNANSTVENO-RAZISKOVALNEGA CENTRA SAZU

ANTIČNA ŠKOFIJA, BOŽJA POT IN UTRDBA (1)

MIRAN MIHELIC

Iz izkopanin v Posočju se v današnjo zavest prebuja duhovna energija pozne antike

Kobariški muzej in Arheološki inštitut Znanstveno-raziskovalnega centra SAZU sta letos izdala vodnik po arheološkem najdišču Tonovcov grad pri Kobaridu. Avtor je Slavko Ciglencečki, ki je strokovno vodil tudi vsa dosedanja raziskovalna dela.

Z njim se najprej sprehodimo po krajini in lokaciji tega najdišča v čudovitem okolju zgornjesoške doline, tik nad reko Sočo in zgodovinskim mestecem na skrajnem robu alpskega sveta in na začetku Mediterana. Ker je le nekaj minut nad regionalno cesto, ki vodi iz Kobarida v bližnji turistični Bovec, je pravzaprav tudi zaradi bližine Italije idealno dostopen za širši krog obiskovalcev. Najdišče ni nekaj slučajnega, saj o starem gradu, o njegovih zakladih, o roparskih vitezih in skrivnostnih stopnicah, delno vidnih še danes, ki so iz hriba vodile skozi skalnato steno vse do Soče, kjer je, po nekkih drugih zapisih, potekala že stara venetska in kasneje rimska cesta, so govorile in bile delno zapisane številne pripovedi.

Po njem so že šarili razni arheološki pirati in treba je bilo nekaj ukreniti.

Strokovne raziskave in delna zaščita te lokacije segajo v leto 1993. Danes se je izkazalo, da je le arheolog Slavko Ciglencečki znal že na samem začetku oceniti, da gre za veliko in dobro ohranjeno zgodovinsko zapuščino. O odkritjih je bila javnost že obveščena, v tem letu pa jih čakajo v glavnem nujna konzervatorska dela. Že v prvih dneh julija so dali nad izkopanimi površinami začasno streho, da jih zaščitijo pred padavinami in da naslednje faze konzervacije potekajo v suhem. V naslednjem desetletju jih čaka še veliko znanstvenega dela. V kolikor bo mogoče dobiti zadostna sredstva, pa bodo te tri cerkve tako razstavili, da bodo postale del živega dogajanja za turiste in domačine.

Najdragocenejše odkritje od vseh dvajsetih zgradb je na nekaj metrov višjem skalnem platoju, ki se na južni strani konča v visoki skalni steni. Že

pred izkopavanji je bilo namreč prav tukaj mogoče razpoznati, da gre za največji stavbni sklop zgodnje krščanske cerkve in naselbine ob njej. Kasnejša raziskovanja pa so pokazala, da gre za tri med sabo povezane dejavnike. Tega v evropskem prostoru zlepa ni najti. To lahko ubranljivo lokacijo v smeri jugozahoda je narekovala zlasti na drugi strani bolj izpostavljena lega znotraj naselbine in usmeritev daljših stopnic in lažjega dostopa proti vzhodu. Že pri odstranjevanju močne ruševinske plasti, v kateri je prevladovala strešna opeka, so se tu začeli izrisovati temelji treh cerkva in manjšega vmesnega prostora med drugo in tretjo cerkvijo, ki je bila zgrajena nazadnje in po vseh pokazateljih v božjepotne namene.

Če gledamo v zaporedju od severa proti jugu, je najlepše in tako zgovorno ohranjena prva cerkev, kar je strokovnjakom izpričalo tudi, kakšen je bil ta cerkveni prostor in kakšna je bila njena opre-

ma. V notranjosti se kaže svojstveno visoko dvignjen prezbiterijski del s klopjo za duhovščino (*subsellium*) in oltarno mizo (*mensa*) nad majhnim in ozkim prostorom za vernike. Iz ladje v prizbiterij vodijo na levi strani tri stopnice. Približno v sredini štrli iz prezbiterija manjši kamnit podest. V njem so prepoznali skromno prižnico (*ambon*). Manj pa se je ohranilo od oltarja - le vrsta kamenja -, kar v osnovi kaže, da je bil v celoti zidan v velikosti 85 x 85 cm. V odprtini njegovega zgornjega dela so hranili relikvije, kar je mogoče ugotovljati primerjalno. Med ruševino ob oltarju te cerkve so našli kamnito žaro, ki je pri oltarju (v tem primeru domnevno) služila kot posoda za relikvije. Njegova vglajena obdelava pa je bila nedvomno narejena iz dragocenejših materialov in so ga zadnji prebivalci (ob umiku) odnesli s seboj. Ostanke okenskega stekla dopuščajo možnost, da so bila tri manjša okna, kar daje slutiti slabše osvetljen in temen mistični prostor, ki je ustvarjal posebno vzdušje.

Nekoliko ga je osvetljevala nad oltarjem viseča steklena oljenka.

Lahko si predstavljamo, da sta bili podobno opremljeni tudi drugi dve cerkvi, katerih zasnova je manj ohranjena, vendar ne toliko, da ne bi bilo mogoče prepoznati sorodnosti. Čeprav je njihovo namembnost težko povsem jasno določiti, domnevajo raziskovalci, da je osrednja služila rednemu maševarstvu in občasnim krstom. Severna, manjša cerkev je bila verjetno za posebne priložnosti, kot je npr. birna. Namembnost tretje, najmlajše, pa je še vprašljiva, saj sta funkcionalno za doščali že obe starejši. Ugi-bajo pa, da so bile v njenih oltarjih shranjene relikvije pomembnih svetnikov, ki so privlačile tudi romarje. Ob vseh treh cerkvah so odkrili dvanaest grobnic in grobov. Ti kažejo na poznoantični običaj pokopavanja vernikov "ad sanctos". V bližini cerkva sta dve manjši enoprostorni zgradbi, ki naj bi služili kot zbiralnika vode, ki sta bila zlasti v primeru obleganja neobhodno potrebna.

DALJE

35 LET GIMNAZIJE IN 45 LET GLASBENE ŠOLE V TOLMINU

ENOTNI KRITERIJI NISO VEDNO PRAVI

MIRAN MIHELIC

Gimnazija v Tolminu se že leta trdo živo bori za obstoj in dvig nivoja tehnološkega in drugega znanja v Posočju. Brez vzdrževanja koraka z drugimi regijami v Sloveniji bi se potenciali znanja v mikroregiji nehali obnovljati in Gornje Posočje bi se hitreje praznilo. Ker pa oddelki tukajšnje Gimnazije po številu učencev ne dosegajo povprečnih državnih normativov, jim vlada dodeljuje bistveno nižja sredstva kot v večjih središčih, kjer je vpis v te šole višji. Tako v Tolminu ne uspejo kriti niti vseh stroškov nabave učnih rekvizitov. Krajevno gospodarstvo pa se bori zgolj z lastnim preživetjem, zato z veliko težavo primakne kaj za svoje bodoče kadre. Na nedavni tiskovni konferenci je direktor Radovan Lipušek opozoril na

Iz kronike Gimnazije Tolmin: maturantje, letnik 1971

neprimerno zakonodajo in togost presoje pristojnih.

TOLMINSKA GIMNAZIJA

Naslednje leto bodo na tolminski Gimnaziji delovno proslavili svojo 35-letnico. Po ukinitvi znanega tolminskega učiteljskega so tu z velikimi napori vendarle uspeli uvesti Gimnazijo. Leta 1975 so

iz samostojnih šol, ki so delovale v Tolminu (Gimnazija, Osnovna šola, Glasbena šola in ljudska univerza), ustvarili Šolski center Tolmin, v sklopu katerega je delovala tudi sedanja Gimnazija. V sedanji obliki je začela delovati v letu 1990/91. Zaradi svoje specifične izpostavljenosti je postala pomemben člen v mreži šol Slovenije. Z uvedbo gostinskega programa se je v letih 1993/94 v okviru programov na nižji zahtevnosti stopnji vpisala prva generacija kuharjev in natakarjev. V prostorih Šolskega centra imajo sedaj Gimnazijo in gostinski program, ki je v okviru dejavnosti zasebnega koncesionarja. Skupno je v obeh šolah okoli petsto dijakov. Ravnatelj je povedal, da imajo načrte tudi za širitev dejavnosti in ponudbe. Rezultati teh prizadevanj so vključene pri uvajanju sodobne tehnologije, predvsem računalništva. Z velikimi prizadevanji in tudi osebnimi odrekami še držijo korak z drugimi slovenskimi gimnazijami, vključili so se v internet že v letu 1996 in potem ustanovili Center za računalniško usposabljanje učiteljev v Posočju. To je kvalitetna pridobitev. Seveda imajo na šoli še številne druge dejavnosti.

Od leta 1975 je na tej šoli prejelo diplome ali opravilo zaključne izpite skupno 1713 dijakov. Lani so gimnazijci pri maturi dosegli 93% uspeh. Toda ne na škodo kvalitete, saj pri vpisu niso imeli nobenih težav niti na prestižnih fakultetah. To dosegajo z visoko kvaliteto predavateljev. Kljub temu pa vseh ciljev ne uspejo uresničevati, ker se odgovorni v bistvu ne zavedajo, da šola, ki izobražuje za fakultativno stopnjo na najvišjem nivoju, pri financiranju ne bi smela imeti finančnih težav, kakršne imajo šole izven večjih središč. Normativo so sicer financirali korektno, toda zaradi višjih objektivnih stroškov jim zmanjka za kakovostno opremo in dopolnilna izobraževanja profesorjev, zato jim na sledi za najsodobnejšim trendom zmanjkuje sredstev. Od vlade pričakujejo, da bo uvedla realnejša merila za ugotavljanje dejanskih specifičnih potreb.

DELOVNA MESTA SLOVENSkih CARINIKOV ŠE NISO OGROŽENA

V Carinski upravi R Slovenije se zavedajo, da približevanje Slovenije Evropski zvezi in pridružitve tej integraciji lahko pomenita manj dela tudi za carinike. Za zdaj, ko še ni znano, kdaj bo do polnopravnega članstva naše države v EZ prišlo, pa v Carinski upravi še nimajo načrta prerazporeditve svojih delavcev. Seveda bo prerazporejanje carinikov v naslednjih letih potrebno, pri čemer si bo Carinska uprava pomagala z izkušnjami, ki so jih ob vstopanju v EZ pridobili carinski organi v Avstriji, Španiji in Nemčiji. Kaže, da bodo del presežnih carinskih delavcev v Sloveniji upokojili, deprecificirali oz. jih usposobili za druga dela. Kar precej carinikov se bo lahko zaposlilo v davčni upravi, na mestih davčnih inšpektorjev. Prezaposlovanje ne zadeva samo carinikov, temveč tudi policiste, uslužbenke v menjalnicah obmeji in na bencinskih servisih, špediterje, terinarje, trgovce in uslužbenke drugih dejavnosti, ki so razvite na slovenskih mejah. Takih delavcev naj bi bilo okoli 6.000. /M.

V IZOLSKI BOLNIŠNICI OBVEZNO ZNANJE ITALIJANŠČINE

Na obalnem območju oblasti zahtevajo dosledno izvajanje dvojezičnosti. Novo dejanje pomeni odločba, ki jo je izdal dr. Nikolaj Kinkela, glavni direktor splošne bolnišnice v Izoli. V njej je vsem zaposlenim v tej osrednji zdravstveni ustanovi na obalnem območju naročil, da morajo v stikih s pacienti italijanske narodnosti uporabljati njihov jezik. Če ga ne obvladajo, se ga morajo naučiti. Italijanščino bodo morali pasivno obvladati do prve polovice leta 1998, povsem pa do konca istega leta. Kdor te zahteve ne bo izpolnil, bo tvegala izgubo zaposlitve. Vodstvo bolnišnice bo namreč objavilo nove razpise za zasedbo tistih delovnih mest, kjer se sedanji uslužbenici ne bi v določenem roku naučili italijanščine. Sklep direktorja bolnišnice v Izoli je v Sloveniji naletel na različne ocene. Neka bralka *Dela* je v pismu uredništvu zapisala tudi naslednje: "Kdaj bodo tudi v bolnišnicah v Trstu in Gorici postavili take pogoje? Tam je pravica Slovencev trdnejša in starejša, toda zanje se nihče ne briga." /M.

OB ŠESTI OBLETNICI

PODATKI IN NOVE PODROBNOSTI O UMIKU JLA IZ SLOVENIJE

25. oktobra leta 1991 je iz koprškega pristanišča odplula še zadnja ladja natovorjena z opremo, oborožitvijo in osebnim imetjem pripadnikov Jugoslovanske ljudske armade, ki so morali zapustiti slovenska tla. Ob šesti obletnici umika sta ministra za obrambo in za notranje zadeve, Tit Turnšek in Mirko Bandelj, v veliki dvorani vladne palače v Ljubljani priredila sprejem za pripadnike Slovenske vojske za notranje zadeve.

Nekatere podrobnosti o umiku, ki so bile doslej večinoma neznanne, je ob obletnici v nekem intervjuju pojasnil brigadir (nov visok čin v Slovenski vojski) Peter Zupan, ki vodi Oddelek za materialno oskrbo v Upravi za logistiko Ministrstva za obrambo. Bil je član mešane slovensko-jugoslovanske pogajalske skupine, ki je pod nadzorom mednarodnih opazovalcev usklajevala podrobnosti o umiku Jugoslovanske armade iz Slovenije.

Povedal je, "da je ob odhodu ostalo na železniških tirih okoli 460 do 490 vagonov, polnih opreme in orožja. Tam sta bila najrazličnejša oprema in material, od tankov do hrane, šotorov in druge opreme. To je bilo samo v vagonih, potem pa so bile še vojašnice in skladišča. Jugoslovanska vojska je v začetku umika hotela vse odpeljati s seboj. Še vojaške brunarice so bile razstavljene in naložene na vagonih za transport. Ker niso imeli možnosti umika z vsem, kar je ostalo v Sloveniji, so omenjene potrebščine ostale na svojih mestih. Potrebovali smo več kot eno leto, da smo sredstva popisali, uskladiščili in pregledali. Ko smo recimo na Kodeljevem v Ljubljani pregledali intendantsko opremo, smo našli tudi trideset tisoč puloverjev, dvesto tisoč kosov spodnjega perila, srajc in uniform, ki so bile sicer nove, vendar za Slovenijo neuporabne. Zelena barva Jugoslovanske vojske namreč ni bila primerna za barve nove Slovenske vojske. Imeli smo tudi velikanske zaloge hrane, ki jo je bilo treba uporabiti, da se ne bi pokvarila. Jugoslovanska vojska ni mogla odpeljati s seboj vsega, kar je nameravala. Težava je bila v tem, da niso imeli dovolj plovil za odvoz, druge možnosti za prevoz čez Hrvaško, Trst in Madžarsko pa so odpadle. Zamislili so si recimo, da bodo s seboj odpeljali šest sto vozil, lahko pa so jih le stopetdeset.

Armada je ob umiku iz Slovenije uničila veliko objektov in opreme, nekdanje vojašnice pa dobesedno opustošila. Orožje, ki je ostalo v Sloveniji, je zdaj že zastarelo in zato neuporabno."

- MARJAN DROBEŽ

NA LJUBLJANSKIH ŽALAH SPOMENIK ZAMOLČANIM ŽRTVAM

Ob novi cerkvi Vseh svetih na Žalah (osrednje pokopališče v Ljubljani) so v soboto, 15. t.m., odkrili spomenik medvojnim in povojnim žrtvam na protikomunistični strani. Tvorila ga 15 marmornatih plošč, na katerih je vklepanih 918 imen žrtv z območja mesta Ljubljane. Imena je več let zbiral Spominski odbor pri *Novi slovenski zavezzi*.

Med njimi je 595 slovenskih domobrancev, 206 civilnih žrtv, 30 vaških stražarjev, 80 pripadnikov enot nekdanje jugoslovanske vojske in tudi 7 partizanov, ki naj bi bili protikomunistično usmerjeni. Na slovesnosti so po žalni maši, ki jo je daroval nadškof v pokoju dr. Alojzij Šuštar, govorili predsednik mestnega sveta Ljubljane Dimitrij Kovačič, predstavnik Spominskega odbora pri Novi slovenski zavezzi Štrbenk in glavni državni tožilec Slovenije Anton Drobnič.

Medtem se v Sloveniji nadaljujejo pobude, da bi v duhu sprave postavili spomenik vsem žrtvam druge svetovne vojne in obdobja po njej.

M.

IZ LJUBLJANE V TRST PO AVTOCESTI

Ljubljana in Trst sta prvič doslej povezana s sodobno prometnico, najmodernejšo avtocesto. Povezavo omogoča 3,8 kilometra dolg odsek *Dane-Fernetiči*, ki je del slovenskega avtocestnega omrežja. Gre za štiripasovnico, na kateri so zgradili deset premostitvenih objektov in predor Tabor. Gradnja omenjenega odseka avtoceste je veljala skoraj 6 milijard tolarjev.

Na otvoritvi novega odseka je slovenski minister za promet in zveze Anton Bergauer povedal, da bodo program graditve delno dopolnili. Pospešili bodo predvsem gradnjo odsekov proti Koprju, kar bo koristilo tudi tamkajšnjemu pristanišču. Sicer pa je družba za gradnjo avtocest v Sloveniji doslej zgradila 126,2 km novih štiripasovnic, s čimer je uresničila že tretjo prednostno smeri med vzchodom in zahodom države.

MEDANA MED NAJLEPŠIMI KRAJI V SLOVENIJI

Po sklenjenem drugem krogu ocenjevanja krajev v tekmovalni *Moja dežela - lepa, urejena in čista*, ki ga Turistična zveza Slovenije organizira pod pokroviteljstvom Ministrstva za okolje in prostor in s pomočjo številnih sponzorjev, je v Sloveniji vse več skrbno urejenih krajev. Po oceni Turistične zveze Slove-

nije je med večjimi mesti najlepši Maribor, v kategoriji srednje velikih in manjših mest je bilo za najlepše proglašeno Grosuplje, v kategoriji izrazito turističnih krajev je prvo mesto dosegel Portorož, med turističnimi kraji je to postal Ptuj, med kraji s prehodnim turizmom so najlepše Slovenske Konjice, v kategoriji izletniških krajev pa so to postale Cerklje. Med manjšimi kraji v Sloveniji je bila Medana v Goriških Brdih proglašena za drugo najlepše naselje.

M.

V ČEZSOČI UMETNO ZASNEŽEVANJE

DOPOLNITEV ZIMSKE PONUDBE

BOVEC - Zadnje ohladi tve prvi sneg v Julijih opozarja, da se letošnja zimska turistična sezona bliža z naglimi koraki. V tem poletju so na Kaninu opravili veliko obnovitvenih del. Sedaj končujejo z zamenjavo jeklene vrvi in koleznih baterij na dostavni telekabiniski žičnici, pri čemer so si pomagali tudi s helikopterji. Ta dela bodo stala okoli 300 tisoč nemških mark. Obiskovalcem kaninskih smučišč pa sporočajo, da bodo letošnje cene celo nekoliko nižje od lanskih. Dnevne karte so v predprodaji po 2.600 tolarjev, za otroke pa le 2.200 tolarjev, medtem ko je sezonska karta v predprodaji po 37.000 tolarjev za odrasle in 28.700 tolarjev za otroke. Predstavniki bovškega turizma so lansko sezono ocenili

kot dobro, saj je promet zrasel v povprečju za 15%, in upajo, da bo tudi za naprej tako, je povedal Janko Humar, vodja marketinga Hotelov Bovec. Seveda pa gre tu na bolj zlasti po zaslugi poletne sezone, zato nameravajo rezultate zimske sezone še izboljšati z dograditvijo smučarskih in zabavnih programov v dolini. Letos so namreč pričeli pripravljati dokumentacijo za umetno zasneževanje smučišč v Čezsoči. Ker je potrebno pridobiti zajetno dokumentacijo tudi s področja varstva narave, poteka to nekoliko počasneje, kot so računali. Zato bodo lahko sneg na terenih nad to vasjo zagotavljali šele v sezoni 1998/99. Že sedaj pa pripravljajo terenska dela za nove tekaške proge in naravno drsališče.

MM

13

ČETREK
20. NOVEMBRA
1997

LETOŠNJA SEZONA OBIRANJA OLJK JE V POLNEM TEKU

Vreme se je po obilnih padavinah sredi tedna nekoliko ustalilo, a napoveduje se prihod nove vremenske motnje. Tako deževno vreme je nerodno predvsem za tiste, ki bi radi pobirali oljke, saj nobenega sadja ne pobiramo, ko je mokro, in tudi oljk ne. Ko se bo vreme ustalilo, bomo nadaljevali to delo. Na Tržaškem se je obiranje zgodnjih sort že končalo. V glavnem gre za toskanske sorte, kot sta *leccino* in *pendolino*. Večji proizvajalci, ki imajo primerne količine, so tudi že predelali te oljke. Začelo pa se bo tudi obiranje poznejših sort, med katere uvrščamo tudi domačo, avtohtono sorto, istrsko belico. V naših krajih pobiramo oljke ročno in tudi zato je kvaliteta olja v veliki večini primerov odlična ali zelo dobra. Paziti pa moramo, kako skladiščimo plodove, saj se le poredko zgodi, da lahko v enem ali dveh dneh nabereemo tako količino, da lahko gremo naravnost v torkljo in jo nemudoma predelamo. Do predelave v oljarni bomo plodove skladiščili v suhem prostoru, po možnosti v nizkih zabojčkih, ki jih lahko skladamo, ali pa na lesenem podu, v nizkih plasteh. Če imamo oljke v plastičnih ali plitvih lesenih platičih, jih bomo presuvali iz za-

bojčka v zabojček, tako da bomo naredili nekakšen tobogan iz desk in bomo plodove previdno vsuli po tem naklonu, tako da se bodo zakotalili v spodaj nastavljen zabojček. Na ta način jih lahko tudi pobiramo. Odstranili bomo liste, nagnite ali drugače poškodovane plodove, ki se seveda prej začnejo kvariti in bi lahko kvarno vplivali na kakovost oljčnega olja. Tudi če so pobrani plodovi raztrošeni po podu, jih bomo vsak drugi dan previdno premešali in jih čimprej nesli v torkljo. Zato se moramo pravočasno zglasiti v oljarni, kjer se dogovorimo za rok, ko bomo prinesli oljke v predelavo.

Pred nekaj dnevi se je v Trstu sestel odbor sekcije zunanje trgovine pri Slovenskem deželno-gospodarskem združenju. V obravnavi je bilo več vprašanj, povezanih s položajem sektorja in predvsem s perspektivami za naprej. Posli ob meji in povezane storitve, od prevozov in spedicije do financ, so namreč doživeli v tem desetletju pravo revolucijo. S širjenjem upravno-gospodarskega prostora EU na Vzhod smo pričali zatonu in torej potrebi po preustroju danih posredniških komercialnih funkcij, od tradicionalnega uvoza-izvoza do ostalih servisnih dejavnosti.

Podjetniki se več let soočajo s tem dejstvom in iščejo nove trge ali tržne hiše, nove specializacije, ki jim dovoljujejo preusmeritev in obstanek. Več je bilo razmišljanj in posvetov med slovenskimi operaterji v Italiji na to temo, zadnji pred mesecem dni na goriški Trgovinski zbornici v prireditvi Slovenskega združenja Gorica.

Tudi na tržaški seji je bila izražena potreba po skupnem spremljanju, usklajevanju in upravljanju procesov, do katerih bo prišlo ob izbrisu meje s strani struktur ter političnih in gospodarskih dejavnikov na obeh straneh meje. Krajevni operaterji želijo iz-

polnjevati še naprej posredovalno vlogo na osnovi desetletnih izkušenj in zaradi kulturno-geopolitičnih danosti, ki lahko predstavljajo še vedno prednostni element v vsakdanji konkurenci.

Ravno tako je pomemben odnos do Slovenije in ostalih tradicionalnih tržišč. Tu je na voljo več odgovorov. Nekateri operaterji že več let vpeljujejo nove pristope, samo veleprodajo ali "trading" dopolnjujejo in nadgrajujejo z lastno distribucijsko mrežo in ostalimi storitvami. Od splošnega trgovanja v obe smeri in na 360 stopinj so se začeli usmerjati v specializacijo. Pri tej čisto poslovni logiki novega nastopanja pa so potrebni novi institucionalni odnosi, zlasti s Slovenijo, ki naj ovrednotijo novo vlogo našega podjetništva, katerega razvoj ima navsezadnje tudi narodno-manjšinski pomen.

Predsednik sekcije Robert Vidoni je prikazal obračun delovne skupine v okviru odbora, ki se je sestala poleti z vodstvi Zadržne kraške banke, Kmečke banke Gorica in Nove TKB. Skupina je obravnavala možne oblike sodelovanja z zavodi, ki se ukvarjajo s financiranjem mednarodnih poslov, predlagala je tudi vrsto možnih smernic za nadaljnje delo sekcije. Izpostavila je potrebo po opredelitvi vlo-

ge in obenem po zasidranosti včlanjenih podjetij na tradicionalnih trgih, možnost uporabe novih tržnih tehnologij kot npr. interneta.

SDGZ naj bi operaterjem pomagal priti do sredstev za učinkovitejšo delo v novih razmerah, od študij o gospodarskih in tržnih spremembah ob vstopu Slovenije v Evropo do drugih razvojnih programov, ki se financirajo z evropskimi dotacijami. V stikih z matico naj bi opozorilo na probleme in interese mednarodne stroke. Zato naj bi imela sekcija zunanje trgovine prepozitivno in posvetovalno vlogo, da posreduje predloge, konkretne teme in potrebe, ki izhajajo iz članstva.

Ne nazadnje je odbor obravnaval vprašanje preimeenovanja sekcije in temeljite osvežitve odbora z novimi silami, ki bo odražala nove razmere in nujne strateške prilagoditve. Naziv, ki ga je v razmislek predlagala delovna skupina, je *Sekcija za veletrgovino in za mednarodne storitve*. Pripravljena izhodišča so bila v glavnem sprejeta, odborniki pa se bodo še sestali v decembru za dokončno pripravo in sklic občnega zbora sekcije, ki bo predvidoma januarja - v obliki tematskega posveta - obravnaval vse spremembe.

ITALIJANSKO PRAVO

ŠE OLAJŠAVE ZA KMETIJSKO LASTNINO

V skladu z določilom drugega člena zakona št. 649 z dne 23. decembra 1996, ki je potrdil odlok št. 542/96, bi morale olajšave za "nakup in zaokroženje male kmetijske lastnine (t.i. *piccola proprietà contadina*) zapasti 31. decembra letos. Prav v teh dneh pa je bilo v zakon, povezan s finančnim manevrom za leto 1998, s katerim je sedaj zaposlen parlament, vključeno podaljšanje omenjenega roka za celi dve leti, do 31. decembra 1999.

Olajšava, o kateri teče beseda, ima za sabo zelo posebno zgodbo, ki je po drugi strani precej značilna za italijanske zakonodajne navade (in razvade). Uvedel jo je zakon št. 604 z dne 6. avgusta leta 1954, ki je določal, da bodo te prednosti (v glavnem davčne narave) trajale do 20. marca 1957. Že leto pred iztekom roka je zakon z dne 1. februarja 1956 podaljšal trajanje olajšav do 30. maja 1960. Tako se je začelo neskončno sosedje vedno novih podaljškov, ki so sledili prejšnjim podaljškom določenih zapadlosti, tako da so mnogi začeli s tem v zvezi govoriti o "zakonodajni farsji", saj je bil na tak način dejansko uveden trajni olajšani davčni režim na kmetijskem področju pod masko navidezne začasnosti. Višek dogajanja te farse je bil med letom 1993 in 1996, ko je za podaljške vlada poskrbela z osemnajstimi zakonskimi odloki. Ker po štiridesetih letih ta začasnost nikogar več ne prepriča, bi se italijanski zakonodajalec končno lahko vendar nehal s tem igrati in enkrat za vselej zapečatil "trajnost" tega režima ali pa ga odpravil.

Poglejmo torej, v čem obstajajo omenjene olajšave, čeprav so v glavnem prav zaradi svoje dolge zgodovine našim kmetovalcem že več kot znane. V bistvu veljajo za kupoprodaje in permutacije kmetijskih zemljišč pod naslednjimi pogoji: da se kupec dejansko ukvarja z obdelovanjem zemlje, da kupljeno zemljišče ne presega desetine zemlje, ki jo lahko po veljavnih kriterijih obdeluje obdelovalno družinsko jedro, da kupec ni v prejšnjih dveh letih prodal kmetijskega zemljišča.

Olajšave pa so naslednje: registrski davek v fiksni meri 250.000 lit (namesto navadnega davka v višini 15% ali 8%), katastrski davek v višini 1% in hipotekarni davek v fiksni meri 250.000 lir (namesto 2% cene zemljišča): poleg tega je pogodba prosta davka na kolek. Zakon poleg tega določa, da olajšave zapadejo, če kupec pred potekom desetih let od nakupa zemljišča proda ali pa ga neha neposredno obdelovati.

- DAMJAN HLEDE

MARTINOVANJE V DEVINU

Sv. Martin ni le praznik novega vina in torej priložnost, da v družbi prijateljev pokusimo novo vino, to je tudi dan, ko kmetje naredijo nekakšen obračun o minuli sezoni. Tako je poudaril predsednik Zveze neposrednih obdelovalcev iz Trsta dr. Nevo Radovič na martinovanju v Devinu. Na večer, ki so ga priredili skupno s konzorcijem čebelarjev iz tržaške pokrajine in zborom Fantje izpod Grmade, je Radovič podal zaključujočo oceno stanja kmetijstva v tržaški pokrajini tudi

glede na posledice nekaterih vsedravnih ukrepov, ki obremenjujejo kmete. Omenil je npr. povišan davek na dodano vrednost IVA oz. na krajevni ravni probleme okrog smotrnosti upravljanja teritorija. Sledil je nagovor predsednika konzorcija čebelarjev dr. Livia Doriga. Predstavil je vlogo, ki jo lahko imajo čebele pri ohranjanju biološke raznolikosti kraške gmajne. Govoril je o povezovanju med čebelarji, ki delujejo na Tržaškem, v Sloveniji in na Hrvaškem. V tem smislu je omenil mednarodni tečaj, ki ga

priraja ustanova ENAIP v Trstu in ki naj bi usposobil nove generacije čebelarjev. Poudaril je tudi, da je v teku postopek, ki naj bi ovrednotil tipični kraški med. Podpredsednik konzorcija, mladi čebelar iz Slivnega Armando Legiša pa je praktično predstavil čebelarjevo delo in težave. Spregovoril je tudi o kakovosti kraškega medu, ki so ga udeleženci večera lahko tudi pokusili. Za veselo razpoloženje je poskrbel zbor, ki je pod vodstvom Iva Kralja zapel nekaj vinskih pesmi, medtem ko je napovedovalec Gregor Pertot recital Kettejevo pesem *Pijanec in Pivsko gloslo* Ivana Roba.

OBVESTILA

DAVKOPLAČEVALCI, ki so v letu 1996 plačali več kot 100.000 lir davka IRPEF, morajo do konca novembra plačati predujem v višini 98% plačanega davka za leto 1996. Kdor je že v mesecu maju plačal 40% zneska na račun letošnjih davkov, bo do konca novembra plačal ostali znesek.

VINOGRADNIKE opozarjamo, da 10. decembra zapade rok za izpolnitev prijave vina. Vinogradnikom so v pomoč strokovne službe sindikalnih organizacij.

KMETOVALCE opozarjamo, da bo 15. decembra zapadel rok za predstavitev prošenj za prispevke, ki jih dodeljuje deželna uprava na osnovi pravilnika Evropske Zveze 2078 iz leta 1992. Ker je za predstavitev prošenj potrebno precej dokumentov, naj se zainteresirani čimprej zglasijo v uradih svojih stanovskih organizacij.

VINA S KRASA SO SLOVELA ŽE V OBDOBJU ANTIKE

Poslovna skupnost za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije je ob 30-letnici ustanovitve izdala nekaj publikacij. V eni izmed njih je opisana zgodovina slovenskega vinogradništva in vinarstva, ki razčlenjuje tudi preteklost in pomen obeh dejavnosti na Krasu in drugod pri nas. Omenjata se zlasti rdeče vino in teran, ki tudi sedaj veljata za vini, ki koristita zdravju. Na našem območju so vinogradništvo zasnovali že Kelti okoli leta 400 pred Kr. Rimljani so to dejavnost še razširili in izboljšali. O virih pri nas in v Panoniji sta poročala rimska pisca Strabo in Dio Cassius okoli leta 229 pr. Kr.

Nagel vzpon vinogradništva v Slovenski Istri (na t.i. obalnem območju) in na Krasu pa se je pričel v začetku našega veka. Opisuje ga Plinius okoli leta 23 do 28 po Kristusu, ko omenja npr. pucinsko vino iz vinogradov ob reki Timavi blizu Devina pri Trstu. Zapisal je, da to vino izhaja iz najboljših vinskih sort starega veka in da zavzema po njegovem mnenju prvo mesto med takratnimi vini. Označuje ga kot življenjski eliksir za dolgo življenje in kot zdravilo. Verjetno predstavlja pucinsko vino predhodnika našega kraškega terana. Širjenje vinogradov v novo osvojenih rimskih pokrajinah - med njimi so bili tudi sedanja

Primorska in kraji v zamejstvu - so pospeševali rimski priseljenci in vojni veterani. Kot dokaz je bilo pozneje odkritih veliko rimskih posod za vino. Iz omenjenih in drugih najdb lahko sklepamo, da vinogradništva v naših krajih ni mnogo prizadela prepoved cesarja Domiciana (81-96 po Kr.), ko je prepovedal saditi trto v osvojenih pokrajinah. To prepoved je prekinil cesar Probus (276-282), kateremu rimski zgodovinarji pripisujejo velike zasluge za napredek vinogradništva na našem območju oz. v Panoniji. Vino je skratka imelo pomembno mesto v rimski kulturi, za kar najdemo mnogo dokazov tudi pri nas.

Krščanstvo, ki se je v začetku po rimskem imperiju širilo počasi, je, ko je bilo leta 313 naposled dovoljeno, že močno prevladovalo. To je imelo brez dvoma velik vpliv na razvoj vinogradništva zaradi uporabe vina v bogoslužju. Po pokristjanjenju in prehodu pod tujo nadoblast so se v naših krajih ustanavljali samostani, ki so imeli velika posestva. Menihi so dobro skrbeli za napredek vinogradništva in za kakovost vin. Pomembne posesti so imeli benediktinci, dominikanci, cistercijanci, frančiškani idr. Kar zadeva Slovenijo, so tudi sedaj pomembni menihi iz kartuzije Pleterje, ki pridelujejo zelo dober cviček.

— M.

PAKET POSOJIL ZADRUŽNE KREDITNE BANKE

Zadržna kraška banka je uvedla paket posojil po zelo ugodnih pogojih, ki so nedvomno zanimiva za širšo javnost, in sicer:

Za zasebnike: za nakup, gradnjo in popravila stanovanj in nepremičnin daje banka na razpolago posebna hipotekarna posojila do višine 200 milijonov oz. posojila s samimi osebnimi jamstvi do 30 milijonov. V obeh primerih je obrestna mera zelo ugodna in ostane fiksna za prvih 12 mesecev. Po omejenem obdobju se določi obrestna mera na osnovi uradnih pokazateljev (prime rate ABI in RIBOR na 6 mesecev).

OB OBČNEM ZBORU ŠPORTNEGA DRUŠTVA KONTOVEL

DVIKANJE UTEŽI

OHRANITI UPRAVO DOMA PRISTANIŠKIH DELAVCEV!

ERIK DOLHAR

To je bilo glavno sporočilo občnega zbora športnega društva Kontovel 18. t.m.

Prav Kontovel je namreč zadnja leta z Jadranom upravljal športni center pristaniških delavcev pri Briščikih (na sliki) oz. telovadnico, v kateri se zbirajo slovenski košarkarji s celega Krasa. Najemninska pogodba pa se konec leta izteka. Prav istega dne je bil na zrtaški občini pomemben sestanek za praktično izvajanje zakona št. 16 iz leta 1992, ki zadeva protivrednost za gradnjo sinhrotrona, na katerem so se predstavniki prošeškega jusarskega odbora menili za prevzem športnega centra pri Briščikih. Zadeve so se premaknile z mrtve točke, potem ko je občina odobrila zadevna sklepa in ju posredovala deželni.

Vprašanje športnega centra pri Briščikih, ki ga je postavila in vodila športna organizacija tržaških pristanišnikov, je zapletena od samega nastanka: center so namreč postavili na zemljišče prošeških jusarjev. Vprašanja neskladja med lastništvom zemljišča in lastništvom objekta niso nikoli uredili, sedaj pa so na tem, da poslopa in športne objekte vknjižijo na tržaško občino z vinkulacijo za srenjsko oz. jusarsko uporabo (ne morejo jih namreč neposredno vknjižiti, ker ta ni pravna oseba). S prevzemom centra pa ne bo šlo kar tako enostavno: potrebna so precejšnja popravila, ki jih športno združenje pristanišnikov ni izvedlo v zadnjih letih, tudi glede na to, da je bilo pred odstopom centra. Iz sredstev omenjenega deželnega zakona bo treba zato črpati denar tako za prevzem centra kot tudi za njegovo posodobitve. Cenovno za prevzem centra je menda že določil sodni izvedenec in ni rečeno, da bo treba nameniti več sredstev za nakup kot pa za preureditev centra, morda celo nasprotno.

Koliko denarja sploh zahteva uprava takega objekta?

Za tako telovadnico menim, da je potrebnih približno 70 milijonov lir na leto.

Menite, da imate dobre možnosti za obdržanje tega objekta v slovenskih rokah?

"Upam, da ja. Izrabljam pa priložnost, da apeliram na vse simpatizerje, sponzorje in vse tiste, ki želijo, da ta objekt ostane v slovenskih rokah, da nam pomagajo. Imeli smo tudi sestanek z občino, deželo in jusarskim odborom, žal pa z rezultati tega srečanja nisem še seznanjen. Upam, da bodo pozitivni, drugače bi najverjetneje prišlo do problemov in, v skrajnem primeru, tudi do zaprtja objekta."

Kontovel je letos poveril nalogo upravljanja telovadnice svojemu trenerju Andreju Vremcu (na sliki desno), zato smo se tudi nanj obrnili za pojasnila. "Trenutno imamo majhne težave, ker se izteka pogodba s pristaniško družbo - Portuale, lastnico objekta skupaj s tržaško občino, sedaj pa so občina in prošeški jusarji v neke vrste pravdi, komu to dati v roke. Pristaniška družba Portuale namreč ni več v stanju, da bi to vzdrževala. Zadnje čase imam občutek, da se v teh prostorih udeležuje-

Prezem doma *Ervatti* naj bi bil torej tik pred ugodnim razpletom. Za mnenje smo najprej vprašali predsednika Kontovela Bogdana Bogatca (na sliki). "Kontovel ima kar 180 športnikov, ki se na tem območju udeležujejo v treh različnih objektih. V prvem, kjer je bil danes občni zbor. Ta objekt bi radi posodobili in omogočili našim članom, da se v teh prostorih udeležuje-

jo. Drugi objekt je prošeška telovadnica, kjer poteka predvsem odbojarska in košarkarska dejavnost. Ne nazadnje je tu naša velika želja, da bi prišli do svoje telovadnice. Ker nam je to spodletelo na Kontovelu, se potegujemo za upravo telovadnice pri Briščikih. Ta objekt zahteva veliko požrtvovalnega dela in precej finančnih sredstev. Zanj sem se v prvi vrsti sam potegoval tudi kot podpredsednik prošeškega jusarskega odbora. Dosežki se že kažejo na obzorju in upamo, da jih bomo tudi izpeljali v najkrajšem času. Družba pristaniških delavcev je pripravljena se odpoovedati pogodbi z jusarskim odborom in to je tudi priložnost, da Kontovel prevzame ne cel objekt, temveč samo športno dvorano."

"Politična volja se večkrat krha oz. se upira, da bi ta objekt prišel ali ne - pod določenimi pogoji - v naše roke. Do zapletov prihaja tudi na občini. Mislim pa, da bomo kmalu tudi temu novemu političnemu izzivu in da bomo na koncu prišli do tega objekta; upam, da ga bomo tudi srečno upravljali."

Koliko denarja sploh zahteva uprava takega objekta?

Za tako telovadnico menim, da je potrebnih približno 70 milijonov lir na leto.

Menite, da imate dobre možnosti za obdržanje tega objekta v slovenskih rokah?

"Upam, da ja. Izrabljam pa priložnost, da apeliram na vse simpatizerje, sponzorje in vse tiste, ki želijo, da ta objekt ostane v slovenskih rokah, da nam pomagajo. Imeli smo tudi sestanek z občino, deželo in jusarskim odborom, žal pa z rezultati tega srečanja nisem še seznanjen. Upam, da bodo pozitivni, drugače bi najverjetneje prišlo do problemov in, v skrajnem primeru, tudi do zaprtja objekta."

Kontovel je letos poveril nalogo upravljanja telovadnice svojemu trenerju Andreju Vremcu (na sliki desno), zato smo se tudi nanj obrnili za pojasnila. "Trenutno imamo majhne težave, ker se izteka pogodba s pristaniško družbo - Portuale, lastnico objekta skupaj s tržaško občino, sedaj pa so občina in prošeški jusarji v neke vrste pravdi, komu to dati v roke. Pristaniška družba Portuale namreč ni več v stanju, da bi to vzdrževala. Zadnje čase imam občutek, da se v teh prostorih udeležuje-

organizacija želi vplesti, predvsem ARCI-UISP, ki imajo tudi interes, da bi to prevzeli, in imajo tudi organizacijsko moč; mislim pa, da bi lahko vskočil tudi tržaški CUS. Kraška oz. zamejska društva, predvsem košarkarji, ne smemo tega pustiti, če ne drugega zato, da ohranimo upravljanje telovadnice, saj je tu osrčje celotnega delovanja košarke v zamejstvu, kar se kraškega območja tiče. Mislim, da s skupnimi združenimi močmi nam vsaj to ne bi smelo uiti."

"Kontovel ima že nekaj let skupaj z Jadranom neke vrste podnajemnino te telovadnice. V zadnjih letih je pri-

šlo do raznih znanih finančnih težav, tako da je celotna zadeva začela šepati. Škripati je začelo predvsem lani, ker Jadran ni bil več v stanju kriti tako visokih stroškov. Letos je spet to vzel v roke Kontovel. Zaenkrat nam v popoldanskih in večernih urah uspe popolnoma zasesti telovadnico. Za jutranje ure smo bili v stiku z nekaterimi slovenskimi organizacijami, ki naj bi do polovice septembra vsaj zjutraj na kakšen način napolnile telovadnico z raznimi dejavnostmi. Proti koncu septembra pa so se, ne vem kako, nekam čudno temu odrekli, ne vem, če zaradi finančnih težav ali kaj, tako da imamo sedaj nekaj težav z napolnitvijo telovadnice v jutranjih urah. Gibati smo se namreč začeli šele, ko smo to zvedeli, se pravi prve dni oktobra. Žal je bilo takrat že prepozno, ker je večina teh organizacij, ki se ukvarjajo z jutranjo rekreacijo, imela že vse prostore rezervirane. Sedaj smo nekaj organizirali, predvsem s pomočjo sklada Mitja Čuk in urami telovadbe za odrasle.

Zaenkrat pa je vse to skupaj za jutranje ure premalo."

Kakšne realne možnosti obstajajo, da bita telovadnica ostala v slovenskih rokah?

Po mojem je vse odvisno od nas samih. Če bomo društva nastopila enotno, mislim, da ne bi smelo biti problemov, vsaj kar zadeva telovadnico. Vem, da imamo za telovadnico organizacijsko in finančno moč, da to lahko držimo. Kar se celotnega centra tiče, pa je to že malo večji problem. Mislim, da moramo sedaj nastopiti mi in naše krovne organizacije, predvsem ZSSDI. Takšen športni center je dragulj. Priložnost imamo, da ga lahko obdržimo v naših rokah. Le če smo pametni in imamo voljo, lahko to obdržimo."

Na koga bi apeliral?

Predvsem na časnikarje oz. javnost in na občila, da seznanijo ljudi s tem, kaj se tu dogaja. Da bi ves športni center prevzeli, bi bilo malo utopistično; če ne ohranimo telovadnice, pomeni, da nam ideološko in v praksi nekaj manjka. Prepričan sem namreč, da bo za košarko dobesedno tragedija, če to izgubimo."

Celotni zadevi je od vsega začetka sledil deželni podpredsednik Miloš Budin, ki je izjavil: "Vse se je začelo, ko je bil na deželi izglasovan zakon za protivrednost gradnje sinhrotrona pri Bazovici. V to protivrednost je bila vključena tudi telovadnica za področje zahodnega Krasa, se pravi Kontovela in Proseka. V tistem zakonu je bil takrat predviden programski sporazum za uresničitev teh del, leta pa so tekla in do tega programskega sporazuma, ki so ga bili morali podpisati dežela, pokrajina, Kraška gorska skupnost in tržaška občina, ni prišlo. Lani smo na deželi spremenili zakon in namenili denar direktno tržaški občini. Na Kontovelu so se domačini odločili, da ne bi šli v gradnjo novega objekta, temveč v prevzem telovadnice pristaniške družbe. Za prevzem je bil potreben zapleten postopek, ker je telovadnico zgradila pristaniška družba, a na jusarskem zemljišču, ki ga upravlja tržaška občina. To pomeni, da bi po toliko letih občina postala lastnica te strukture. Ker je bilo sklenjeno, da se lastnina in uporaba telovadnice namenita predčasno našim ustanovam oz. prošeškemu jusarskemu odboru, je bilo treba predvideti neko protivrednost za pristaniško družbo. Ta postopek je zahteval veliko časa. Prišlo je do zapletov predvsem na tržaški občini, ki so po mojem mnenju značilni za italijansko birokracijo. Če govorimo o prošeškem jusarskem odboru, o Brunu Ruplu, Bogdanu Bogatcu itd., govorimo o ljudeh, ki so naredili še več od tega, kar je bilo potrebno."

DALJE

KRISTJAN DEVETAK SVETOVNI MLADINSKI PRVAK

20-letni Sovodenjec Kristjan Devetak je na svetovnem prvenstvu v "powerliftingu", ki je bilo pred dvema tednoma v Blackpoolu v Angliji, osvojil prvo mesto med mladinci v kategoriji do 75 kg. *Powerlifting* je podobna športna disciplina tradicionalnemu dviganju uteži s tremi preizkušnjami: dvig na klopi, krčenje nog in odziv od tal samo s hrbt-

nimi mišicami. Devetak je dvignil kar 140, 245 in 235 kg. Odlični rezultat je sad intenzivnih treningov in strokovnih priprav pod vodstvom trenerja Alessia Sulliga. Pred svetovnim prvenstvom je Kristjan že zmagal na evropskem prvenstvu v Avstriji in na italijanskem državnem prvenstvu.

PLAVANJE

NA 10. MEDNARODNI HITROSTNI TROFEJI MATJAŽ ZACCARIA ODLIČEN

V organizaciji tržiške Adrie in pod pokroviteljstvom Zadrzne kreditne banke Štarancan je bila 15. in 16. t.m. v tržiškem bazenu 10. hitrostna trofeja. Sodelovalo je 15 plavalnih društev iz Furlanije-Julijske krajine, Slovenije in Hrvaške. Med društvi se je na prvo mesto uvrstilo Primorje z Reke, prireditelj Adria pa je bil peti, k čemur so v odločilni meri prispevali naši slovenski plavalci, ki tekmujejo za Adrio zaradi bližine bazena.

Tako je Matjaž Zaccaria (na sliki) med starejšimi začetniki zasedel nič manj kot tri prva in eno drugo mesto; Vlasta Ušaj je v kategoriji deklic zasedla eno tretje, dve četrti in eno peto me-

sto; Nikole Collovati je med starejšimi začetnicami zasedla eno četrto, eno peto in dve šesti mesti. Saša Radetti pa je med dečki zasedel eno sedmo in eno osmo mesto. Poleg dobrih uvrstitev so skoraj vsi naši plavalci izboljšali dosežanje osebne dosežke.

AMATERSKI NOGOMET

JUVENTINA ZAME- NJALA TRENERJA

Štandreška Juventina je slabo začela letošnje prvenstvo promocijske lige, zato je njeno vodstvo v ponedeljek, 10. t.m., odločilo, da zamenja trenerja Alessandra Sacheta z novim, 44-letnim Mariom Galliziom. Ta zad-

nji dve leti ni treniral, prej pa je vodil ekipo iz Ronk in Gradeža. Poleg tega so bili pri Juventini aktivni tudi v jesenskem prestopnem roku igralcev. Poleg vrnitve Kovica in prihoda Giovannija sta se Štandrežcem pridružila še Gomišček (nekadaj pri Sovodnjah) in Villani, odšel pa je Gabriele Trampus.

ODBOJKA

LETOS ŠTIRJE NAŠI D-LIGAŠI

Prvenstvo se bo začelo v soboto, 22. t.m. Sredi tedna je SZ Sloga predstavilo svoje ekipe, ki nastopajo v deželnih in pokrajinskih prvenstvih.

Med šesterkami, ki se že dalj časa pripravljajo na začetek letošnjega prvenstva, so tudi štiri slovenski četroligaši: na Goriškem moški ekipo Vala in Našega prapora, na Tržaškem pa dekleta Sloge in Bora. Letošnje prvenstvo D lige šteje 18 moštev, ki jih je odbojarska zveza razdelila v dve skupini na osnovi lanskih uvrstitev. Zamejskemu derbyju bomo pričala samo na Tržaškem, saj sta goriški postavi v dveh različnih skupinah. Zaradi manjšega števila ekip se bo prvenstvo začelo šele v soboto. V C ligo bodo napredovale 3 ekipe: zmagovalca vsake skupine bosta napredovala direktno, drugouvrščeni moštvi pa bosta med sabo igrali dodatne tekme. Vse ostale ekipe bodo po končanem rednem delu odigrale še dve tekmi za določitev končne razvrstitve. Iz lige bodo izpadle najmanj štiri ekipe.

Pravo novost med moškimi predstavlja za nas nastop Našega prapora, ki je napredoval iz 1. divizije. Ekipo bo tudi letos vodil Sandro Legiša, ki je letos med redkimi potrjenimi našimi trenerji. Po njegovem mnenju je bilo letos delo v ekipi zastavljeno resneje. Nekateri starejši člani ekipe, ki so imeli velike za-

sluge za rezultate šesterke v zadnjih sezonah, so prenehali z igranjem (Bevčar, Sošol, Mikluš), v ekipo se vrača podajatelj Aljoša Devetak, okrepitevi pa predstavljata Denis Uršič in Livio Mucci.

Valovo ekipo (lani Espago) tudi letos sestavljajo mladinci, ki jih trenira Štefan Cotič, pomožni trener pa je Rado Lavrenčič. Gre v bistvu za ekipo, ki je lani odlično nastopila v prvenstvu dečkov. Edini cilj je tehnična rast fantov, pričakuje pa se trd boj za obstanek.

Žensko Slogino ekipo letos trenira Franko Drasič, je pa precej spremenjena, če jo primerjamo z lansko postavo. V ekipi igrajo mladinke, poleg njih pa še igralke, ki so se vrnile s posojila pri Sokolu (kjer so se tudi zaradi pomanjkanja igralke odpovedali D ligi).

Borovke bodo v D ligo nastopile po lanskem premočno osvojenem prvem mestu v 1. diviziji. Jedro ekipe sestavljajo lanske igralke (pretežno letnika 1980), v matični klub se je iz Sokola vrnila Tanja Zadnik, spet pa je začela trenirati Antonella Faimann. Ekipo po nekaj letih spet trenira Christian Sorè.

ED

15

ČETRTEK
20. NOVEMBRA
1997

KNJIŽNI DAR ZA LETO 1998

KOLENDAR 1998

Kalendar je dragocena priča naše prisotnosti in ustvarjalnosti, saj podrobno poroča o ljudeh in delovanju organizacij ter društev.

Nada Pertot

POMAGAJMO SI SAMI

Jezikovni priročnik

Knjiga nas na prijeten in nevsiljiv način vodi skozi pasti in čeri slovenskega jezika. Razdeljena je na tri dele in obravnava različna vprašanja v zvezi s slovenščino, njeno slovnico in skladnjo.

Janko Jež

ŽIVLJENJE MOJE

Z Akcijskim odborom za zedinjeno Slovenijo

Avtor kot šolnik, publicist in politični delavec obuja spomine na mladost v Trstu, študij v Ljubljani, tamkajšnje medvojno življenje ter na vojne dogodke po Italiji. Dragoceno je pričevanje o delovanju na šolskem področju po letu 1948, ko se je vrnil v Trst in se aktivno vključil v rast slovenskega zamejskega šolstva.

Vigj Scuete

MEŽNARJEVE PRIDIGE

Biser furlanskega pripovedništva. Prevajalec g. Srečko Šuligoj je izbral najznačilnejše zgodbe te pripovedi, ki nam slika furlansko podeželje in ljudi, kot jih verjetno ni več. Delo idealno odraža furlansko čutenje in miselnost. Vabi nas k boljšemu poznavanju naših neposrednih sosedov.